

Onsdagen den 21 november

Kl. 09.00–14.01
16.00–16.18

§ 1 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Skrivelse
2018/19:13 till arbetsmarknadsutskottet

§ 2 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Socialutskottets betänkanden
2018/19:SoU2 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2017
2018/19:SoU5 Bastjänstgöring för läkare
2018/19:SoU6 Framtidens äldreomsorg – en nationell kvalitetsplan

§ 3 Några frågor om tillämpning av offentlighetsprincipen

Konstitutionsutskottets betänkande 2018/19:KU8
Några frågor om tillämpning av offentlighetsprincipen (prop. 2017/18:281)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 20.)

§ 4 Ändringar i regleringen av Sametinget och sametingsvalet

Konstitutionsutskottets betänkande 2018/19:KU9
Ändringar i regleringen av Sametinget och sametingsvalet (prop. 2017/18:287)
föredrogs.

Ändringar i regleringen av Sametinget och sametingsvalet

Anf. 1 MIKAEL STRANDMAN (SD):
Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation nr 1.
För Sverigedemokraterna är fria och demokratiska val en mycket viktig fråga. Vi håller självklart med om att det är fel att reglerna för röstning

skiljer sig åt mellan valet till Sametinget och de övriga fyra parlamentariska valen. Naturligtvis ska enhetlighet råda. Men det som regeringen föreslår är fel väg att gå. Vi ska inte sänka kraven i sametingsvalet till samma nivå som de övriga fyra parlamentariska valen. Vi ska i stället höja kraven i de övriga.

Våra demokratiska val är den viktigaste och finaste grundbulten i vår demokrati. Att det går sjyst och rättvist till är en absolut förutsättning för att medborgarna ska få förtroende för samhället.

Vi kommer att minnas valet 2018 som ett val med en hel del problem – problem som på sikt riskerar att rubba tilliten till vår demokrati. Förutom hot och våld vid valstugor, familjeröstning, felhantering av förtidsröster och allvarliga problem med valsedlarna förekom det i flera fall att de som skulle rösta redan var avprickade i röstlängden.

Att rösta flera gånger på andras bekostnad är enklare än vad många tror. Vet man med sig att en person av någon anledning inte kommer att rösta eller kommer att förtidsrösta kan man på valdagen gå till röstlokalen och enkelt utge sig för att vara denna person. Det enda som krävs är att man har dennas persondata och till exempel en annan person, vem som helst, som intygar att man är den man utger sig för att vara. Om den rättmätige väljaren inte själv uppsöker vallokalen på valdagen kommer han eller hon aldrig att få reda på att någon stulit hans eller hennes röst. Den rättmätige väljarens förtidsröst kommer att bli ogiltig till förmån för den falska röst som avlagts på valdagen. Varken förtidsröstaren eller den som inte tänkt rösta kommer att uppmärksammas på att deras röst ändrats eller avlagts.

I en tid där vi ser en ökande tendens att man röstar utifrån sin grupp-tillhörighet, till exempel klanröstning, kommer det att finnas en uppenbar risk för påtryckningar och ”säljande” av röster. Vi måste vara medvetna om denna förändring i samhället och den risk som detta innebär.

Det är av yttersta vikt att varje individ får lägga sin röst i enskildhet utan att någon obehörig har insyn eller kontroll över dennes röstande. Varken när man gör högskoleprovet, när man kör upp för körkort eller när man beställer nytt pass skulle denna släpphänthet accepteras. Strikta legitimitationskrav ställs så gott som alltid vid bankärenden, receptuttag på apotek eller alkoholköp på Systembolaget om expediten är det minsta tveksam. Varför ska just våra demokratiska val vara utan dessa krav? Är vår demokrati verkligen inte värd mer än så?

Återigen: att reglerna för identifikation i dag är olika för valen till riksdag, landsting och kommun jämfört med dem för valet till Sametinget är fel. Detta håller vi helt och fullt med om. Men att sänka rättssäkerheten för Sametinget till samma nivå som för de andra parlamentariska församlingarna är att försämra rättssäkerheten i ytterligare ett val.

I stället kommer vi sverigedemokrater att verka för att de övriga fyra parlamentariska valen uppnår samma krav på identifikation som valet till Sametinget. Ens identitet ska styrkas med legitimation om man inte är igenkänd av röstmottagaren.

Utöver detta vill vi sverigedemokrater införa en gemensam valsedel för samtliga i parlamentet representerade partier samt de partier som uppnått 1 procent av rösterna i senaste valet, naturligtvis med möjlighet att välja en annan valsedel för ett parti utanför denna.

Vi sverigedemokrater vill stärka tilltron till vårt demokratiska system på alla nivåer och kommer framdeles att lämna ytterligare förslag på hur detta ska göras.

I detta anförande instämde Jonas Millard (SD).

Anf. 2 JESSICA WETTERLING (V):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Vänsterpartiets reservation.

År 1977 erkände Sverige samerna som ett urfolk. Enligt folkrätten har urfolk särskilda rättigheter utöver de rättigheter som följer av ställningen som nationell minoritet. Det handlar om rätt till självbestämmande och rätt till de landområden de traditionellt beboddes.

Samerna bor i Sverige och angränsande länder i det landområde som kallas för Sápmi. Långt innan nationsgränserna upprättades beboddes Sápmi av samer.

Den svenska statens behandling av samerna och samiska frågor är tyvärr en mörk historia som innefattar tvångsarbete, tvångsflyttningar och majoritetssamhällets försvårande för samer att bruka mark och natur.

De senaste decennierna har samers rättigheter visserligen stärkts, men internationella organ såsom FN och Europarådet påtalar återkommande de brister Sverige uppvisar vad gäller samers rättigheter som urfolk och hur denna pågående diskriminering påverkar samers situation.

I en kartläggning som gjorts av Vaartoe – Centrum för samisk forskning vid Umeå universitet uppger två av tre samer att de utsatts för rasism utifrån att de är samer. Detta är oacceptabla siffror.

I FN:s urfolksdeklaration från 2007 anges en miniminivå för hur urfolksfrågorna bör behandlas i de olika länderna. Tyngdpunkten i deklARATIONEN ligger på rätten till självbestämmande. Sverige stöder urfolksdeklarationen men har, trots att det gått tio år sedan den antogs, ännu inte lyckats implementera deklARATIONEN. Det är genant.

Fru talman! I väntan på att Sverige implementerar urfolksdeklarationen anser därför jag och Vänsterpartiet att de åtgärder och förändringar som berör samerna i möjligaste mån ska beslutas av samernas egna organisationer.

I utskottets betänkande KU9 behandlas de förslag som regeringen lagt fram i propositionen *Ändringar i reglering av Sametinget och sametingsvalet*. Det är alltså förslag på förändringar i Sametingets organisation som regeringen föreslår, och dessa står Vänsterpartiet i huvudsak bakom. Där- emot delar Vänsterpartiet inte regeringens och utskottets uppfattning vad gäller förordnandet av ordförande i Sametinget. Förordnandet av ordförande i Sametinget är en principiellt viktig fråga, och ordföranden har en central funktion i Sametingets plenum. I dag är det regeringen som förordnar Sametingets ordförande.

I Ekonomistyrningsverkets rapport *Analys av Sametinget*, ESV 2017:6, föreslås det att regeringen inte längre ska förordna ordförande för Same- tinget. Ett flertal remissinstanser, däribland Sametinget, instämmer i detta.

Regeringen har dock valt att inte lägga fram något förslag om att reger- ingen inte längre ska förordna ordförande i Sametinget. Det är besynnerligt med tanke på vad regeringen i propositionen själv konstaterar: ”Samernas rätt till självstyre i interna frågor talar dock starkt för att det inte bör vara

Prot. 2018/19:19
21 november

*Ändringar i regler-
ingen av Sametinget
och sametingsvalet*

regeringen som förordnar ordförande, utan att detta bör ankomma på Sametinget ... Det bör därför vara den framtida inriktningen att Sametinget ska förordna ordförande. Frågan behöver dock övervägas ytterligare. Regeringen avser återkomma till frågan i lämpligt sammanhang.”

Dessa skrivningar från regeringen om den framtida inriktningen är visserligen vällovliga, men vi ser ingen anledning till att dra ut på tiden för ett sådant beslut. Jag yrkar därför bifall till Vänsterpartiets reservation.

Anf. 3 IDA KARKIAINEN (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Detta ärende rör i huvudsak tre förslag till förändringar i regleringen av Sametinget och sametingsvalet. Det handlar om Sametingets organisation. Det handlar om offentlighet vid Sametingets sammanträden, säkerhetsfrågor samt ordningsbefogenheter för ordföranden. Och det handlar också om valbarheten till Sametinget.

Sametinget är både ett folkvalt parlament och en särskild myndighet med uppgift att bevaka frågor som rör samisk kultur i Sverige. Det har sitt säte i Kiruna. Sametinget har alltså två olika roller. Detta skapar ibland problem, vilket har påtalats både av Sametinget och i tidigare utredningar. En sådan sak är den otydliga ansvarsfördelningen mellan kanslichefen och styrelsen – det handlar alltså om gränsdragningen mellan den politiska och den myndighetsutövande delen.

Det förslag vi nu från utskottets sida presenterar innebär att styrelsen blir ansvarig för Sametingets verksamhet och kanslichefen för den löpande verksamheten, enligt de direktiv och riktlinjer som styrelsen beslutar om. Detta kommer att ge bättre förutsättningar för Sametinget att verka, både för den politiska och för den myndighetsutövande delen.

Fru talman! Plenum, det vill säga den folkvalda politiska församlingen, är fortsatt Sametingets högsta beslutande organ. Det består i dag av 31 folkvalda politiker och behöver bättre förutsättningar för att verka som just folkvalt parlament; detta har också påpekats vid ett flertal tillfällen. En del i detta handlar om att kunna få skäligen ekonomisk ersättning för sitt uppdrag. Det föreslås nu Sametingets plenum kunna fatta beslut om.

Precis som har beskrivits här tidigare är ordningen sådan att Sametinget föreslår en ordförande, som sedan förordnas av regeringen. Det kan tyckas vara en märklig ordning att en folkvald församling inte själv får besluta om sin ordförande. Men det har att göra just med Sametingets två olika roller, som jag nämnde tidigare. Även Ekonomistyrningsverket har pekat på detta och menar att en annan ordning faktiskt är möjlig. Det pågår därför ett arbete med att se över detta i Regeringskansliet, vilket är glädjande.

Säkerhetskontroller vid sammanträdena och ordningsbefogenheter för ordföranden kan tyckas vara detaljrika frågor, men det handlar helt enkelt om att kunna tillämpa samma princip som gäller för kommuner och lands-ting. Vidare föreslås att sametingslagen får samma ordning som den som framgår av vallagen när det gäller kontroll av identitet vid röstning.

Fru talman! Det finns fortfarande mycket att göra för att förbättra förutsättningarna för Sametingets verksamhet och dess förmåga att bedriva politik, men detta är några steg på vägen.

(Applåder)

Anf. 4 LOUISE MEIJER (M):

Fru talman! Sametinget på den svenska sidan fyller i år 25 år. I år är det även 100 år sedan det första samiska landsmötet hölls på svensk mark i Staare, det vill säga i Östersund. Tid förpliktas eftersom det är under tidens gång som vars och ens liv levs. Politiken har därför ett ansvar att skyndsamt vidta reformer som leder till förbättringar för människors situation här och nu.

Jag är därför glad att ett i stort sett enigt konstitutionsutskott har bifallit regeringens förslag till förändringar i bland annat sametingslagen. Jag kommer strax att återkomma till förslagen, men först en kort historisk iakttagelse.

Under de senaste årens samhällsdebatt har Sverige ofta kallats en humanitär stormakt. För många är detta säkert en korrekt beskrivning av Sveriges samtida agerande. Men för andra klingar det inte lika väl. Fru talman! Sverige har en mörk historia när det kommer till hur vi behandlat same. Marginalisering, förtryck och övergrepp präglar den svenska historien när det kommer till same. Det finns ett behov av att göra upp med denna del av vår historia, både som ett sätt att sprida och skapa ökad kunskap i hela Sverige om detta och som ett sätt att lägga en grund för försoning. Därför är Moderaterna positiva till exempelvis en sanningskommission.

Fru talman! Samisk historia kan inte kommenteras utan att ett särskilt namn sticker ut: Elsa Laula. År 1917 var hon med och kallade till det första samiska landsmötet i Trondheim. Elsa Laulas livsgärning var att kämpa för samers rättigheter och att samla och organisera samerna.

Men Elsa Laula var inte bara same. Hon var också kvinna och feministisk förkämpe. I kallelsen till landsmötet år 1917 kunde man läsa att ”icke en endaste kvinna bör saknas i vår förening, för vi tror att när samekvinnor sluter sig samman för att göra något för folket så finner de snart de medel som behövs för att målet nå”. Man behöver varken vara kvinna, feminist eller same för att så här 100 år senare inspireras av Elsa Laulas enorma mod och outtröttliga drivkraft.

Fru talman! Jag tror inte att Elsa Laula hade varit nöjd med samernas situation i dag. Men förhoppningsvis hade hon tyckt att det vi i dag ska fatta beslut om är små steg i rätt riktning.

I regeringens förslag till beslut tas kravet på svenskt medborgarskap för att vara valbar till Sametinget bort. Vidare harmoniseras vallagen med sametingslagen så att det inte enbart går att rösta när man legitimerat sig utan man också kan styrka sin identitet på annat sätt än genom legitimation. Det är bra att reglerna för vad som gäller vid röstning i val är likadana i vallagen och i sametingslagen.

Sametinget ska också få rätt att besluta om skäliga ekonomiska förmåner för ledamöter och ersättare. Det beslutas också om offentlighet vid sametingets sammanträden och att ordföranden ska ha rätt att visa ut personer som uppträder störande.

Ännu har man dock inte lagt fram något förslag om att ändra på ordningen vad gäller förordnande av ordförande i Sametinget. Utskottet noterar dock att frågan om förordnande av ordförande i Sametinget kommer att bli föremål för fortsatta överväganden.

Prot. 2018/19:19

21 november

Ändringar i regleringen av Sametinget och sametingsvalet

Fru talman! Elsa Laula sa vid mötet i Trondheim: ”Den nation som inte försöker att följa med i utvecklingen går under. Och det är nu en gång för alla på det sättet att små nationer som vår ofta får stå tillbaka för andra stora nationer. Själva har vi största delen av skulden för att vår nation inte har kommit längre än den har. Vi har inte stått tillsammans. Vi har aldrig försökt att handla som ett folk. I dag försöker vi för första gången att binda samman de norska och svenska samerna.”

Elsa Laulas vision är långt ifrån uppnådd. Men jag tror att vi i dag tar vi små steg framåt i rätt riktning. Jag yrkar bifall till utskottets förslag. (Applåder)

Anf. 5 BENGT ELIASSON (L):

Fru talman! I dag debatterar vi, kan tyckas, små förändringar i regleringen av Sametinget och små förändringar av valet till detsamma. Men denna debatt är faktiskt viktigare än sina små delar. Tillsammans utgör de en helhet som föregående talare Louise så väl talade om.

Detta behöver ständigt debatteras, och fronterna behöver ständigt flyttas fram. Det behöver hållas levande och vara följsamt mot var tids krav på fasta demokratiska ramar, opartiskhet i konstruktionen och oförvitlighet när det gäller vilken politik som valen och institutionerna sedan ska fyllas med. Detta är två olika saker i olika vågskålar, men de är båda lika viktiga.

Det samiska folket har ingen nation. De lever utöver det vi kallar nationsgränser, i en annan nation. Det samiska folket lever också i nationen. Det samiska folket har över tid varit både förföljt, hårt utsatt och nedvärderat både som individer och som grupp.

Betänkandet innehåller en harmonisering av vallagen för Sametinget och en harmonisering av beslutsstrukturen. De harmoniseras med valen till riksdagen, som vi alla lever under. Det är väldigt bra. Båda dessa demokratiska strukturer måste ha samma yttre struktur och ha samma starka, hållbara regler och strukturer, som fungerar i vardagen. Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag i dess helhet.

I dag är också ett utmärkt tillfälle att diskutera och reflektera över dessa båda parallellstrukturer.

Sverige har alltid varit ett land med etnisk mångfald och många språk. Den som tillhör en nationell minoritet har rätt till sitt språk, rätt att vara delaktig i sin kultur och rätt att vara med och bestämma över sin grupps identitet. Fördomar mot samer, judar, romer och andra minoriteter finns där ute. De måste bekämpas med alla till buds stående demokratiska medel varje dag.

Fru talman! Samer, sverigefinnar, tornedalingar, romer och judar har utvecklat sin kultur på svensk mark sedan mycket lång tid – kanske mycket längre än de flesta i den här salen har haft sin släkt på svensk mark och mycket längre än Sverige har funnits. Vi liberaler vill att detta synliggörs genom att de nationella minoriteterna och minoritetsspråken både omtalas och syns tydligt i våra grundlagar. På så vis skapas också garantier för att stora ändringar av minoritetspolitiken ska föregås av en mycket noggrann betänketid och diskussion, något som vår tid och vår omvärld verkligen har visat behövs. Det ska inte gå att kasta om politiken snabbt.

När det gäller demokratin har Sametinget en alldeles unik roll. Det har en roll som måste baseras på största respekt, mycket dialog och stort samförstånd. I frågor som enbart berör det samiska folket eller endast är av marginellt intresse för det svenska samhället borde det samiska folket självklart få fatta beslut genom sina egna valda och demokratiska beslutsfattande institutioner. I frågor av intresse för både det samiska och det svenska samhället måste vi vidareutveckla och stadfästa samarbetsformerna mellan Sametinget och riksdagen, mellan det samiska folket och det svenska samhället. Detta behöver göras ganska fort.

Även om den samiska självbestämmanderätten huvudsakligen förverkligas genom samernas egna beslutsfattande organ förutsätter implementeringen en nära dialog med svenska beslutsfattande organ. Det förutsätter dialog och respekt från båda håll. Samisk representationsrätt i icke-samiska institutioner skulle bidra till att förbättra denna dialog. Jag tror att det är dags att vi tar fler kliv framåt i de här frågorna. Det är viktigt att samiska synpunkter och inspel kommer in tillräckligt tidigt i de beslutsprocesser som berör oss gemensamt.

En av Sametingets mest centrala uppgifter är arbetet med att förverkliga det samiska självstyret. Den samiska självbestämmanderätten måste självklart implementeras med respekt för demokrati, demokratiska värderingar, jämställdhet och mänskliga rättigheter. Sametinget är ett folkvalt organ med den kraft som ett sådant organ har, men Sametinget bör inte fatta beslut i alla frågor. Många frågor berör både riksdagen och Sametinget, och då måste det ske i samförstånd. I det här huset är vi vana vid att arbeta med subsidiaritetsprincipen när det gäller EU-frågor, region- och landstingsfrågor och frågor som rör det kommunala självstyret. Vi måste bli bättre på det också det när det gäller samiska självbestämmandefrågor.

En viktig del av minoritetspolitiken är de så kallade förvaltningsområdena för samiska, finska och meänkieli. I dessa områden har den enskilde större rätt att få tillgång till förskola, äldreomsorg och service på sitt minoritetsspråk och att använda sitt eget språk i kontakt med kommun, landsting eller myndigheter. Liberalerna har sett till att förvaltningsområdena i dag täcker en mycket större del av Sverige. Vi vill att de ska fortsätta utökas, så att Sverige blir ett tillgängligt land för alla. Även i äldreomsorgen är minoritetsspråken extra viktiga. Här behöver vi flytta fram positionerna.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet om harmonisering om vallagen – ja till fortsatta viktiga demokratiska samtal och till innehållet i det här viktiga politikområdet!

(Applåder)

Anf. 6 JONAS ERIKSSON (MP):

Fru talman! Den proposition som vi debatterar här i dag är väldigt begränsad till sitt omfång. Den tydliggör ansvaret mellan den politiska delen och myndighetsdelen – Sametingets styrelse och kanslichefens ansvar. Den innehåller också förslag som likställer möjligheterna att göra sin identitet styrkt vid val och möjligheterna till säkerhetskontroll. De förändringar regeringen har föreslagit i propositionen är motiverade, och jag yrkar därför bifall till utskottets förslag.

Prot. 2018/19:19
21 november

Ändringar i regleringen av Sametinget och sametingsvalet

Samtidigt vill jag stämma in med dem som i talarstolen har talat om att svenska staten måste ta ansvar för historien. Jag gläds över riksdagsledamoten Meijers inlägg om förslaget om en sanningskommission, något som sameminister Alice Bah Kuhnke också har lyft fram behovet av. Jag hoppas att vi snart kan hitta politisk enighet om detta och att regeringen kan lägga fram ett förslag om detta. Jag hoppas också, utifrån vad jag uppfattar som en antydning av Bengt Eliasson, att det finns stöd hos åtminstone några av de borgerliga partierna för att gå vidare med att ratificera ILO 169 och att också jobba vidare med konsultationsordningen, där regeringen också har kommit väldigt långt. Jag hoppas att vi i närtid kan få en majoritet i riksdagen för att ta flera steg framåt i samepolitiken och ge det samiska folket de rättigheter som tillfaller dem som urfolk.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 20.)

Stärkt skydd för valhemligheten

§ 5 Stärkt skydd för valhemligheten

Konstitutionsutskottets betänkande 2018/19:KU12
Stärkt skydd för valhemligheten (prop. 2017/18:286)
föredrogs.

Anf. 7 FREDRIK LINDAHL (SD):

Fru talman! Låt mig börja med att yrka bifall till reservationerna 1 och 2.

Sverigedemokraterna anser förvisso att det är en god sak att regeringen vill göra de svenska valen tryggare – inte minst mot bakgrund av de många incidenter och tillbud som förekom under höstens val – men Sverigedemokraterna har invändningar mot tillvägagångssättet för att uppnå detta.

I motsats till nuvarande ordning, där röstsedlarna ligger framme i ställ i vallokalen, föreslår regeringen att valsedlarna ska läggas ut på en avskärmad plats. Sverigedemokraterna motsätter sig detta, då vi menar att det blir lättare att sabotera de allmänna valen genom att gömma eller tillgripa ett partis valsedlar om detta kan göras utan insyn av allmänheten.

Även om nuvarande ordning inte är perfekt med avseende på till exempel skydd för valhemligheten eller ökat uttag av resurser i form av att väljare plockar på sig valsedlar för andra partier än de avsett att rösta på menar vi att nyttan med att undvika eventuellt sabotage väger tyngre än de eventuella fördelar som står att vinna med att ställa röstsedlarna på en avskärmad plats.

Fru talman! Det går visserligen att anföra att detta ger ett ökat incitament för röstmottagarna att regelbundet kontrollera att valsedlarna är orörda, men detta riskerar i stället att öka köbildningen. Vi menar att det inte heller går att bortse från risken att en röstmottagare väljer att blunda för att det saknas röstsedlar från ett visst parti eller en viss partigrupp. Det går heller inte att bortse från risken att enskilda väljare, genom att de meddelar röstmottagarna att det saknas röstsedlar från ett visst parti eller en viss partigrupp, tvingas röja sin valhemlighet. Riksdagen bör därför avslå

propositionen i den del som avser tillhandahållande av valsedlar på en avskärmad plats.

Mycket av dagens valfusk skulle i stället kunna åtgärdas med ett nytt valsedelssystem, där respektive valsedel inte är unik för respektive parti. Gemensamma valsedlar skulle dessutom helt ta bort problemet med att människor känner sig övervakade då de ska ta med sig valsedlar från bordet i vallokalen till valbåset, eftersom samma valsedel skulle gälla för samtliga partier. Detta skulle bidra till förstärkt valhemlighet och minskat valfusk. Utöver det finns det miljövinster med förslaget, då ett betydligt mindre antal valsedlar skulle behöva tryckas och då man skulle behöva köra betydligt färre mil på vägarna för att distribuera dessa. Regeringen bör därför utreda hur ett system med gemensamma valsedlar kan införas och återkomma med ett förslag till riksdagen.

I detta anförande instämde Matheus Enholm och Jonas Millard (båda SD).

Anf. 8 JOHN WIDEGREN (M):

Fru talman! Till att börja med vill jag yrka bifall till utskottets förslag samt yrka avslag på reservationerna i betänkandet.

Dagens debatt handlar om att förbättra vallagen. Det är alltid en oerhört viktig process. Att få rösta är en av de finaste rättigheterna vi har i Sverige. Man ska komma ihåg att allmän rösträtt fortfarande inte är en självklarhet i världen. Sverige, som har en hundraårig historia av allmän rösträtt, är ett föregångsland.

Men ändå känner vissa människor obehag vid röstningstillfället, då de inte känner sig säkra på att valhemligheten kan garanteras på grund av att valsedlarnas plats i vallokalen inte är skyddad mot insyn. Det är såklart inte acceptabelt att misstro finns. Det kan leda till att en väljare avstår från att använda sin demokratiska rättighet och helt enkelt inte röstar. Därför landar utskottet bra med det första förslaget i denna proposition för att på bästa sätt garantera valhemligheten och samtidigt bevara tryggheten i själva valförfarandet. Det grundläggande i ett demokratiskt val är att det ska vara fritt och hemligt att rösta.

Eftersom det riktats kritik mot det svenska valet och hur man garanterar valhemligheten är detta ett bra sätt att landa. Att tillhandahålla valsedlarna bakom skärmar, så att andra inte ser vilken du väljer, kan visserligen innebära vissa problem, men viktigt är då att röstmottagarna hittar rutiner för att motverka eventuellt fusk eller köbildningar. När det gäller all form av otillbörlig påverkan måste man alltid hålla uppsikt så att inga tveksamheter uppstår om valets resultat.

Det kommer att bli viktigt att följa upp detta nya system och se att det fungerar. Det känns dessutom viktigt att få till en lösning nu, som kan börja gälla redan nästa år, i stället för att invänta den stora översyn som bereds i Regeringskansliet.

Fru talman! Vad det gäller ärendets andra del om att göra personröstningsförfarandet enklare landar utskottet åter rätt. Möjligheten att skriva namn på blanka valsedlar, förutsatt att personen i fråga finns anmäld av partiet, är en utveckling som är bra och ligger i tiden. Så är det dels för att man kan utnyttja sin rättighet att rösta på en särskild person, dels för att det går att genomföra även om tänkt valsedel saknas i lokalen. Om någon

förut skrivit namnet på en av partiets förnamnda kandidater på en tom valsedel har det personvalet ogiltigförklarats, men det nya förslaget kommer att leda till förenklingar.

Det nya förslaget kommer också att leda till att det blir enklare för dem som befinner sig i utlandet vid röstningstillfället eller som väljer att för-tidsrösta i en annan kommun än den de bor i. Vid dessa tillfällen har det kanske förut inte getts möjlighet att personrösta på den kandidat som man önskar rösta på.

Fru talman! Det finns såklart andra problem i valprocessen. Processen måste hållas levande. Arbetet med att förbättra valsystemet fortsätter med den översyn som nu behandlas i Regeringskansliet.

Det är alltid viktigt för väljare att det är säkert, fungerande och tryggt att rösta. Därför kommer den typ av förbättringar som vi i dag tar beslut om att leda till att vallagen förbättras samt att demokratin blir starkare och förs framåt.

(Applåder)

Anf. 9 BENGT ELIASSON (L):

Fru talman! Detta handlar om stärkt skydd för valhemligheten. Det är en viktig diskussion och debatt och ett viktigt beslut. Vi står bakom förslaget i betänkandet i dess helhet, vill jag först säga. Men jag vill också peka på det särskilda yttrande som vi gärna vill skicka med detta ärende. Dagens beslut innebär nämligen att vi flyttar ett problem från ett ställe till ett annat, menar vi. Och det är viktigt att vi nu får en snabb uppföljning av hur det fungerar i verkligheten.

Fru talman! Vi har i Sverige en tendens att gärna titta på andra länders valsystem och andra länders valhemligheter eller valsätt och att kritisera dem och tro att vi lever i den bästa av världar själva. Så är inte riktigt fallet. Vi behöver också utvecklas. Vi behöver också gå vidare i vår demokratiska process.

Det svenska systemet med valförrättningar har brister vad det gäller valhemlighet och valsäkerhet. Det har ett flertal incidenter, inte minst vid det senaste valet, visat.

Jag vill särskilt lyfta fram personer med synnedsättning, som saknar möjlighet att personrösta med bevarad full valhemlighet.

Vi har problem med så kallad familjeröstning, då flera personer ställer sig bakom valskärmen och tillsammans gör i ordning sina valkuvert i varandras åsyn. Det har visat sig att det är ett fenomen som tenderar att breda ut sig, trots att det inte formellt är tillåtet.

Genom det lagstiftningsärende som just nu ligger på bordet, och som vi debatterar, införs nya regler för hur valsedlar ska tillhandahållas i anslutning till röstmottagningsställena. Det nya regelverket innebär att valsedlar ska läggas i ett utrymme som är avskärmat för insyn. Men man kan reflektera och problematisera runt det: Det är inte riskfritt att göra så. Den goda tanken är självklar, men det finns också möjlighet att i ostördhet manipulera valsedlar och att sabotera för den som så vill. Den risken ökar i och med detta. Därför menar vi liberaler att det regelverket ska utvärderas grundligt efter EU-valet 2019, så att vi får en god genomlysning av hur det har fungerat.

Valåret 2014 var det första år då myndigheterna skulle garantera att vallokalerna var tillgängliga och att individer med funktionsnedsättning inte skulle bli diskriminerade. Kommunernas dispenser för att använda otillgängliga lokaler togs då bort, men den demokratiska resan mot full tillgänglighet måste, fru talman, fortsätta.

Ett allvarligt problem i dag är att personer med synnedsättning, som jag nämnde inledningsvis, inte kan rösta med full valhemlighet eftersom de måste ha med sig en person som hjälper dem i valbåset. Det går i dag inte att personrösta på en kandidat utan att röja valhemligheten om man inte kan se den förtryckta valsedel. Det är, menar jag, ett problem.

Med anledning av tidigare motionsyrkande från Liberalerna tillkännagav riksdagen 2016 vikten av att synnedsatta skulle kunna personrösta utan att röja sin valhemlighet. Och ambitionen bör enligt denna kammare, enligt riksdagens mening, vara att en fullgod lösning ska finnas på plats så snart som möjligt, dock senast 2022, då de allmänna valen är nästa gång.

Vi välkomnar naturligtvis att det finns en bred uppslutning i kammaren för detta. Det är angeläget att en regering nu kommer på plats och att utredningsåtgärder i detta avseende faktiskt startas snabbt.

Sammanfattningsvis, fru talman, anser vi liberaler att en fortsatt översyn av formerna för valförrättning behöver ske. Det handlar om att vi har en ständigt levande dialog, debatt, i frågan och om att vi ständigt funderar över: Hur kan vi bli ännu tryggare, ännu säkrare och ännu mer stabila i våra former, som vi sedan tillsammans här inne och där ute fyller med politik.

I den här översynen bör det ingå skärpta åtgärder mot familjeröstning, en förbättrad valhemlighet för alla och ett förbättrat skydd mot manipulation och sabotage av valsedlar som är utlagda i vallokaler.

(Applåder)

Anf. 10 HANS EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag hade faktiskt inte tänkt begära ordet i det här ärendet, men vid det senaste sammanträdet med Valprövningsnämnden och när vi gått igenom överklaganden av det senaste valet illustrerades behovet av förändringar väldigt tydligt. Väldigt många hade just inriktat sig på den del som handlar om att man köar förbi båset med valsedlar och därigenom förhindras att ta valsedlar anonymt.

Man kan fundera över varför detta problem kanske blir större och större. Det har delvis att göra med att den gamla sedvänjan att stå utanför vallokalerna och dela ut valsedlar blir mer och mer sällsynt. Vi är många som förr i tiden var artiga mot alla. Fastän de flesta kanske visste vilket parti jag röstade på tog jag alltid valsedlar från alla som delade ut, och det var många som gjorde så.

I ett system där man tar emot valsedlar från alla och sedan går in finns valhemligheten där. Väldigt många äldre personer har valsedlar med hemifrån och är väl rustade inför valet, och då är det inget problem med valsedlarna.

Dessa sedvänjor tillämpas dock mindre och mindre. Man vill i stället ta valsedlar på plats, och i den situationen blir det här ett stort problem. Det är naturligtvis inte tillfredsställande att människor ska kunna se vilka valsedlar man tar. Även om det naturligtvis även där är möjligt att plocka

Prot. 2018/19:19
21 november

*Stärkt skydd för
valhemligheten*

av alla är det här en företeelse som det är nödvändigt att göra någonting åt, och det är något som är bra i det här förslaget.

Jag delar synen att man naturligtvis måste se över hur det här har fungerat och hitta metoder för att få det att fungera på ett lämpligt sätt. Jag vill dock betona att valsystemet inte lämpar sig för experimentlusta. Jag är inte direkt konservativ ideologiskt, men vad gäller valsystemet är jag i högsta grad konservativ.

Jag tycker att man kan göra reformer. I det här valet hade vi till exempel krav på att alla som arbetade i vallokalen skulle ha utbildning, och vi har tagit steget att man får ha partisymboler på valseدلarna. Men när det gäller käcka förslag om att man ska kunna sitta hemma och dricka öl och rösta digitalt ihop med kompisarna eller, som i en del länder, ha långa valseدلar där man kryssar tror jag att man ska vara försiktig med sådana experiment. Det finns faktiskt en viss trygghet i den här trögrörligheten och att människor känner igen sig när de kommer till vallokalen vart fjärde år. Förändringar ska göras där uppenbara fel eller förbättringsmöjligheter finns. Men jag tror att vi ska vara rädda om ett valsystem som i huvudsak tjänar oss väl.

(Applåder)

Anf. 11 JONAS MILLARD (SD):

Fru talman! Jag hade önskat att jag kunde begära replik på Hans Ekström. Det har ju blivit lite grann av en tradition att jag och Hans har en debatt just på temat gemensamma valseدلar varje år. Nu får jag ta det i form av ett anförande i stället.

Hans Ekström nämner ofta det här med ”käcka förslag”. Det Sverigedemokraterna vill göra är att utreda ett system med gemensamma valseدلar. För mig är det inte ett käckt förslag. Det är inte att likställa med det som Hans Ekström räknar upp: att sitta hemma på kammaren och dricka några öl en fredagskväll och gå in och rösta med bank-id. Det är en helt annan sak, och något sådant förslag har Sverigedemokraterna aldrig väckt.

Utöver det får Hans Ekström gärna begära replik på mig för att här och nu redogöra för vilka invändningar han egentligen ser emot att utreda ett system med gemensamma valseدلar.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 20.)

§ 6 Riksrevisionens rapport om finansiell stabilitet

Finansutskottets betänkande 2018/19:FiU12

Riksrevisionens rapport om finansiell stabilitet (skr. 2017/18:255)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades under § 20.)

§ 7 Riksrevisionens rapport om regeringens styrning av affärsverken

Prot. 2018/19:19
21 november

Finansutskottets betänkande 2018/19:FiU13
Riksrevisionens rapport om regeringens styrning av affärsverken (skr. 2017/18:297)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 20.)

§ 8 Förbättrade förutsättningar för effektiv resolution av banker

Finansutskottets betänkande 2018/19:FiU16
Förbättrade förutsättningar för effektiv resolution av banker (prop. 2017/18:292)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 20.)

§ 9 Prövning av ärenden enligt EU:s förordning om värdepapperisering samt volatilitetsjustering för försäkringsföretag

Finansutskottets betänkande 2018/19:FiU28
Prövning av ärenden enligt EU:s förordning om värdepapperisering samt volatilitetsjustering för försäkringsföretag (prop. 2018/19:7)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 20.)

§ 10 Stärkt rättssäkerhet i de allmänna förvaltningsdomstolarna

Justitieutskottets betänkande 2018/19:JuU5
Stärkt rättssäkerhet i de allmänna förvaltningsdomstolarna (prop. 2017/18:279)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 20.)

§ 11 En modernisering av lagen om skiljeförfarande

Justitieutskottets betänkande 2018/19:JuU6
En modernisering av lagen om skiljeförfarande (prop. 2017/18:257)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 20.)

§ 12 Återinförande av direktförverkande i samband med föreläggande av ordningsbot

Justitieutskottets betänkande 2018/19:JuU7
Återinförande av direktförverkande i samband med föreläggande av ordningsbot (prop. 2017/18:302)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 20.)

*Förbud mot
erkännande av
utländska barn-
äktenskap*

§ 13 Förbud mot erkännande av utländska barnäktenskap

Civilutskottets betänkande 2018/19:CU4
Förbud mot erkännande av utländska barnäktenskap (prop. 2017/18:288)
föredrogs.

Anf. 12 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Fru talman! Ska vi ha barnäktenskap i Sverige? När man frågar partiernas representanter i valstugorna svarar alla partier självklart nej på den frågan.

Detta är definitivt ingen ny fråga. Det är heller inte första gången som jag står här och debatterar barnäktenskap. Det är inte andra gången och heller inte den tredje. Jag tror att jag har varit uppe i talarstolen sju åtta gånger i interpellationsdebatter, i de vanliga familjerättsdebatterna och i debatter av olika slag bara den senaste mandatperioden och pratat om barnäktenskap. Då har jag ändå bara suttit i en mandatperiod tidigare.

Den feministiska regeringens facit efter fyra år är de har suttit i fyra år utan att lyckas förbjuda barnäktenskap. De tidigare alliansregeringarna misslyckades under sina åtta år. Visst, de lyckades förbjuda svenska barn att vara gifta – som om det var bland de svenska barnen och den inhemska befolkningen som problemet fanns.

År 2009 kom rapporten från Ungdomsstyrelsen som pekade på att problemet med barnäktenskap faktiskt var ett utbrett problem bland våra unga. Det var många unga som upplevde att de inte fritt kunde välja partner. Ändå stod vi i riksdagen handfallna. Redan Göran Perssons regering lade fram en proposition om att förhindra barnäktenskap.

Alla är alltid eniga om att barn inte ska vara gifta, särskilt i valrörelsen. Ändå är det ingen regering hittills som riktigt satt ned foten. Inte Göran Persson, inte Reinfeldts regeringar och definitivt inte regeringen Löfven.

Fru talman! Någoting man däremot har varit både snabb och duktig på är att anpassa reglerna i Sverige. Man har infört specialregler så att det faktiskt ska vara möjligt att vara gift med ett barn. Man har liksom fokuserat på det i stället för på problemet, som är att barn är gifta. Detta är någoting jag frågade den ansvariga ministern i den nu avsatta socialdemokratiska regeringen om – varför man anpassat reglerna för i det fallet barnbidrag så att den som blivit gift som barn skulle ha möjlighet att själv styra över sitt barnbidrag. Från den ansvariga ministern fick jag svaret att problemet inte var att barnfruar fick barnbidrag utan att problemet var att barn är gifta. Det är precis det jag också vill påpeka.

Det förslag vi nu har på bordet sätter absolut inte ett definitivt stopp för barnäktenskap i Sverige. Jag skulle vilja säga att det är lika tandlöst som en nyfödd bebis. Det utelämnar alla barn som gift sig före den 1 januari 2019 och som kommer hit i framtiden. Bara det är märkligt. Det tar alltså flera år innan det får någon som helst effekt på alla de barn som utsatts för barnäktenskap men som fyllt 18 innan de passerar gränsen. Alla borde givetvis behandlas lika; vi ska inte skilja på människor utifrån när äktenskapet har ingåtts.

Än värre är det med alla barn i Sverige som i praktiken lämnas åt sitt öde. Man hoppas att detta ska lösa sig över tid, eftersom man inte ska tillåta fler att komma in i landet som gifta barn, men det finns inget förslag här på hur man ska söka upp, hitta och upplösa de barnäktenskap som redan finns i Sverige. Sedan har vi alla de inofficiella barnäktenskapen. Här finns det inte heller några åtgärder. Det handlar om äktenskap som har ingåtts utan att registreras hos Skatteverket. Att bara säga att vi inte ska registrera barn som gifta är tandlöst.

Ärligt talat, fru talman: Hur svårt kan det vara? Sätt ned foten, förbjud barnäktenskap, sätt ett hårt och ordentligt straff! Sök upp och rök ut vare individ som struntar i lagen. Befria varje barn och låt äktenskapet alltid vara ett frivilligt förbund mellan två vuxna människor! Bara så kan vi försvara varje människas genuina värde.

Fru talman! Med det yrkar jag bifall till vår reservation nr 1.
(Applåder)

I detta anförande instämde Angelica Lundberg (SD).

Anf. 13 MARTINA JOHANSSON (C):

Fru talman! På olika ställen i världen är det tillåtet med barnäktenskap. I många fall finns det en koppling mellan barnäktenskap, tvångsäktenskap, hedersrelaterat våld och förtryck. Därför är barnäktenskap inte ett nationellt problem utan ett globalt. Det är en av anledningarna till att FN:s medlemsländer har bestämt att barnäktenskap ska avskaffas senast år 2030.

Oftast är det en flicka som gifter sig med en äldre man. Det är inte enbart deras barndom som tas ifrån dem, utan många gånger handlar det om möjligheten att gå i skolan, arbeta och utvecklas som en självständig individ. Barnäktenskapet blir ett hinder för jämställdhet, och människors egenmakt försvinner. Därför är det oacceptabelt att det har fått lov att förekomma här i vårt eget land.

Det är hög tid att se till att de som gifter sig som barn inte ska behöva vara kvar i äktenskap de själva inte önskar vara i. Det ska vara åldern när äktenskapet ingicks som ligger till grund för bedömningen av om äktenskapet ska accepteras i Sverige. Våra skäl till detta är att man när man blir myndig ska bestämma sig för hur man vill leva sitt liv. För Centerpartiet är det viktigt att det finns kunskap om möjligheten att lämna en relation och, om man vill, gifta sig på nytt med samma person.

Vår reservation handlar om att det ska krävas en muntlig handläggning där man säkerställer den fria viljan hos båda parter att vara gifta, för att på det sättet öka jämställdheten mellan män och kvinnor från kulturer där barn- och tvångsäktenskap förekommer.

Fru talman! Jag tycker även att det är viktigt att myndigheter inte onödigtvis rotar i människors privatliv och register utan deras medgivande. Det är ett av skälen till att vi inte håller med Sverigedemokraterna om att man ska gå tillbaka i historien och upplösa äktenskap som ingåtts av barn även om paret har flyttat till Sverige för kanske 30 år sedan. Det är en form av förföljelse av människor utifrån etnicitet i stället för att ta tag i grundläggande problem med jämställdheten. Vi anser dessutom att det är ett omöjligt uppdrag och visar på Sverigedemokraternas symbolpolitik. Vad är nästa sak som i efterhand ska granskas av myndigheter? Det finns viktigare saker att göra än att bygga en byråkrati kring detta.

Fru talman! Alla människor i vuxen ålder ska få ta ställning till om de vill leva i en relation med en annan person och om de ska vara gifta. Det är vad förslaget i betänkandet innebär, och vi i Centerpartiet välkomnar de ändringar som föreslås i propositionen om förbud mot erkännande av utländska barnäktenskap.

Vi föreslår i vår reservation att alla beslut om erkännande av äktenskap där en av eller bägge parterna var barn när äktenskapet ingicks ska föregås av ett muntligt samtal. Samtalet ska initieras av Skatteverket, som är den myndighet som ansvarar för folkbokföringen. Våra argument för detta är att man ska ge både mannen och kvinnan möjligheten att få kunskap och information om vad som gäller i Sverige när ett äktenskap ingås, om att man kan leva ihop i ett samboförhållande ändå och om att det krävs ett svenskt äktenskap för att giftermålet ska vara giltigt här.

I de fall där det har förekommit tvång i det äktenskap som ingicks utomlands finns risken att det fortgår även efter ankomsten till Sverige. För oss är det viktigt att om ett nytt äktenskap, enligt svenska regler, ska ingås ska det inte ske slentrianmässigt. Det är viktigt att handläggaren försäkras om att parterna har kunskap om frivilligheten och om de skyldigheter och rättigheter ett äktenskap innebär – både för kvinnan och för mannen. Då krävs en muntlig handläggning och ett personligt möte, med närvarande tolk om det behövs.

Vi vill försäkra oss om att jämställdheten ökar för samtliga personer som bor och vistas i Sverige. Dessa är skälen till vår reservation. Centerpartiet välkomnar att regeringen tillmötesgår de tillkännagivanden som finns från riksdagen om att barnäktenskap framöver ska vara förbjudna, utan undantag. Jag yrkar därför bifall till Centerpartiets reservation och står i övrigt bakom betänkandet.

Anf. 14 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag tänkte redan från början att jag skulle begära replik och ställa frågan vilka rättigheter det är som Centerpartiet egentligen vill försvara. Nu framkom det ytterligare en del intressant i anförandet som jag blev lite betänksam över.

Hur kan man tycka att det är förföljelse av människor att upplösa ett äktenskap som har ingåtts av barn? Hur kan man tycka att det är förföljelse av människor att faktiskt söka upp dem som har utsatts för barnäktenskap? Ett påtvingat barnäktenskap upphör ju inte att vara ett påtvingat barnäktenskap för att personen fyller 18 år – det är fortfarande så att individen har blivit utsatt för ett övergrepp. Det övergreppet fortgår ju efter 18-årsdagen; det är inte så att det upphör då.

Jag tycker att det känns som att Centerpartiet är väldigt nöjda med hur det har fungerat hittills och tycker att det funkar i dag. Jag vill påstå att det inte alls fungerar. Vi kan inte bara stå och titta på medan människor blir utnyttjade och utsatta.

Jag skulle alltså gärna vilja ha ett förtydligande: Hur kan man mena att det är förföljelse av människor att upplösa barnäktenskap?

Anf. 15 MARTINA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Det jag menar är att jag inte anser det vara okej att man som myndighet går tillbaka i register för att se hur människor lever. För mig handlar det om ett första steg. Vad är nästa sak vi ska granska i register utan att jag som medborgare har varit med och sagt att det är okej att backa tillbaka i historien?

Jag är inte nöjd med att barn är gifta eller gifter sig, men jag anser inte att vi kan gå tillbaka i lagstiftningen. Jag anser i stället att det vi kan göra i dag är tillräckligt, det vill säga godkänna lagstiftningen från den 1 januari 2019.

Anf. 16 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! När jag och mitt parti har talat om att gå tillbaka i register och se vilka barn vi har i Sverige i dag som lever i äktenskap har vi talat om just barn i Sverige som lever i äktenskap, inte om dem som kom hit som barn och som nu är 25–30 år.

Är det Centerpartiets mening att vi inte ska uppmärksamma de barn som är gifta i Sverige i dag? Ska vi bara strunta i dem? Ska vi låta dem vara gifta eftersom vi inte kan gå tillbaka i registret och se att det kom ett barn för några år sedan?

Vi kan till exempel se i registren att det finns 17-åringar som är gifta i Sverige i dag, och jag har för mig att det enligt de senaste siffrorna även finns någon eller ett par 16-åringar som är gifta. Ska vi inte uppmärksamma dessa 16-åringar och befria dem från det barnäktenskap de ingår i för att de sedan som vuxna fria individer själva ska få ta ställning till om de vill vara gifta eller inte? Det tycker i alla fall jag. Det är dock inte Centerpartiets mening, om jag har förstått det rätt.

Anf. 17 MARTINA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Det jag menar är att någon som flyttade till Sverige för 30 år sedan och var gift som barn inte i dag kan gå tillbaka i den historien.

Oavsett om det gäller unga eller yngre vuxna som befinner sig i Sverige handlar det också om andra frågor som är viktiga att ta hand om när det gäller jämställdhet, som att informera och samtala om att det inte är okej med tvång i ett äktenskap och heller inte med hedersrelaterat våld.

Jag ser inte hur det praktiskt ska vara möjligt att göra hela denna efterforskning på detta sätt. För mig handlar det i stället om att vi ska se till att vi inte godkänner äktenskapen i Sverige för dem som kommer hit nu och som är gifta sedan tidigare. Vi ska jobba med jämställdhetsfrågorna på ett annat plan än att söka i register.

(Applåder)

Anf. 18 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! För mig är det viktigt att Sverige inte sviker barnen som drömmer om en trygg och tillitsfull barndom och om att få leva ett självständigt liv. I mötet med andra länders sedvänjor ska vi inte tumma bort de mänskliga rättigheter som vi står för. Barn ska aldrig ses som gifta eller utsättas för äktenskapstvång i Sverige.

Vi tillsammans har tidigare skärpt lagen på ett flertal punkter för att stärka skyddet mot tvångsäktenskap och barnäktenskap. Totalförbudet som finns i dag mot barnäktenskap gäller endast för personer som har anknytning till Sverige och då oavsett om äktenskapet ingås här eller utomlands. Förbudet täcker inte äktenskap som ingåtts utomlands där ingen av parterna har svensk anknytning. Många barn som gifts bort i sitt hemland har därför fortfarande ansetts vara gifta när de sökt asyl i Sverige. Särskilt har uppmärksammats hur barn har försatts i giftermål för att skydda dem på de farofyllda vägarna på resan för att komma till Sverige.

För att bryta denna utveckling tillsatte regeringen efter påtryckningar från allianspartierna en snabbutredning. Regeringen har nu lämnat förslag för att förhindra att barnäktenskap erkänns om någon av parterna är under 18 år, oavsett om parterna har anknytning till Sverige eller inte. Det ska alltså vara betydelselöst om det fanns anknytning till Sverige eller inte då äktenskapet ingicks, vilket vi kristdemokrater tycker är bra. Detta gäller oavsett om personerna är födda och uppvuxna i Sverige eller om de precis har kommit hit.

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i lagen om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap. Lagändringarna innebär skärpta regler för erkännande av utländska barnäktenskap genom att det införs en ny huvudregel om att inga utländska barnäktenskap ska erkännas i Sverige, oavsett anknytning.

Däremot har vi kristdemokrater en reservation som gäller frågan om hur man hanterar dessa förfrågningar.

Frågan om huruvida ett utländskt äktenskap ska erkännas eller inte prövas nästan alltid av Skatteverket i samband med folkbokföring, precis som vi hörde i ett tidigare anförande. Frågan kan dock komma att prövas även av andra myndigheter, till exempel Migrationsverket eller socialnämnderna, beroende på den enskildes status i landet.

I regel är en myndighets bedömning inte bindande för hur frågan ska bedömas i andra sammanhang. Olika myndigheter kan komma fram till olika slutsatser, vilket skapar otydlighet och osäkerhet för den enskilde om

vad som gäller i fråga om hans eller hennes äktenskap. Ur ett rättssäkerhetsperspektiv vore det därför att föredra att det endast är en myndighet som fattar dessa beslut och att beslutet sedan är giltigt hela vägen.

Att samla samtliga ärenden om erkännande av utländska äktenskap hos en och samma myndighet skulle också på ett bättre sätt kunna säkerställa en enhetlig tillämpning av regelverket på området. Vi kristdemokrater, tillsammans med Liberalerna, anser att vi borde göra på detta sätt för rättssäkerheten.

Vi anser därför att regeringen bör se över möjligheten att flytta över prövningen av samtliga ärenden om erkännande av utländska äktenskap till en särskilt utsedd myndighet. Vilken myndighet detta ska vara kan få vara osagt, men vi tror att det vore bra.

Jag yrkar bifall till reservation 3.

Anf. 19 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är en intressant tanke med en egen myndighet. Dock är jag inte beredd att instämma i detta hur som helst.

Det brukar vara regeringen som sätter ramarna för hur det ska fungera, och detta bör vara upp till en regering. Hittills har vi inte lyckats komma överens i regeringsfrågan. Det ska jag dock inte på något sätt anklaga Kristdemokraterna för, utan det är väl snarare deras alliansvänner som än så länge har satt stopp för att bilda en regering.

Den grundläggande frågan är om vi ska bygga upp myndigheter för att anpassa vårt system ytterligare för barnäktenskap. Jag är inte säker på att jag är särskilt bekväm med det. Varför inte bara sätta ned foten och säga nej? Om man har ingått barnäktenskap och vi vet om det ska det upphävas. Sedan får man gifta sig igen om man tycker att det var fel att upphäva barnäktenskapet. Varför kan vi inte bara gå den vägen?

Anf. 20 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! I detta system ingår faktiskt inte ett totalt förbud, utan det finns en liten öppning för att man kan prövas på ett eller annat sätt vad gäller huruvida man ska kunna ha kvar äktenskapet. Någon måste i så fall fatta beslutet utifrån om det är lämpligt och om det är förenligt med svensk lag. Jag menar att det då är bättre att det sköts av en myndighet än av flera olika typer av myndigheter.

Alldeles oavsett vilken regering vi har eller vilken regering vi får tror jag att det är viktigt att vi försöker att säkerställa rättssäkerheten. Jag tror att Sverigedemokraterna kan tycka att den tanken – att det är en myndighet i stället för flera som har hand om dessa saker – faktiskt är rätt bra. Jag tycker nog att Sverigedemokraterna kan ställa sig bakom detta alldeles oavsett om vi i dag har en regering eller inte.

Anf. 21 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag skulle nog kunna ställa mig bakom att vi ska ha en myndighet som hanterar detta, men jag kommer inte att göra det i dag. Jag anser att det är sak som man skulle kunna diskutera. Jag ser det väl egentligen som att det borde vara Skattemyndigheten – eller Skatteverket, när de ska införa detta i sitt register – som är den myndighet som prövar det. Då har vi i och för sig bara en myndighet.

Det borde bli väldigt få fall som över huvud taget kan komma i fråga att erkänna eftersom det krävs synnerliga skäl, vilket är den hårdaste skrivningen. Man kan göra undantag, men det ska väldigt mycket till. Det ska handla om ungefär att människor kommer hit i 40–50-årsåldern och har barn, att det absolut inte finns någon anledning och att båda säger att de vill fortsätta vara gifta.

Totalt sett kan jag tycka att vi inte borde lägga ned så mycket kraft och möda på att försöka bygga upp ett system för att anpassa för barnäktenskap. Att skapa nya myndigheter och nya system för att anpassa oss är inte den väg jag vill gå.

Anf. 22 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Mikael Eskilander och jag har samma synpunkt, för jag tror inte heller att det är speciellt många ärenden som det kommer att handla om. Då tycker jag att det är än viktigare att man samlar bedömningen på ett ställe, så att inte flera olika myndigheter ska hantera ett fåtal ärenden. Så brukar vi hantera andra delar, det vill säga att vi ser till att det finns kompetens på ett ställe, att handläggningen är effektiv och rättssäker. Därför borde det vara *en* myndighet.

Vi säger inte att det behöver vara en ny myndighet. Vi kan tänka oss att en myndighet som finns i dag tar över ansvaret för helheten. Som nämntes är Skatteverket den myndighet som fattar flertalet av dessa beslut, och jag kan tänka mig att handläggningen ska ligga på den. Men det viktiga är att erfarenheten och kunskapen om hur man hanterar sådana ärenden ska finnas på en plats och inte på flera platser.

Anf. 23 ROBERT HANNAH (L):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 3, som kristdemokraten Larry Söder talade om och jag därför inte behöver utveckla. För tids vinnande yrkar vi liberaler inte bifall till våra andra yrkanden, men vi står helhjärtat bakom även dem.

Små flickor ska inte vara gifta med gamla gubbar.

Små flickor ska inte vara gifta med gamla gubbar.

Små flickor ska inte vara gifta med gamla gubbar.

Det låter ju helt självklart. Barn ska inte vara gifta med vuxna. Ändå tillåter svensk lag fortfarande i dag barnäktenskap för barn som har kommit hit som redan gifta. I rapporten *Är du gift?* från Migrationsverket som kom tidig vår 2016, egentligen vinter, konstaterades minst 132 fall av barnäktenskap bland dem som kom till Sverige som flyktingar bara under hösten 2015. Migrationsverket sa också att det förmodligen fanns ett stort mörkertal där.

132 barn, nästan bara flickor, var intvingade i äktenskap med äldre män på grund av hedersnormer i sina hemländer, vilket godkändes enligt svensk lag och dessutom efterlevdes av svenska myndigheter. Det är en skam för Sverige att vi har en sådan dubbelmoralisk svensk lag som tillåter att barn som kommit till Sverige är gifta men inte barn som är födda här. Inget barn ska tillåtas att vara gift.

Jag vill berätta för kammaren om en av dessa flickor vars äktenskap med en gammal gubbe godkändes av svensk lag och efterlevdes av svenska myndigheter. Hon fick inte den hjälp som Sveriges riksdag borde ha gett henne i tid. Hon hette Marzieh Amiri.

Den 3 september 2015 ansökte den 16-åriga afghanska flickan Marzieh om asyl i Sverige. Hon placerades som ensamkommande barn på ett HVB-hem i Stockholmsförorten Farsta.

I hennes asylansökan framgår det att Marzieh ”kom till Sverige som ensamkommande gift barn”. Det var så det stod i Migrationsverkets handlingar: ”ensamkommande gift barn”. Det stod också: ”Enligt uppgift var hon gift med en vuxen man (38 år).” Här borde varenda liten klocka ha ringt i huvudet på alla människor som jobbar på Migrationsverket, att så här kan man inte ha det och att detta borde utredas. Men det gjorde man inte; man gjorde inte någonting åt det. Man registrerade det bara.

Marzieh uppgav dock aldrig att mannen fanns i Sverige. Hon var rädd att det skulle påverka hennes asylansökan negativt. Hon trodde inte att Sverige skulle stå på hennes sida. Och hon hade förmodligen rätt, för Sverige stod ju inte på hennes sida. Vi tillät hennes äktenskap med en äldre man. Migrationsverket registrerade det men gjorde inget åt saken.

I mars 2016, efter att Marzieh hade varit i Sverige i ungefär ett halvår, försvann hon från HVB-hemmet där hon bodde. I slutet av april skrev Migrationsverket att de fann att flickan ”inte har för avsikt att fullfölja sin ansökan om asyl i Sverige”. Vidare skrev man: ”Det kan antas att Marzieh Amiri har lämnat Sverige.” Så står det i dokumentet från Migrationsverket, att det kan antas. Man har inte gjort någonting, man har inte eftersökt henne och man antar att hon har problem med något. Flickans asylansökan lades ned den 18 april 2016, bara en månad senare. Knappt någonting gjordes för att hitta henne, egentligen ingenting. Det var ingen Missing People-jakt och inga stora nyhetsartiklar som när andra barn och ungdomar försvinner. Hon var en ung bortförd flyktingflicka – vem bryr sig? Hon var inte värd att hjälpa. Det är ungefär så man kan tolka Migrationsverkets och myndigheternas agerande i Sverige.

Den 30 maj samma år hittades Marzieh död, delvis nedgrävd i ett skogsparti i Hökarängen i södra Stockholm. Misstänkt för mordet: den gamle gubben som var gift med barnet.

Eftersom myndigheterna inte ens letade efter henne – ingen brydde sig – hann den 16-åriga flickans 38-åriga man fly från Sverige till Iran. Lyckligtvis är han nu, två år senare, tillbakaförd till Sverige och står åtalad för mordet. Men det kommer inte hjälpa Marzieh eller de andra bortgifta flickorna som kom bara under hösten 2015 att vi nu tre år senare står i Sveriges riksdag och ska lagstifta om det här. De hade behövt hjälp direkt. De hade behövt hjälp av myndigheterna och av Sveriges riksdag.

Fru talman! Liberalerna har lett kampen för ett totalförbud mot barnäktenskap i väldigt många år. Sverigedemokraternas ledamot stod här och talade om rapporten från Ungdomsstyrelsen från 2009, men han glömde nämna att det var Liberalernas Nyamko Sabuni som beställde rapporten efter mycket kamp.

Vi har sedan de här fallen blev uppmärksammade 2015 pressat regeringen hårt. Vi har hotat med att skriva lag här i Sveriges riksdag, då Socialdemokraterna och Miljöpartiet tog över ett år på sig från det att Morgan Johansson gav ett löfte om att tillsätta en utredning och inte gjorde någonting. Vi tog en offentlig fajt med Socialdemokraterna och Miljöpartiet när de vacklade inför att införa ett totalförbud eftersom utredaren inte föreslog ett totalförbud.

Vi tog fajten offentligt med Socialdemokraterna och Miljöpartiet även i våras, då man bestämde sig för att rösta nej till Alliansens motion om ett totalförbud mot barnäktenskap. Var och varannan sosseminister attackerade mig och andra liberaler på sociala medier när de insåg att de höll på att förlora den offentliga fajten, och de förlorade den offentliga fajten. Det är tack vare dem som stod upp för barnen och tog fajten som vi står här i dag med ett totalförbud mot barnäktenskap.

Fru talman! Sedan Socialdemokraterna och Miljöpartiet fick kännedom om problemen har det tagit tre år för dem att komma till riksdagen med ett lagförslag om totalförbud mot barnäktenskap. Nu har nästan alla av dessa flickor hunnit bli myndiga. Dubbelmoralen är total, för när de väl är myndiga godkänns äktenskapen. Det är alltså 2018 okej för flickor med utländsk bakgrund att vara gifta med gamla gubbar, men det är inte okej för flickor med svensk bakgrund att vara gifta med gamla gubbar. Det är inte hållbart om ett samhälle ska kunna hålla ihop.

Från oss liberaler är budskapet tydligt: Svenskt skydd för barns rättigheter ska gälla alla barn som finns i Sverige. Vi ska inte acceptera barnäktenskap, vare sig för barn som har svensk bakgrund eller för barn som har utländsk bakgrund.

Dessutom måste vi ta kampen mot hedersrelaterat förtryck och välja de utsattas sida. Vi måste skydda de utsatta, som Marzieh, för barnäktenskap är en del av hedersrelaterat våld och förtryck.

Fru talman! Jag tror att anledningen till att det har tagit tre år för Miljöpartiet och Socialdemokraterna att komma till Sveriges riksdag och föreslå denna lag är okunskap.

Dessa flickor giftes bort i sina hemländer som en del av hedersrelaterat förtryck. Det är inte många ledamöter av Sveriges riksdag som förstår hur det är att leva med hedersrelaterat förtryck. Jag har upplevt det själv. Jag har upplevt det bland mina barndomsvänner i området som jag växte upp i, och jag har upplevt det i de skolor där jag har gått. Och jag möter det fortfarande i dag när jag är ute och träffar utsatta ungdomar. Deras verklighet och min verklighet som barn togs inte på allvar då och tas inte på allvar nu. Hade fler riksdagsledamöter förstått problemet med hedersrelaterat förtryck hade vi inte stått här i dag 2018 i en debatt om ett totalförbud för barnäktenskap. Vi hade redan haft det.

Jag skulle vilja rekommendera alla er ledamöter som i årtal har blundat för hedersvåldet, som inte velat lagstifta om totalförbud eller som inte har jobbat med frågan tillräckligt snabbt eller mycket att läsa min bok *Potatisskallen* som kom ut nu under hösten. Den är faktiskt skriven av mig själv.

I boken berättar jag bland annat om en flicka som heter Noor. Noor finns inte på riktigt, men hon existerar ändå i alla de flickor som jag växte upp med som var utsatta för hedersvåld. Boken handlar om en ung tjej som varje dag i sitt liv tvingas att anpassa sig efter sin familjs förväntningar. Hon tvingades bära en klädsel som familjen kunde acceptera. Hon kunde inte delta i simundervisning eller sexualundervisning. Hon fick inte dejta och inte gifta sig med den hon ville. Och hon fick inte samhällets skydd när hon blev bortförd.

Jag kan rekommendera alla er ledamöter att läsa denna bok om ni vill förstå varför vi måste få till fler lagändringar för att skydda svenska flickor och killar som är utsatta för hedersrelaterat förtryck.

Fru talman! I Liberalernas Sverige ska inte ens bakgrund få avgöra ens framtid. Sverige har utvecklats till ett av världens mest jämställda länder. Det ger människor frihet, och det ökar vårt västånd. Jämställdheten ska vara självklar för alla flickor och kvinnor, både för dem som är födda här och för dem som har flyttat hit.

Vi har i decennier svikit flickorna och kvinnorna som har kommit till Sverige genom att acceptera hedersvåld och pacifiering, och nu behöver vi på allvar ta ett krafttag mot hedersvåld och patriarkala strukturer. Vi ska varken tillåta månggifte eller tvångsäktenskap, och vi ska ha en lex Fadime, en straffskärpningsregel om man begår brott med hedersmotiv. Begår man våldsbrott under asyltiden ska man alltid prövas mot en utvisning. För oss liberaler betyder detta också ett totalstopp för barnäktenskap. Små flickor ska nämligen inte vara gifta med gamla gubbar.

(Applåder)

Anf. 24 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag skulle i princip kunna instämma i allt som Robert Hannah sa, men dubbelmoral är ordet jag fastnar på i hans anförande.

För mig är dubbelmoral när ni står i talarstolen och genom att artikulera tydligt och betona orden får det att låta som att ni är ordentligt emot barnäktenskap och vill gå längre än någon annan – fast ni har lämnat en reservation där ni vill göra undantag från lagen och luckra upp lagen. För mig blir det jättemärkligt.

Jag skulle hellre ha sett att ni lämnat en reservation där ni vill gå längre, men det är inte det Liberalerna gör, utan tvärtom. Enligt reservationen vill ni inte gå så långt som att upphäva alla barnäktenskap, för om man är 21 ska man själv veta hur det fungerar att upphäva ett barnäktenskap i Sverige.

Som ny i Sverige ska man alltså själv förstå att det man har blivit utsatt för är fel. Man ska också förstå hur de svenska myndigheterna fungerar, och man ska klara av att vända sig till de svenska myndigheterna och begära skilsmässa.

Det är inte lite Liberalerna kräver av de stackare som råkat fylla 21 år. Men om man är 20 är det något annat som gäller. Jag förstår inte detta riktigt och skulle gärna ha ett förtydligande.

Jag tror dock att ordet för dagen är dubbelmoral.

Anf. 25 ROBERT HANNAH (L) replik:

Fru talman! En sak ska du hålla dig borta från, Mikael Eskilanderesson. Du ska inte komma hit och berätta för mig om hedersrelaterat våld och förtryck. Jag känner det rätt inpå mitt eget skinn. Jag vet vad det betyder, jag har vuxit upp med det och jag hatar det mer än något annat i hela världen. Det är hela anledningen till att jag sitter i Sveriges riksdag. Du kan alltså inte komma hit och berätta för mig hur det står till eller använda ord som dubbelmoral. Hela min politiska gärning handlar om denna fråga.

I Sverigedemokraternas värld är 16-åriga afghaner vuxna och ska behandlas som vuxna. Men 21-åringar ska inte behandlas som vuxna trots att de har rättskapacitet, trots att de kan skydda sig själva och trots att de har rättigheter som vuxna.

Liberalerna lägger fram sitt lagförslag för att det är det bästa. Det betyder i slutändan att ett äktenskap som ingåtts när man är omyndig kan annulleras och att man har samhällets stöd. Tillsammans med Kristdemokraterna föreslår vi också inrättandet av en myndighet som ska hjälpa dessa ungdomar. De är dock vuxna och måste kunna ta ett vuxet beslut själva, med hjälp av svenska myndigheter.

Ni vill inte ha någon sådan myndighet. Och då fattar jag inte er retorik. Ni vill att de ska få hjälp, men ni vill inte ha någon myndighet som hjälper dem. Det blir konstigt när ni argumenterar så.

Anf. 26 ANDRE VICE TALMANNEN:

Låt mig påminna om att vi inte duar varandra i talarstolen utan talar via talmannen och använder för- och efternamn.

Anf. 27 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag vet inte om Robert Hannah nyss kom in i kammaren och därför missade det replikskifte jag hade med Kristdemokraternas representant. Jag var då ganska tydlig med att jag mycket väl kan tänka mig att man utser en ansvarig myndighet av dem vi redan har, eftersom det rör sig om få fall. Det är inte avgörande på något sätt. Dock är jag emot att man över huvud taget bygger upp och anpassar vårt svenska system till att passa för barnäktenskap.

Vad gäller påståendet att vi skulle behandla 16-åringar som vuxna är det precis tvärtom. Det är ju Liberalerna som inte vill söka upp 16- och 17-åringar som är gifta i Sverige, vilket vi vill enligt vår reservation. Vi har varit tydliga med att denna lag missar detta med att söka upp dessa unga som redan är gifta. Enligt de rapporter vi har fått se finns det dessutom de som är betydligt yngre.

Liberalerna har en förmåga att alltid säga en sak och sedan göra en annan. Det är ett återkommande mönster. Det spelar ingen roll om det handlar om val av statsminister eller barnäktenskap; det är precis samma tanke.

Robert Hannah brukar ofta referera till Nyamko Sabuni. Jag tycker att Robert Hannah ska lyssna på vad Nyamko Sabuni säger, hela vägen. Hon skrev nyligen en debattartikel om att man skulle tala med SD. Det tycker jag att Robert Hannah ska ta till sig.

(Applåder)

Anf. 28 ROBERT HANNAH (L) replik:

Fru talman! Det svårt att säga något till Mikael Eskilander, för det är ganska mycket svammel. Han vill ha myndigheter, men han vill inte stå bakom den myndighet som ska hjälpa dessa ungdomar. Det känns lite konstigt att argumentera så.

Med er politik hade flickan Marzieh inte ens fått komma till Sverige. Ni vill inte ha någon politik för att skydda barn i barnäktenskap. Du sa ju själv i talarstolen att man inte ska bygga upp ett system, Mikael Eskilander.

Liberalernas system är till för att skydda dessa ungdomar och hjälpa dem bort från barnäktenskap, men det säger ni nej till.

Jag förstår inte varför ni tycker att det är så konstigt att ha denna myndighet, för utan den får de inte den hjälp ni efterfrågar – och jag hörde ditt tidigare replikskifte.

Om du, Mikael Eskilandersson, lyssnar på vad Nyamko Sabuni faktiskt säger, och jag känner henne personligen, kommer det att bli tydligt för dig att det inte finns något parti som hon ogillar så starkt som Sverigedemokraterna – och jag delar den åsikten.

Anf. 29 ELIN LUNDGREN (S):

Fru talman! Först vill jag säga att jag har lite problem med ett öga, så om det rinner tårar ur det är det inte säkert att de är av emotionell karaktär. Å andra sidan vore det inte så konstigt om det var så, med tanke på Robert Hannahs berättelse om Marzieh, och vi vet att många fler unga flickor och även pojkar har farit och far illa världen över.

När ett barn blir bortgift förlorar det sin barndom, och på sikt också många gånger möjligheten att välja sitt eget liv.

Hur många barnäktenskap som finns i världen är omöjligt att veta. Statistik visar dock att fler än 700 miljoner kvinnor världen över lever i äktenskap som de har ingått som barn, och fler än 250 miljoner av dem var yngre än 15 år när de gifte sig. I de fattigaste länderna blir mer än 40 procent av flickorna bortgifta, enligt Unicef. Det drabbar också pojkar men inte alls i samma utsträckning.

I Sverige försvann möjligheten att ingå äktenskap före 18 års ålder år 2014. Dessförinnan kunde olika undantag beviljas.

När människor som har flytt hamnar i Sverige ökar antalet barnäktenskap här, och i en rapport häromåret identifierades fler än 100 barn, vilket Robert Hannah också talade om.

I debatten upplever jag att vi är väldigt överens i sakfrågan. Vi är möjligen inte överens om historieberivningen av den politiska hanteringen, men det är en metadiskussion som kanske inte är den viktigaste.

Sverige ska inte erkänna äktenskap från andra länder om en person var under 18 år när äktenskapet ingicks. Den personen ska helt enkelt ses som ogift i vårt land, också oavsett dess ålder vid erkännandeprövningen. Om jag har förstått saken rätt betyder det att vi när vi har röstat igenom detta i eftermiddag har fått världens starkaste lagstiftning på området.

Vid den senaste korrigeringen av lagstiftningen 2014 var majoriteten av partierna överens om att följa utvecklingen på området för att se om den var tillräcklig. Det blev dock en lucka kvar, och det är den vi nu täpper igen, efter att regeringen tillsatte en utredning förra året då det blev tydligt att korrigeringen inte var nog. Det handlar alltså om personer som inte har anknytning till Sverige och som kommer hit och redan är gifta, som Larry Söder redogjorde för tidigare i debatten.

Regeringen anger i sina skäl att intresset av att skydda barn mot att ingå och leva i äktenskap väger tyngre än till exempel kulturella eller religiösa hänsyn. Omgivningens krav på äktenskap ska inte vara ett skäl för någon, oavsett bakgrund, att gifta sig. Det är helt enkelt för barnets bästa att utvidga förbudet mot att erkänna utländska barnäktenskap så att det omfattar alla i Sverige, oavsett härkomst. Jag tycker att detta är väl sammanfattat.

Regeringen prioriterar dessa frågor högt och ser allvarligt på problemen med barnäktenskap, tvångsäktenskap och närliggande frågor om hedersrelaterat våld och förtryck. Regeringen bedriver också ett aktivt arbete på området och har tagit flera initiativ för att motverka problematiken.

Regeringen har beslutat om en tioårig nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Där ingår bland annat problem kopplade till hedersrelaterat våld och förtryck.

Regeringen gav i februari 2017 Socialstyrelsen i uppdrag att göra en fördjupad analys av socialtjänstens handläggning av ärenden som rör barn som kommer till Sverige och som uppges vara gifta och att ta fram och sprida en vägledning till socialtjänsten. Man har också ett informations-spridningsuppdrag om vad som gäller i Sverige i äktenskapsfrågor.

Länsstyrelsen i Östergötland har fått i uppdrag av regeringen att nationellt motverka hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive barnäktenskap.

Som ett led i att stärka barns rättigheter beslutade regeringen i mars 2018 om en proposition med förslag som innebär att FN:s barnkonvention får ställning som svensk lag, något som vi riksdagsledamöter röstade igenom och som ska gälla från år 2020.

Migrationsverket har tagit fram en rutinbeskrivning för handläggning av asylärenden som handlar om detta. Syftet med standarden är att säkerställa barns rättigheter i asylprocessen och att skapa förutsättningar för att identifiera barn i behov av stöd och hjälp.

I den utredning som jobbade med detta tittas också vidare på annat som kommer att vara aktuellt för oss politiker att diskutera framöver men som inte har precis med detta ärende att göra. Det handlar bland annat om tillämpningen av straffbestämmelserna om äktenskapstvång och vilseledande till tvångsäktenskapsresa, om hur samverkan mellan berörda myndigheter fungerar och att titta på förbättringar där, om möjligheterna att införa mer effektiva verktyg för att förebygga och förhindra att personer tvingas ingå äktenskap utomlands och om åtgärder för att framtvinga eller underlätta ett återförande till Sverige av den utsatta personen. Detta kommer vi som sagt att återkomma till i framtida politiskt arbete.

Fru talman! Jag är glad att vi kommer att få detta beslut på plats och sedan kan fortsätta att jobba vidare på olika sätt för att alla unga ska ha rätt att styra över sin egen barndom.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 30 ROBERT HANNAH (L) replik:

Fru talman! Frågan om hur lång tid det tog för regeringen att komma hit, det vill säga tre år, är inte en metadiskussion, som ledamoten sa i talarstolen, eftersom den på riktigt betydde att majoriteten av de 132 barnen är vuxna i dag och att äktenskapen därför är erkända enligt svensk lag. Vi har inte hjälpt dessa 132 barn.

Om Marzieh fortfarande hade levt i dag hade hennes äktenskap varit godkänt. Det har heller inte getts något tydligt uppdrag till myndigheter att se över detta och hjälpa dessa flickor, trots att Liberalerna har drivit denna fråga i andra utskott. Sverigedemokraterna pratade om detta tidigare men lyfte upp helt fel utskott. Det är socialutskottet, men inte heller där har Socialdemokraterna gjort tillräckligt för att hjälpa dessa flickor.

Man måste gå tillbaka och fundera. Liberalerna fick veta detta under hand redan hösten 2015. Sedan kom rapporten som bekräftade det i februari 2016, och Morgan Johansson lovade att tillsätta en utredning skyndsamt. Det tog över ett år, och Liberalerna hotade med lagstiftning i riksdagen innan det ens tillsattes en utredning. Vi står här i dag tre år senare. Alla dessa flickors äktenskap har i praktiken godkänts, trots att vi visste om detta.

Här i Sveriges riksdag har vi svikit dessa flickor. Jag tycker att det är värt att kommentera varför det tog så lång tid för er att komma hit till riksdagen, Elin Lundgren. Är ni nöjda med den process som ni har genomfört? Denna fråga hade ni kunnat hantera för två år sedan.

Anf. 31 ELIN LUNDGREN (S) replik:

Fru talman! Om vi ska diskutera historien och hur det har varit med lagstiftningen så var det en alliansregering som var ansvarig för den lagstiftning som lades fram 2014, då tidigare korrigeringar gjordes.

Utifrån dagens perspektiv vill jag kredda Vänsterpartiet, som var det enda parti som då var väldigt tydligt med att man ville göra det som vi gör i dag. Det var inte vi, dessvärre, och inte Liberalerna som lade fram förslaget då.

Detta är mitt svar när vi ska diskutera hur historien har varit och vem som har tagit krafttag eller inte.

Anf. 32 ROBERT HANNAH (L) replik:

Fru talman! Man hör själv – inget svar på frågan och inget svar på varför det har tagit tre år. Kan ni inte förklara för de 132 barnen varför de inte fick hjälp, Elin Lundgren, och varför det tog tre år? Jag tycker att man kan idka självkritik när det är läge att göra det.

Vad gäller det som har hänt i historien kan jag säga att det inte var Liberalerna eller Kristdemokraterna som tillät att vi skulle fortsätta att ha ett hål i lagstiftningen. Vi ville ha ett totalförbud redan då. Men ni som ledde en regering, som inte hade någon annan åsikt än totalförbud, gjorde ingenting.

Jag vill också kommentera ett citat. I våras när Alliansen genomdrev ett tillkännagivande till regeringen om ett totalförbud och ni vacklade på denna punkt sa er talesperson Hillevi Larsson så här i talarstolen, när hon argumenterade för att vi inte ska ha ett totalförbud: ”Vi har ju flickor och pojkar i Sverige i dag, alltså svenska medborgare, som är sambo med varandra, som har sex med varandra, som lever tillsammans och som får barn tillsammans.”

På det sättet argumenterade Socialdemokraternas talesperson Hillevi Larsson i dessa frågor i riksdagen när ni sa nej till totalförbud i våras. Det var stormen i sociala medier, som Liberalerna var en stor del av, som gjorde att ni ändrade er. Citatet visar vilken okunskap som finns kring hedersrelaterat våld och förtryck. Till skillnad från sambor här i Sverige som väljer att leva ihop i ung ålder är dessa flickor en del av ett hedersförtryckande patriarkalt system där de har tvingats in i barnäktenskap från ung ålder. Dessa flickor hade verkligen behövt Sveriges och regeringens hjälp. Men vi gjorde ingenting på tre år, och nu är deras barnäktenskap, som de har tvingats in i på grund av hedersnormer och förtryck, godkända.

Jag tycker inte att man ska vara nöjd när det inte finns skäl att vara nöjd.

Anf. 33 ELIN LUNDGREN (S) replik:

Fru talman! Jag har kanske inte uttryckt det så att jag är väldigt nöjd. Tvärtom idkade jag en hel del självkritik, vilket jag inte hörde Liberalernas representant göra.

Jag kan inte ta ansvar för vad en annan ledamot från mitt parti har sagt i en debatt som jag inte lyssnade på. Men om vi ska säga något om våren var min bild att det pågick en utredning om detta, om än sen, som Liberalerna påpekade, där det förslag som vi ska besluta om i dag på väg fram.

I februari togs ett utskottsinitiativ av Alliansen, om det var detta som Robert Hannah menade när han pratade om motionen tidigare. Jag har tolkat det på det sättet, men det är möjligt att jag har tolkat fel. För mig är det en sådan grej man kan göra i riksdagen för att sätta ögonen på en fråga och få det att verka som att man själv är den som driver frågan, fast den redan är igång. Det är ett så kallat slag i luften.

Sedan var det kanske dumt av Socialdemokraterna att hantera detta genom ett avslag, med hänvisning till att det redan pågick en utredning. Då blev det en medial missuppfattning – att vi inte ville förbjuda dessa äktenskap, vilket absolut inte var rätt i sak. Detta är lite tekniskt, och vi som är politiska nördar förstår det. Men det gjorde inte medierna.

Nu kommer Robert Hannah inte att hinna svara, men jag tycker att det är speciellt att det parti som slår sig mycket för bröstet också är det parti som har en reservation som handlar om att låta upp den lagstiftning som vi lägger fram. Detta tycker jag är anmärkningsvärt.

(Applåder)

Anf. 34 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag får inte ta replik på repliker, men jag börjar nästan skratta när jag hör någon stå och beklaga sig över att regeringen inte gjorde någonting på tre år. Då har man själv suttit i regeringsställning innan dess och inte gjort någonting på åtta år.

Jag är inte lika intresserad av att diskutera vad som har varit, utan jag är egentligen mer intresserad av vad som ska komma. Min fråga är egentligen densamma fast framåtsyftande: Är ni nöjda med den proposition som ni har lagt fram? Är ni nöjda med denna lagstiftning?

Anf. 35 ELIN LUNDGREN (S) replik:

Fru talman! Det enkla svaret är att när det gäller denna specifika fråga bedömer vi propositionen som proportionerlig utifrån givna förutsättningar. Svaret är alltså ja. Men som jag också sa i mitt anförande behöver vi naturligtvis gå vidare med väldigt många andra saker som kom från samma utredning. Men det har inte specifikt med denna fråga att göra.

Anf. 36 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Anledningen till att jag ställer frågan är givetvis att det kan ifrågasättas om man är nöjd med att barn som faktiskt finns i Sverige ska fortsätta leva som gifta, eftersom man inte har försökt söka upp dessa barn

på något sätt eller upphäva det som redan är gjort. Det kan jag tycka är lite tråkigt. Men framför allt är detta framåtsyftande.

Är man nöjd med att det går att strunta i denna lag? Det finns inget straffvärde över huvud taget kopplat till lagen. När man lägger fram ett lagförslag där det sägs att det är förbjudet att vara gift med ett barn bör det finnas ett straffvärde om någon försöker gå runt detta. Det ska inte vara möjligt att bara strunta i en lag och att det sedan inte händer någonting. Den som gifter sig med ett barn och väljer att leva med ett barn i Sverige men inte registrerar det hos Skatteverket – ett så kallat inofficiellt äktenskap – blir inte alls träffad av denna lag.

Det som jag ville lyfta fram var om ni verkligen är nöjda med denna del eller om det kommer att komma kompletterande lagstiftning i form av förbud mot barnäktenskap och i form av ett förbud mot att faktiskt leva ihop med barn som gifta i Sverige.

Anf. 37 ELIN LUNDGREN (S) replik:

Fru talman! I denna fråga skulle jag vilja säga att huvudintresset inte är att straffa någon. Det är inte det som är poängen med denna lagstiftning. Poängen är att människor ska få leva fria liv när de är unga – ingenting annat. I detta sammanhang är straff verkligen av helt underordnat intresse för mig. Jag ser inte hur det leder oss framåt i frågan över huvud taget.

Den andra frågan har inte med detta att göra utan tillhör den större diskussionen om hur vi ska leva tillsammans. Den är något mer komplicerad än att den går att besvara i ett replikskifte. Vad är äktenskapsliknande former? Vilka är det som lever på detta sätt? Man kan problematisera på många olika sätt. Jag vet att Sverigedemokraternas agenda ofta är att peka på människor som kommer från andra länder och från andra kulturer och säga att deras sätt att leva skulle vara något osundare än vad vårt sätt att leva är, alltså hos oss som är födda här. Men om man talar om att leva under äktenskapsliknande förhållanden oregistrerat med någon som är under 18 år, är jag helt övertygad om att väldigt många människor födda i Sverige gör det. Ingen pekar särskilt på det utan tycker att också unga människor kan leva under olika förhållanden.

Jag tycker alltså inte att detta är en fråga för denna debatt. Den är mycket större och mycket mer komplex än vad Mikael Eskilanderesson vill få den till. Den frågan får vi återkomma till tillsammans med de andra saker som jag nämnde tidigare.
(Applåder)

Anf. 38 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Jag vill faktiskt börja med att tacka Robert Hannah för det brandtal han höll mot hedersförtryck. Den slutsats han drog om att det behövs fler åtgärder delar jag till fullo.

Det finns ändå anledning att säga ”äntligen” i dag. Äntligen skärper vi lagstiftningen mot barnäktenskap ytterligare. Äntligen kan barn som kommer till Sverige få samma skydd som barn som är födda här. Barn ska ha rätt till sin egen frihet och sitt eget liv. Det ska gälla alla barn utan undantag. Det ska inte råda någon tvekan om att barnäktenskap ska vara förbjudna i Sverige.

47 000 flickor gifts bort i världen varje dag. 12 miljoner flickor gifts bort varje år. Det finns en beräkning som visar att det finns ungefär 650 miljoner kvinnor i världen i dag som blev bortgifta som barn. Sverige behöver vara en förebild för resten av världen och även driva denna fråga internationellt.

Jag blev riktigt glad när jag hörde att det kommer en sydafrikansk delegation hit och vill träffa ledamöter i civilutskottet, bland annat för att diskutera vårt beslut om att förbjuda barnäktenskap. Jag hoppas att denna delegation kommer hit för att lyssna på hur vi har gjort och för att ta efter.

I Migrationsverkets rapport 2016, *Är du gift?*, som många har refererat till, slogs det larm om att man hade identifierat 132 barn som själva i samband med sin asylansökan lämnat uppgifter om att de är gifta. Myndigheten konstaterade också att det troligen finns ett stort mörkertal. Barnombudsmannen skickade ut ett pressmeddelande i samband med detta där man berättade att man delade uppfattningen om att det finns ett mörkertal, bland annat baserat på att man hade gjort en egen inventering i Malmö och bara där hittat 65 flickor som var gifta.

Fru talman! Alliansregeringen tog initiativ till en rad åtgärder för att förhindra äktenskapstvång och barnäktenskap. Bland annat skärptes de dåvarande reglerna till att även innefatta situationer där den unges utsatthet utnyttjas utan att det nödvändigtvis förekommer tvång. Det innebär att även press från föräldrar eller släktingar nu omfattas av strafflagstiftningen. Det blev straffbart att lura någon att resa till ett land där personen kan giftas bort genom tvång eller utnyttjande. Alliansregeringen tog dessutom bort möjligheten att få dispens från den 18-årsgräns som gäller för att få gifta sig i Sverige.

År 2016 aktualiserades det faktum att det trots ny lagstiftning finns svagheter i regelverket. Totalförbudet mot barnäktenskap gäller för personer som har anknytning till Sverige, oavsett om äktenskapet har ingåtts här eller utomlands. Däremot täcker inte det förbud som vi har i dag de fall där ingen av parterna hade någon svensk anknytning när vigseln skedde. Många flyktningbarn som gifts bort i hemlandet har därför fortfarande ansetts vara gifta när de har sökt asyl i Sverige. Det anser vi moderater är oacceptabelt. Det är en åsikt som jag tror att vi alla här delar, med tanke på att denna lagstiftning ser ut att gå igenom i dag.

Redan våren 2017 beslutade riksdagen om ett tillkännagivande om att ytterligare begränsa möjligheterna att godkänna barnäktenskap. När inget hänt på ett år blev det ytterligare ett tillkännagivande i våras. Nu ser vi äntligen resultatet av riksdagens tydliga besked till regeringen. Regeringen föreslår en ny huvudregel om att inga utländska barnäktenskap ska erkännas i Sverige. Förbudet ska gälla oavsett parternas anknytning hit när äktenskapet ingicks eller deras ålder vid tidpunkten för erkännandeprövning. Undantag ska aldrig kunna göras om någon av parterna är under 18 år när de kommer till Sverige.

Fru talman! Barnäktenskap är en skadlig sedvänja som måste motverkas. Den som är under 18 år får inte under några omständigheter ingå äktenskap i Sverige. I många andra länder däremot är det fortfarande tillåtet med barnäktenskap. Lagförslaget syftar till att säkerställa att alla som befinner sig i Sverige skyddas mot barnäktenskap. Det syftar också till att motverka förekomsten av barnäktenskap här i landet genom att tydligt ange att sådana äktenskap inte accepteras.

Äntligen har regeringen kommit till skott med att presentera ett lagförslag. Det är synd att det har tagit så lång tid, men vi gläds åt att den skärpta lagstiftningen nu blir verklighet. Jag yrkar därmed bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 39 JON THORBJÖRNSSON (V):

Fru talman! Vi ska låta barn vara barn. Det utgår jag från att vi alla vill. Som barn ska man få leka, lära, välja och vraka bland alla de möjligheter som finns ute i världen. Som barn ska man inte tvingas in i vuxenvärlden.

År 2016 hade Migrationsverket identifierat 132 gifta barn. Förmodligen fanns det fler som man inte hade identifierat. Av dessa barn var 129 flickor och 3 pojkar – en överväldigande andel flickor, men det är lika illa oavsett kön. Detta är en problematik som det är viktigt att vi tar på allvar.

Vi i denna församling har möjlighet att lagstifta om detta i dag, och jag är glad över att lagstiftningen kommer att skärpas. Det handlar om dessa barns rätt att själva bestämma över sina liv.

Barnäktenskap är i många fall ett tvångsäktenskap. Hot, våld, påtryckningar och sociala normer som är svåra att värja sig mot som vuxen blir oöverstigliga hinder för barn, speciellt om det kommer från någon i din absoluta närhet eller som du står i beroendeställning till.

Det är viktigt att vi tar ställning och visar vad vi tycker i den här frågan. Det finns ett viktigt signalvärde att sprida i att stå upp för barns rättigheter. Jag är stolt över att få representera Vänsterpartiet som har drivit på i den här frågan och som är en röst för barnets bästa.

År 2014 stärktes skyddet mot tvångsäktenskap och barnäktenskap. Lagändringen var ett steg i rätt riktning och innebar en mer restriktiv hållning jämfört med hur det varit tidigare. Men mer fanns att göra. Så blossade det tidigare i år upp en ganska hätsk debatt runt frågan om barnäktenskap. Olika partier pekades ut för att inte ha en tillräckligt restriktiv hållning i frågan. Men arbetet med frågan var redan igång, och i dag tar vi ytterligare ett steg och stärker barnens skydd mot att bli bortgifta. Det är ytterligare ett steg mot att låta barn få vara barn, ytterligare ett steg mot att tydligt visa att vi står upp för barnen och att vi står upp för de mest utsatta, som till största delen är flickor och kvinnor, och deras rätt till sitt liv och deras rätt till sin kropp.

Fru talman! En av fem flickor i världen är gifta. Varje dag tvingas fler än 30 000 flickor att gifta sig. Det blir fler än 10 miljoner på ett år. Vanligast är det i Sydostasien och i Afrika söder om Sahara.

Barnäktenskap innebär ofta att förlora kontrollen över sitt eget liv. Eftersom flickor som gifts bort ofta tvingas sluta skolan har de lägre utbildningsnivå och får svårare att ta sig ur fattigdom. Att flickor inte får slutföra sin skolgång begränsar deras möjligheter att delta i samhället och att nå de mål och drömmar som de har. Det får konsekvenser, både för individen och för samhället.

Här kan Sverige göra ytterligare en insats. Genom att stärka arbetet för barns rättigheter runt om i världen kan vi göra världen till en tryggare och bättre plats. Genom att se till att fler barn går i skolan och får en utbildning minskar risken för att de blir bortgifta. Genom att bidra till en minskning av väpnade konflikter kan vi minska antalet barnäktenskap. Till exempel kan vi se att antalet barnäktenskap ökar i konfliktens Syrien. Genom att

Prot. 2018/19:19

21 november

*Förbud mot
erkännande av
utländska barn-
äktenskap*

arbeta med SRHR, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, runt om i världen kan vi ge unga människor ökade möjligheter till ett bättre liv.

Stora summor satsas på vapen, krigföring och terrorbekämpning. Tänk vad en liten del av alla de pengarna skulle kunna göra nytta för att förhindra till exempel barnäktenskap och skapa en drägligare tillvaro för många av världens unga. Låt barn vara barn med skola, lek och glädje – inte barnäktenskap!

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 40 ROBERT HANNAH (L) replik:

Fru talman! Man skulle kunna tro att jag kommer upp hit för att säga elaka saker om Vänsterpartiet, men jag måste ge beröm. Vänsterpartiet har stått upp mot barnäktenskap under alla år, och det ska de ha beröm för.

Jag vill dock ställa en fråga som angränsar till detta. Barnäktenskap är en del av hedersrelaterat våld och förtryck. Det är en del i det system som gör att man väljer att gifta bort sitt barn till, i nästan alla fall, äldre män.

Det är bra att Vänsterpartiets Jon Thorbjörnson säger här i kammaren att man ska stå upp för barnen och de mest utsatta. I min värld är de mest utsatta barnen i Sverige de som faktiskt inte är fria att välja vem de ska leva med, få delta i sexualundervisning och simundervisning och leva ett liv i frihet. Jag måste säga att i det perspektivet har Vänsterpartiet faktiskt svikit hittills. Man misstänkliggör de debattörer som debatterar den här frågan. Man misstänkliggör sina egna riksdagsledamöter och mobbar i praktiken ut dem som driver den här frågan, bland andra Amineh Kaka-baveh som är ordförande för riksdagens tvärpolitiska hedersnätverk. Man vill inte heller erkänna att hedersrelaterat våld och förtryck är en annan sak än mäns våld mot kvinnor. Mäns våld mot kvinnor är en epidemi och ett extremt stort problem, men hedersrelaterat våld och förtryck är ett helt annat ämne.

Jag skulle gärna vilja höra Jon Thorbjörnson reflektera över om ni i Vänsterpartiet anser att ni har gjort tillräckligt när det gäller hedersrelaterat våld och förtryck, som barnäktenskap är en del av men inte allt.

Anf. 41 JON THORBJÖRNSSON (V) replik:

Fru talman! Som vänsterpartist i dagens samhälle kan jag inte säga att jag är nöjd. Det finns alltid fler steg att ta. Det finns alltid mer att göra. Vi ser i dag att det fortfarande är ett ojämnt samhälle. Mäns våld mot kvinnor finns fortfarande kvar, så vi är inte nöjda på något sätt.

Anf. 42 ROBERT HANNAH (L) replik:

Fru talman! Jag fick inte riktigt svar på frågan. Anser Vänsterpartiet att det finns en skillnad mellan mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld? Det är i min värld, i Liberalernas värld och i nästan alla experters värld två helt olika saker. Mäns våld mot kvinnor utövas utifrån ett patriarkalt system och hedersrelaterat våld, och förtryck är när en hel familj, en släkt, vänder sig mot en person på grund av normer, heder, tradition, religion etcetera.

Vänsterpartiet har historiskt sett varit ett av de partier i Sveriges riksdag som alltid har tagit strid mot alla former av förtryck, men när det gäller hedersrelaterat våld och förtryck har man backat bandet och i praktiken

misstänkliggjort alla debattörer och politiker – till och med sina egna politiker – som har drivit den här frågan.

Jag tycker att det är väldigt tråkigt. I stället för att vara en del av lösningen är man en del av problemet.

Anf. 43 JON THORBJÖRNSSON (V) replik:

Fru talman! Jag är emot alla former av våld och förtryck. Det må vara mot pojkar, mot flickor eller mot vuxna och det må handla om etnicitet, bakgrund eller socioekonomisk ställning – det spelar ingen roll. Alla former av våld och förtryck är jag emot.

Anf. 44 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Jon Thorbjörnsson och jag känner varandra lite grann sedan innan, så jag vet att han har en i grunden väldigt bra syn på att försöka hjälpa barn i utsatta situationer. Det som jag ändå inte riktigt får ihop här är att för att kunna göra detta med både hjärta och hjärna, det vill säga rättssäkert, behöver man ha *en* myndighet som på något sätt fattar besluten i den här ventilen som finns med i lagstiftningen och som vi kristdemokrater och liberaler har lagt fram ett särskilt yrkande om. Vänsterpartiet har sagt nej till det.

Jag undrar om Jon Thorbjörnsson kan utveckla varför man är emot att hantera dessa frågor på ett rättssäkert sätt, som jag tror skulle vara bra för barnen.

Anf. 45 JON THORBJÖRNSSON (V) replik:

Fru talman! Det finns i dag rättsliga instanser som kan hantera detta, och olika rättsliga instanser kan hantera detta ur olika perspektiv. Då tycker jag att de ska få chansen att göra det och att vi inte ska binda oss till att bara ha *en* rättslig instans där man kan jobba med de här frågorna.

Anf. 46 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Då är min fråga om vi är överens om att det kanske handlar om ganska få fall när det gäller den här ventilen. I förra debatten vi hade om detta var Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna överens om att det kommer att bli ganska få fall. Om Vänsterpartiet håller med om att det är ganska få fall kan jag inte riktigt förstå varför man ska dela upp ärendena på olika myndigheter som fattar beslut från olika perspektiv. Det borde vara *en* myndighet som har kunskapen och erfarenheten och vet hur detta ska hanteras. Något annat vore rättssäkert. Om flera olika myndigheter har ansvar för detta kan de också fatta olika beslut. Jag tror inte att det är rättssäkert i Sverige, och jag tror inte heller att det är bra.

Jon Thorbjörnsson får gärna utveckla på vilket sätt han tycker att det skulle bli rättssäkert när flera myndigheter i stället för en myndighet har hand om detta.

Anf. 47 JON THORBJÖRNSSON (V) replik:

Fru talman! Jag är säker på att vi kan se till att rätt kompetens finns på alla de ställena, så att varje myndighet alltid ska ta de rätta besluten och ha den kompetens som behövs för att göra det.

Anf. 48 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Fru talman! 12 miljoner flickor gifts årligen bort i världen, enligt Unicef. Flickor blir fruar. Elever förväntas föda barn och lämna skolgången.

Enligt Unicef är fattigdom den främsta orsaken till barnäktenskap. I krig och konflikt ökar antalet barnäktenskap. Det ser man i bland annat Syrien i dag. I vissa fall förs de här flickorna utomlands för prostitution i samband med att de blir bortgifta.

Genom vårt svenska bistånd motarbetar vi grunderna för barnäktenskap och stärker flickors och kvinnors rättigheter i världen. Genom olika projekt men också genom att Sverige är en av de största givarna till bland annat FN:s befolkningsfond stärker vi flickors och kvinnors rättighet att bestämma över sina kroppar, sin framtid och sina liv.

Genom lagstiftningen om att omöjliggöra erkännanden av utländska barnäktenskap, som vi ska rösta om i kammaren i dag, kommer Sverige sannolikt att få en av världens striktaste lagar när det handlar om barnäktenskap. Det rimmar väl med vårt internationella engagemang för alla barns rätt att bestämma vem de vill gifta sig med när de är vuxna och alla barns rätt att inte bli gifta som barn.

Det är en lagstiftning som inte bara utmanar normer i fattiga länder som ligger långt härifrån. Den utmanar också normer och regler i några av våra europeiska grannländer där 16-åringar tillåts gifta sig.

Det här är något som har ifrågasatts. Jag menar att det är viktigt att vi erkänner 18-årsgränsen som den juridiska gränsen för när barn blir vuxna och att vi erkänner att alla som gifter sig före 18-årsdagen är barn och därmed ingår barnäktenskap.

I Agenda 2030 finns målområde 5 om att ”uppnå jämställdhet, och alla kvinnors och flickors egenmakt”. Sveriges feministiska regering har arbetat aktivt för att det målet ska komma till. Delmålet 5.3 handlar om att ”avskaffa alla skadliga sedvänjor, såsom barnäktenskap, tidiga äktenskap och tvångsäktenskap samt kvinnlig könsstympning”. Jag tycker att vi ska se beslutet i dag i ljuset av det.

I och med beslutet i dag kommer barnäktenskap inte längre att kunna erkännas i Sverige. Men vi behöver vidta fler åtgärder för att förhindra barnäktenskap för de barn som befinner sig här, i vårt land, i dag. Årligen kommer klasskamrater tillbaka från sommarlovet och ser tomma stolar efter barn som inte kommer tillbaka eftersom de har förts utomlands för att bli bortgifta.

Skolavbrotten behöver följas upp och kartläggas. Och samverkan mellan myndigheterna behöver bli bättre. Vi behöver se till att inget barn som av någon myndighet misstänkts vara utsatt för påtryckningar att åka utomlands och gifta sig lämnar Sverige. Sverige kan göra ännu mer för att garantera de rättigheter som vi har stridit för att alla barn i hela världen ska ha. Det kan vi göra genom att ha kraftfulla juridiska verktyg, såsom utreseförbud och möjlighet att spärra pass men också genom att försvåra avsägelse av det svenska medborgarskapet och genom att ge barn bättre hjälp när de väl har hamnat utomlands i äktenskap.

Detta är en del av det arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck som den feministiska regeringen har bedrivit. Flera av förslagen har lämnats av en utredning och bör enligt min mening genomföras.

Miljöpartiet står till fullo bakom utskottets förslag i betänkandet och yrkar bifall till det.
(Applåder)

Anf. 49 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! I slutet av anförandet nämndes lite om framåtskridande åtgärder, vilket jag ser positivt på. Utreseförbud och att spärra pass är saker som utredningen i princip har varit överens om. Det har ju funnits en politisk referensgrupp där. Förhoppningsvis kommer dessa åtgärder att vidtas ganska snart, beroende på hur lång tid vi ska vänta på en ny regering.

Jag vill fråga om Miljöpartiet ser behov av fler åtgärder och kanske framför allt den åtgärd som jag lyfte fram tidigare om att göra det straffbart att gå runt lagen i Sverige. Socialdemokraterna ser inget behov av att på något vis kunna straffa den som struntar i svenska lagar och regler och helt enkelt lever som gift med ett barn i Sverige.

Jag anser att någon form av sådan lag borde finnas. Den ska även vara kopplad till ett straff. Det som nu har framförts är inte kopplat till något straff över huvud taget. Den som väljer att helt strunta i lagen och informellt gifter sig med ett barn här och sedan lever tillsammans med det barnet kommer ändå aldrig att kunna straffas.

Tyvär är frågan inte bara om giftermålet är registrerat hos Skatteverket eller inte. Det är egentligen helt ointressant för individen. Frågan är hur omgivningen runt barnet upplever äktenskapet.

Anf. 50 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! Jag tror att Mikael EskilanderSSon har missuppfattat det här förslaget. Det riktar sig inte till enskilda personer. Det handlar inte om att enskilda personer inte tillåts att till exempel bo eller leva tillsammans med barn i äktenskap. Det förslag till lagstiftning från civilutskottet som vi debatterar i dag handlar om hur myndigheter får förhålla sig till utländska äktenskap.

Myndigheter i Sverige ska inte längre få godta äktenskap som ett barn har ingått i ett annat land. Tidigare har myndigheter i vissa fall, om personerna inte har haft någon anknytning till Sverige när äktenskapet kom till stånd, kunnat erkänna det som giltigt äktenskap i Sverige. Den här lagstiftningen handlar alltså inte om barnäktenskap på det sätt som Mikael EskilanderSSon menar.

Däremot finns det många frågor som är kopplade till hedersrelaterade brott och straffen för dem. En viktig fråga handlar om att införa en straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv, för att ytterligare understryka att det här är särskilt allvarligt.

När det gäller barn som är gifta måste vi komma ihåg att upprepade våldtäkter av de här barnen är bland de yttersta och allvarligaste konsekvenserna. Det är en av de yttersta konsekvenserna. Ganska nyligen kom en dom som gällde just våldtäkt mot barn i ett sådant äktenskap. Huruvida det behövs ytterligare lagstiftning kopplat till de scenarier som denna lagstiftning tar sikte på tror jag är en fråga som vi behöver återkomma till.

Anf. 51 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag vill inte påstå att jag har missuppfattat det här. Det är ju precis detta jag försöker sätta fingret på: Det här är inte en lag riktad

mot individer, men barnäktenskap är ett problem för individer och ett förtryck mot individer. Därför borde lagen kompletteras med en uppföljande lag som riktar in sig på just individer. Lagen har ju inte någon riktning mot individen i sig, och det är tyvärr individer som utsätts för barnäktenskap. Det är där problemet ligger.

Om jag till exempel på något sätt skulle välja att gifta mig med en 15-åring och flytta ihop med vederbörande och det inte skulle registreras hos Skatteverket är det inte registreringen som är problemet. Problemet är någonstans det moraliska bakom det hela. Därför behövs en kompletterande lag som innebär ett riktigt totalförbud mot barnäktenskap.

Det var trots allt så att regeringen lade ut detta och kommunicerade det som att det var ett totalförbud mot barnäktenskap. Men det är det inte. Det är inte ett totalförbud på individnivå, utan det är i praktiken bara ett hinder för att registrera fler barnäktenskap i svenska register. Det hindrar inte själva företeelsen barnäktenskap.

Därför menar jag att det behövs fler åtgärder som framför allt riktar in sig på individen så att vi kan upplösa de barnäktenskap som finns.

Anf. 52 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! Jag tror att man behöver ha en sak klar för sig: Det som Mikael Eskilandersson nu föreslår – om jag tolkar honom rätt – handlar helt enkelt om att även vuxna personer som sedan lång tid tillbaka har varit gifta ska kunna lagföras för brott för att de fortsätter att vara gifta.

Nu har inte Mikael Eskilandersson möjlighet att svara på detta, så jag kanske inte ska ställa alltför många frågor. Men jag ser att det finns en rad utmaningar kopplade till dubbel straffbarhet. Jag ser också en utmaning i hur man ska definiera vad som ska vara kriminellt i sådana här informella äktenskap.

Jag tror att vi mycket kraftfullt behöver rikta in oss på de sexualbrott som begås inom ramen för barnäktenskap. Det är en av de viktigaste och tydligaste gärningar inom ramen för detta som faktiskt går att motarbeta och där straffrättslig lagstiftning är verksam. Detta gäller utöver den straffskärpningsgrund för hedersrelaterade brott som jag tror kan få betydelse, inte minst för att dessa motiv utreds och att det helt enkelt blir tydligt vad det är för normer, värderingar och strukturer som ligger bakom en del av den brottslighet som finns i dag.

Anf. 53 ANGELICA LUNDBERG (SD):

Fru talman! Inga barn ska vara gifta i Sverige. Det är så självklart att det inte ska behöva sägas. Ändå är jag tämligen säker på att det inte är sista gången som dessa ord uttalas i den här kammaren. Anledningen är att när den nu avsatta regeringen – efter alldeles för lång tid, ska sägas – nu äntligen presenterar det lagförslag som ska ligga till grund för förbud mot barnäktenskap missar man målet på en rad punkter.

Nog för att barnäktenskap nu föreslås vara förbjudet även för utländska medborgare, men det saknas helt konsekvenser för den som väljer att bortse från lagen. Du får inte vara gift med ett barn, men om du ändå är det händer ingenting. Man väljer alltså att likställa att vara gift med ett barn med att till exempel gå mot röd gubbe eller slänga ett glasspapper på gatan. Man ser det som ett ringa regelbrott, en liten parentes, helt utan straffsanktioner.

Straffet för våldtäkt i Sverige är minst två års fängelse, och då upprepade våldtäkter i det närmaste får anses utgöra en del av barnäktenskap bör straffet för detta brott vara betydligt högre. Det måste vara ett straff som avskräcker, och den som inte respekterar förbudet ska kunna dömas och därefter också utvisas.

Detta straffansvar bör även omfatta fler än mannen som är gift med barnet; alla som på något sätt bidrar till barnäktenskap i Sverige måste kunna straffas för det. Att välja att inte agera för att förhindra att ett barn gifts bort bör betraktas som medhjälp till äktenskapet och på så sätt också vara straffbart.

Att bara göra barnäktenskap förbjudet men strunta i att straffa dem som begår brottet är inte på långa vägar tillräckligt för att få stopp på den här typen av barnmisshandel på riktigt. Vi måste vara mycket tydligare här, och jag beklagar verkligen att övriga partier inte har denna insikt. Att förstöra livet för ett barn kan för mig aldrig vara likställt med att slänga lite skräp på gatan.

Vidare, fru talman, saknas effektiva åtgärder för att hitta och hjälpa de barn och unga vuxna som i dag lever i registrerade och oregistrerade barnäktenskap. År 2016 identifierade Migrationsverket 132 gifta barn i 80 olika kommuner. I majoriteten av fallen hade barnen placerats hos sina vuxna män. Det är inte orimligt att anta att dessa 132 barn bara är toppen på ett isberg och att den egentliga siffran är mycket högre. Det är inte heller orimligt att anta att den del av barnäktenskapen som Skatteverket känner till bara utgör en liten bråkdel. De flesta barnäktenskap registreras troligtvis aldrig. De ingås genom religiösa ceremonier som är inofficiella men där släkt och vänner ändå har uppfattningen att äktenskapet blir giltigt.

Liberalernas Robert Hannah sa i debatten i mars att inga undantag ska finnas mot barnäktenskap. Även i dag är han tydlig med att man inte ska acceptera barnäktenskap. Trots det är det precis detta som Liberalerna nu föreslår. De tycker att regeringen går för långt när den säger att barnäktenskap ska erkännas endast om synnerliga skäl föreligger. I de fall personer som har ingått barnäktenskap utomlands kommer till Sverige som vuxna vill Liberalerna att enbart äktenskap som ingåtts när någon av parterna var under 15 år ska ogiltigförklaras.

Det innebär i praktiken att Liberalerna vill fortsätta att erkänna vissa barnäktenskap och ha kvar undantag i lagen. I stället vill Liberalerna lägga ansvaret på kvinnan själv att ansöka om att äktenskapet ogiltigförklaras om det ingicks när hon var minderårig. Om man är 21 år är man vuxen, hävdar Liberalerna, och kan själv ta ansvar. Alla som har den minsta insyn i hur hederskultur fungerar förstår självklart hur detta fungerar: En kvinna som när hon var barn tvingades gifta sig med en mycket äldre man och på så sätt berövades inte bara sin barndom utan även rätten till sin egen kropp kommer i de allra flesta fall inte att ha möjlighet att själv och av egen kraft våga begära att äktenskapet ogiltigförklaras.

Från Sverigedemokraternas sida anser vi i stället att alla barnäktenskap utan undantag ska vara ogiltiga och att den lilla olägenhet som det innebär för två vuxna att gifta om sig om deras äktenskap blir ogiltigförklarat när de kommer till Sverige är försumbar.

Varför göra undantag i lagen och ge lillfingret när vi kan sända signaler till omvärlden att vi aldrig under några omständigheter accepterar barnäktenskap?

Fru talman! Socialdemokraternas Hillevi Larsson sa i debatten i mars: Om vi inte gör detta så bra som möjligt kommer vi återigen att få stå i kammaren och se att det inte fungerade, och så får vi göra om det.

Det är precis det som jag är rädd för nu kommer att hända, när man väljer att helt bortse från straffansvaret och lämna kvar luckor i lagen. Från Sverigedemokraternas sida kommer vi aldrig att acceptera vare sig officiella eller inofficiella barnäktenskap. Vi anser att vuxna män som väljer att dela säng med små flickor ska bedömas som brottslingar och också straffas därefter.

Vi är det enda parti som står bakom ett riktigt totalförbud mot barnäktenskap med konsekvenser för den som bryter mot lagen. I motsats till den väg som regeringen har valt – att komma med halvfärdiga förslag och fortsätta att utreda saken om och om igen – ser jag inga problem med att ta en stark och tydlig ställning nu och omgående stifta de lagar som krävs för att stoppa barnäktenskap på riktigt.

Inga barn ska vara gifta i Sverige.
(Applåder)

I detta anförande instämde Mikael Eskilander (SD).

Anf. 54 JUNO BLOM (L):

Fru talman! Jag skulle vilja börja med att tacka alla ledamöter i civilutskottet för det jobb ni har lagt ned och som har gjort att vi i dag kan besluta om en lagstiftning som för mig är otroligt viktig. Men nu är det inte så att jag har blivit utsatt för barnäktenskap eller har varit i risk för det, utan det handlar om de barn som har kommit till Sverige – vi har inte lyckats skydda de absolut mest skyddsbehövande barnen.

I den här debatten har vi fått höra att den ena har gjort det här och att den andra inte har gjort det där. Jag tror inte att någon av oss har gjort tillräckligt. Jag har under tolv år varit ansvarig för regeringens uppdrag för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Vi har haft en nationell stödtelefon dit yrkesverksamma kunnat vända sig. Om ni bara satt i den telefonen en dag skulle ni förstå att vi har otroligt mycket kvar att göra.

Vi har barn och unga som förs ut ur det här landet mot sin vilja, trots att de vid upprepade tillfällen larmat om den rädsla som finns inom dem och trots en tydlig lagstiftning som säger att vi kan omhänderta barn. Jag tycker att det är otroligt viktigt att vi ska skärpa den genom det förslag som kommer nu om att man ska kunna beslagta pass och utfärda utreseförbud, men redan i dag har vi alla möjligheter att se till att de här barnen omhändertas.

Vi har barn som lider av konsekvenserna av sin könsstympning och barn som söker vård men får höra att de ska gå hem till sina vårdnadshavare och samtala om huruvida de ska få vård eller inte. Vi har barn som känner besvikelse över att deras klasskompisar får åka och simma tillsammans, flickor och pojkar, medan de får gå i skogen eller ha enskild simundervisning för att skolan ställer sig bakom familjens krav. Vi har små flickor på förskolan som tvingas bära slöja och som inte får vara med i all lek. Vi klarar inte riktigt av att stå upp för de här barnens rättigheter.

Vi har också barn i Sverige som tvingas in i äktenskap mot sin vilja. Så sent som i morse var jag på radio tillsammans med en tjej som berättade att hon hade förts ut ur landet och utsatts för tvångsäktenskap. Hon ringde hem för att söka hjälp på sommaren, men insåg att myndigheten hade semester. Hon hittade ingen.

Jag skulle kunna göra en otroligt lång lista. Den av oss här inne eller hos myndigheter som tror att vi har gjort tillräckligt har inte förstått någonting. Men som sagt är jag lycklig över att vi ändå står här i dag och kommer att fatta beslut om den här lagen.

Jag skulle också vilja rikta ett tack till alla de frivilligorganisationer som aldrig har givit upp, som har kämpat, som har berättat för oss och som har varit blåslampan på mig som myndighetsperson och numera som politiker. De står upp för de här barnens rätt att få leva ett liv i frihet.

Hösten 2015 fick vi in en mängd samtal som rörde barn som kom till Sverige och var i barnäktenskap. Ändå hade den 1 juli 2014 lagändringar trätt i kraft om att inga barn skulle vara i barnäktenskap i Sverige. Vi hade också på Länsstyrelsen i Östergötland fått i uppdrag att ta fram information som skulle översättas till flera språk och där det tydligt skulle framkomma att inget barn i Sverige ska leva i äktenskap. Trots det uppstod det en total förvirring. Jag kan ibland känna att det är en viss förvirring i den här debatten också. Det är en sak att erkänna äktenskap. Det är detta dagens beslut gäller. Men redan då, hösten 2015, fanns ju alla möjligheter för socialtjänsten att sära de här flickebarnen, som det oftast var, från de vuxna männen. Socialtjänstlagen gäller fortfarande.

Anledningen till att vi bestämde oss för att inga barn skulle vara i barnäktenskap är att det är skadligt för barn att vara i barnäktenskap. Det här är ju någonting som man jobbar mot i hela världen. Vi har pratat om att Agenda 2030 har detta i sina utvecklingsmål. Men glöm inte att i länder där människor riskerar sina liv kämpar individer för det vi inte har lyckats ta ställning för i det här landet. Ingen av oss riskerar något genom att stå upp för de utsatta barnen.

År 2015 började vi larma ansvariga politiker. Vi tog kontakt med Migrationsverket. Detta kom sedan att leda till den rapport som flera av er har hänvisat till. Vi pratade med Socialstyrelsen. Det finns vissa saker i den här rapporten som vi måste tänka på. Vi har pratat om att det var 132 barn varav 129 flickor. Majoriteten av de här flickebarnen var 16–17 år. 14 av dem var under 15 år. Detta vet vi ganska mycket om. Men vi vet ingenting om vilka de män är som gifte sig med flickorna. Vi har inte valt att ta reda på det. Vi har ingen aning. Många gånger när jag har varit ute och debatterat de här frågorna har jag fått höra att det handlar om 17-åringar som gifter sig med 19-åringar. Vem vet någonting om det? Av alla de fall jag känner till är det bara ett fall som ser ut på det viset.

När vi har pratat om ensamkommande barn har vi många gånger oroat oss. I vissa fall har man diskuterat att det är äldre pojkar eller män som gör sig till yngre. Ibland är man orolig för att vi gör yngre barn till äldre eller till myndiga personer. Men jag har inte hört någon som stått på något torg och skrikit om att vi i Sverige faktiskt systematiskt har gjort små flickebarn till vuxna kvinnor genom att låta dem vara kvar i de här äktenskapen. Det är jättebra att Maria Stockhaus tog upp det som hände i Malmö, där man identifierade 65 fall av barn som var i barnäktenskap. I 61 av de fallen lät man barnet leva kvar med den vuxne mannen. Det är där vi har problemet.

Det jag tror att vi har kvar att göra nu, förutom en tydlig lagstiftning, är att se till att alla de myndigheter som kommer i kontakt med barn måste ha rutiner och systematik för att ställa frågor och uppmärksamma barn på deras rättigheter men också tydliga direktiv för vad man ska göra när man får kännedom om att barn är i barnäktenskap. Det ansvaret kan aldrig ligga på barnen, utan det är vår skyldighet.

Jag tror att den förvirring som finns i vårt land beror på att vi har navigerat fel. Vi vågar inte ta ställning och diskutera den maktobalans som många gånger finns mellan å ena sidan barn och å andra sidan vårdnadshavare och vuxenvärlden eller de intressekonflikter som finns mellan barnets rättigheter och familjens sätt att se på hur barnen ska leva. Det mest sorgliga av allt är att vi har tillåtit det här fortgå.

Jag vill svara på det som sagts från Sverigedemokraterna. Jag kan förstå att detta kan låta märkligt utifrån vårt yrkande och utifrån hur man beskriver det här. Jag har suttit på många möten med jurister som har debatterat det här lagförslaget. Det enda vi har kommit att tala om vid de mötena är vad som händer med 70-åringar som kommer hit och var gifta när de var barn – vad som händer med deras arvsrätt och så vidare.

Jag vill betona att det som står i befintlig lag – 1 kap. 8 a § – är att ett äktenskap aldrig ska giltigförklaras i Sverige ”om det är sannolikt att det har ingåtts under tvång”. Det här är tyvärr ingenting som jag någonsin har hört att någon som har kommit hit fått vetskap om. Redan i dag spelar det alltså ingen roll vid vilken ålder ett äktenskap ingicks; har det funnits tvång ska vi aldrig erkänna det. Men precis som flera har uttalat här: Om inte den som kommer hit vet om det här är det klart att man heller inte kan åberopa det.

Jag har stridit för att barn aldrig ska vara i barnäktenskap. Det beror på att vi har beslutat att det ska vara så. Men i Sverige har vi 70-åringar vars familjer har levt här i fyra generationer och som också gifte sig när de var 16–17 år för att samhället såg annorlunda ut här då.

Ska vi göra så att vi även river upp alla de äktenskapen? Min stora rädsla är att vi ännu en gång tar fram en viktig lag som ska skydda barn men att resultatet blir att barnrättsperspektivet försvinner och att vi kommer att tala om 70-åringar vilkas äktenskap vi upplöser. Det får inte hända.

Jag valde att bli politiker för att jag hoppas att jag tillsammans med alla er ska fortsätta att stå upp för, men framför allt vidta de ytterligare åtgärder som nu krävs för, att inget äktenskap som gäller barn ska erkännas. Barnet ska också frigöras och få tillgång till den frihet och barndom som vi låter andra barn se som en självklarhet.

(Applåder)

Anf. 55 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Frågan om barnäktenskap har varit föremål för flera tillkännagivanden här i riksdagen. Barnäktenskap kommer inte att accepteras i Sverige ens om du har fyllt 18 år. Därmed går den lagstiftning som vi fastställer i dag längre än den i många andra europeiska länder. Därmed går vi också längre än de tillkännagivanden som vi här tidigare har haft majoritet för. Det ska vi komma ihåg.

Du ska alltså inte kunna komma till Sverige och juridiskt sett vara en myndig person och påstå att du är gift. Det gäller inte ens om du uppvisar en handling från det land du kommer ifrån som du anser bevisar det, utan

då kommer det äktenskapet att upplösas om det har ingåtts innan du har fyllt 18 år.

Du måste då gå till kommunens vigselförrättare eller till ditt eget trosamfund som har giftorätt och bli gift igen om du vill leva ihop med den personen. Ett äktenskap ska endast om det finns synnerliga skäl inte kunna upplösas om det har ingåtts tidigare men prövas när du har fyllt 18 år. Det är detta som ska gälla från den 1 januari 2019.

Fru talman! Jag vill återföra diskussionen lite grann till vad det handlar om. Man ska utgå ifrån att människor som lever ihop inte alltid gör det av tvång utan att de har valt varandra för att de älskar varandra, vill bilda en familj tillsammans och bo ihop. Men samhället måste vara tydligt, som sagts tidigare. Tvång ska inte accepteras. Barn ska inte få lov att vara gifta.

Om jag som vuxen person kommer fram till att jag inte längre vill vara gift, att den person jag gifte mig med var fel person, att jag gifte mig vid fel tillfälle, i fel ålder och att det fanns ett tvång finns det en ordning för att upphäva ett sådant äktenskap.

När en myndighet, så som föreslås från Sverigedemokraterna, söker upp dig i efterhand för att med tvång tvinga fram en skilsmässa som kan få konsekvenser för gemensamma barn, gemensam egendom, arvsrätt med mera undrar jag vad det är för samhället man eftersträvar. Det handlar om att man ”söker upp och röker ut”, som Mikael EskilanderSSon säger. Är det då ett rättssamhälle vi har?

När det gäller Centerpartiets reservation om att låta Skatteverket sköta den muntliga kontakten menar vi att det är ett sätt att peka ut den ansvariga myndigheten, som Liberalerna och Kristdemokraterna är inne på i sin reservation, men också att säkerställa att vuxna människor känner till sina rättigheter och får de verktyg och den kunskap som behövs för att kunna ordna upp sin situation.

De kan skilja sig om de har ingått äktenskap under tvång och de upplever att det finns problem med den relation som de har gått in i. De kan vidta åtgärder för att kunna gifta sig igen om så skulle behövas. Därav skälet till Centerpartiets reservation som jag yrkar bifall till, och jag ställer mig bakom betänkandet i övrigt.

Anf. 56 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Vad jag menar med ”söka upp” är väl ganska uppenbart. Migrationsverket har identifierat 132 barn som lever i Sverige som gifta. Att man söker upp de barnen tycker jag inte är särskilt konstigt. Det finns också barn som vi ännu inte har registrerat.

De 132 som finns vet vi om. Men det kommer att finnas ytterligare barn i Sverige som vi vet om som säkert också lever som gifta. Att man söker upp de barnen och upphäver deras äktenskap tycker jag inte alls är någonting konstigt. Det är mer konstigt att vi ska blunda för detta.

Vilken typ av samhälle får vi om vi söker upp barn som är gifta i Sverige? Vilken typ av samhälle får vi om vi struntar i det? Vilken typ av samhälle får vi om vi väljer att blunda för det för att det är jobbigt och obehagligt att ta i?

Hur menar Ola Johansson att vi ska göra? Det vet jag i och för sig. Eftersom Centerpartiet inte har lagt fram några följdförslag vill Centerpartiet blunda för detta. De vill att vi sticker huvudet i sanden och låtsas: Det

finns nog inga barn i Sverige som är gifta, så vi behöver nog inte göra så mycket.

Det är inte sanningen. Sanningen är att det finns barn i dag i Sverige som är gifta. De äktenskapen vill jag söka upp och upplösa, punkt.

Anf. 57 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Lagen träder i kraft den 1 januari 2019. Att göra som föreslås skulle innebära en ordning där vi har retroaktiv lagstiftning i Sverige och inför en lag som förbjuder någonting. En lagstiftning ska inte innebära att man backar tillbaka och påstår att någonting som har skett i enlighet med tidigare gällande lagstiftning inte ska gälla längre.

Det är i praktiken vad Sverigedemokraterna föreslår här: Att vi ska införa en retroaktiv lagstiftning där man söker upp människor och upphäver deras rättigheter utifrån vad de tidigare har kunnat göra enligt tidigare gällande lagstiftning. Mikael Eskilanderesson använder sig av orden ”sök upp och rök ut” när han beskriver hur detta ska ske. Att inte ett sådant yttrande vållar starkare reaktioner i kammaren förvånar mig faktiskt.

Mikael Eskilanderessons sätt att uttrycka sig leder in på en farlig väg där man jagar människor utifrån deras etnicitet snarare än att försöka komma åt problemet i sig, nämligen att barn gifter sig och att barn tvingas in i situationer där de utsätts för sexuellt våld och annat som vi jagar efter. Det Mikael Eskilanderesson möjligen vill komma åt är sådant som vi har verktyg för att komma åt.

Det är inte tillåtet att ha sex med barn. Det är inte tillåtet att förgripa sig på några människor mot deras vilja. Det är inte tillåtet att tvinga människor in i någonting som de inte vill. Vi har verktyg för att komma åt det. Vi använder dem möjligen inte på ett tillräckligt bra sätt.

Att retroaktivt söka upp människor menar jag leder in på en farlig väg. Det är skälet till att vi i Sverige inte ska ge den typ av politik som Mikael Eskilanderesson står för något inflytande framöver.

Anf. 58 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Vi har i dag 14-åringar som lever som gifta i Sverige. Mig veterligen finns det verktyg och lagar som säger att 14-åringar inte får lov att ha sexuellt umgänge. Dessa 14-åringar utsätts i praktiken för våldtäkt. Men vi ska inte söka upp dem, för det vore retroaktivt. Vi ska inte leta upp de barn som finns i Sverige.

Jag står för något annat. Det kan jag hålla med om. Ola Johansson och jag brukar vara överens om att vi står för olika saker. I detta fall är jag definitivt överens om att vi står för olika saker. Jag vill söka upp de 14-åringar som finns som är gifta i Sverige eller lever som gifta i Sverige. Att man inte vill det är mer chockerande för mig.

Sedan kan man tala om att det är retroaktiv lagstiftning eller vad man vill. Problemet är att vi inte har upprätthållit den lagstiftning som redan finns. I praktiken borde det ha varit totalförbud redan i dag. Det är det inte i praktiken.

Det är vad undersökningarna har visat på med de 132 barn som var gifta i Sverige. Det är ett bevis för att de lagar vi har inte har räckt till, eller så är det de samhällsfunktioner vi har som inte har räckt till.

Men det är fortfarande så att barn inte ska vara gifta. För mig är äkten-
skapet heligt såtillvida att äktenskap ska ingås mellan två vuxna männi-
skor, och det ska göras av fri vilja.

(Applåder)

Anf. 59 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Jag uppfattar Mikael Eskilanderssons replik som att han
anser att vi ska ha retroaktiv lagstiftning i Sverige, åtminstone i detta fall.
Jag kan inte tolka det på något annat sätt än att Mikael Eskilandersson vill
frånga svensk rättsordning och införa retroaktiv lagstiftning, så att man i
efterhand kan söka upp människor som bryter mot en lag som har stiftats
vid ett senare tillfälle.

Om jag uppfattade Angelica Lundberg rätt – hon kan inte ta replik på
mig, och det kan förresten inte heller Mikael Eskilandersson göra – ska
man utöver detta jaga, straffa, döma och utvisa personer som har brutit mot
denna lag som ni inför från den 1 januari 2019. Att ingen reagerar på detta
anser jag, fru talman, vara häpnadsväckande.

Det Sverigedemokraterna vill komma åt är sådant som vi vill åstad-
komma med en aktiv och framgångsrik integration där samtliga parter in-
volveras, både individerna och samhället. Vi gör det genom att upplysa
människor om deras rättigheter, se till att personer kommer i arbete eller
utbildning och organiserar samhället med bostäder så att det på ett naturligt
sätt blir möjligt att komma i kontakt med de normer som ska gälla. Män-
niskor kan på så vis bli varse de sätt vi har att kunna anmäla och låta per-
soner bli dömda för till exempel sexuella övergrepp eller olika tvångshand-
lingar som man utsätter andra för.

Detta är vägen framåt. Det ska inte ske genom att, som Mikael Eskilan-
dersson med stöd av sin partikamrat vill, införa retroaktiv lagstiftning då
man dessutom i efterhand ska jaga upp, straffa, döma och utvisa dem som
har brutit mot senare stiftad lag.

(Applåder)

Anf. 60 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Anledningen till att jag går upp i talarstolen igen är att jag
blev väldigt provocerad av replikskiftet mellan Robert Hannah och Vän-
sterpartiets Jon Thorbjörnson. Framför allt provocerade Jon Thorbjörnsons
totala brist på svar på de frågor som han fick från Robert Hannah.

Jag har själv i olika debatter mött vänsterpartister som har relativiserat
hedersförtryck och slängt sig med uttryck som ”det patriarkala förtrycket
är lika starkt på Östermalm som i förorterna”. Sådan argumentation har
bidragit till att vi inte har kunnat diskutera det problem som hedersförtryck
faktiskt är i det svenska samhället i dag. Vi har inte kunnat ta tag i proble-
men på allvar. Vänsterpartiet har där ett stort ansvar.

När det gäller barnäktenskap ska Vänsterpartiet absolut ha en eloge för
sitt ställningstagande och engagemang mot att barn i Sverige ska vara
gifta. Men när det gäller motstånd mot hedersförtryck i allmänhet finns det
all anledning för Vänsterpartiet att verkligen skämmas.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 20.)

Prot. 2018/19:19

21 november

*Förbud mot
erkännande av
utländska barn-
äktenskap*

§ 14 EU:s nya ungdomsstrategi

Kulturutskottets utlåtande 2018/19:KrU5
EU:s nya ungdomsstrategi (COM(2018) 269 final)
föredrogs.

Anf. 61 JONAS ANDERSSON i Linköping (SD):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till Sverigedemokraternas motivreservation i det aktuella ärendet.

Sverigedemokraterna är ett Europavänligt men EU-kritiskt parti. Mellanstatligt samarbete med andra europeiska länder är en självklarhet. Det är något enormt viktigt för Sverige. Detta viktiga samarbete innefattar de politiska områden som kulturutskottet är med och bereder men också en rad andra viktiga politiska områden såsom handel, ett särskilt betydande exempel.

Mellanstatligt samarbete är något gott i grunden, men detsamma kan inte sägas gälla överstatlighet. Dessvärre har EU över tid alltmer gått i en överstatlig riktning, utan tillräcklig hänsyn till nationellt självbestämmande. Sverigedemokraterna menar att mycket av det som EU:s nya ungdomsstrategi berör hade kunnat genomföras på ett fullgott sätt inom ramen för bilaterala och multilaterala avtal mellan fria och självständiga nationer.

Att arbetet med ungdomspolitik inom EU fram till i dag har drivit fram förändringar i medlemsstaterna vad gäller lagstiftning framgår av EU-dokument kopplade till detta ärende. Det är inte något som under ärendets gång har problematiserats det minsta, förutom av Sverigedemokraterna. Ändå framgår det i exempelvis artikel 165 i fördraget om EU:s funktionsätt att Europaparlamentet och rådet inte får besluta om åtgärder som bidrar till harmonisering av lagstiftning i medlemsstaterna när det gäller ungdomsfrågor. Att så ändå sker ger Sverigedemokraterna anledning att se på ärendet med skepsis.

Bortom frågan om vilken beslutsnivå som bör gälla i ungdomspolitiska frågor som denna finns också andra aspekter värda att kommentera här.

Fru talman! "EU:s värden" och "europeisk identitet" som begrepp framhålls på flera håll i EU-dokument kopplade till det här ärendet. Bland annat framgår där att man från EU-håll vill att ungdomar ska verka för förändring i enlighet med dessa värden och denna identitet, men innebörden av begreppen specificeras inte närmare. Användandet av dessa begrepp ger i sammanhanget en bild av att EU vill pådyvla ett slags värderingar ovanifrån och nedåt i stället för att hitta former för att detta på organisk väg ska kunna växa fram underifrån och uppåt.

De värderingar och identiteter som på organisk väg vuxit fram i Europa genom historien under hundratals, till och med tusentals, år i de olika medlemsstaterna är i stället vad som i själva verket skulle behöva bejakas. Det vore det enda sunda och riktiga.

Det jag nu har föredragit ser jag som några viktiga punkter att kommentera, inte minst mot bakgrund av den motivreservation som Sverigedemokraterna har i utlåtandet.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 20.)

§ 15 Behandling av personuppgifter för forskningsändamål

Prot. 2018/19:19
21 november

Utbildningsutskottets betänkande 2018/19:UbU5
Behandling av personuppgifter för forskningsändamål (prop.
2017/18:298)
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 20.)

§ 16 En strategi för svensk rymdverksamhet

*En strategi för svensk
rymdverksamhet*

Utbildningsutskottets betänkande 2018/19:UbU3
En strategi för svensk rymdverksamhet (skr. 2017/18:259)
föredrogs.

Anf. 62 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M):

Fru talman! Rymdforskning och utveckling är viktigt, och det är en övergripande forskning som kan användas både i rymden och på jorden. Därför tog den dåvarande alliansregeringen initiativ till att starta en rymd-utredning, SOU 2015:75. Utredningen föreslog bland annat att Sverige skulle ha en rymdstrategi. Eftersom det är ett mycket viktigt arbete har Alliansen förespråkade detta sedan dess.

Jag ser det därför mycket positivt att nu kunna yrka bifall till utskottets förslag om en nationell strategi för svensk rymdverksamhet med långsiktiga strategiska mål för att stärka den och de insatser som regeringen avser att göra för att arbeta mot målen.

Fru talman! Det behövs en samlad nationell rymdstrategi bland annat eftersom det finns många stora aktörer som är involverade i rymdverksamheten. Det är viktigt att rymdverksamhet utgår från ett helhetsperspektiv där nyttan för det svenska samhället står i fokus.

Sverige är i dag en ledande rymdnation och ska förstås fortsätta att vara det. Vårt land omnämns ofta i olika internationella sammanhang för vårt viktiga och ambitiösa arbete inom området. Det är också viktigt med en stabil finansiering av denna högtekniska forskning, som ofta har långa ledtider.

Fru talman! Det är viktigt att riksdagen får följa det fortsatta arbetet med hur rymdstrategin utvecklas och att regeringen kontinuerligt utvärderar de långsiktiga strategiska målen i strategin för svensk rymdverksamhet och regelbundet återrapporterar till riksdagen. Detta har poängterats tydligt i flera motioner från Moderaterna och Alliansen.

Fru talman! Varför ska vi då ha en strategi för svensk rymdverksamhet? Jo, forskningen är viktig för hela det svenska samhället. Teknik som är utvecklad för rymdverksamhet kan användas inom många områden – inom både flyg- och fordonsindustrin, inom digitalisering, inom automatisering, inom avancerad produktions- och materialteknik och även inom mikrovågsteknik. Men det är också viktigt med samordnat internationellt samarbete för rikets säkerhet och samarbete mellan civila och militära ändamål.

Resultaten från Europeiska rymdorganisationen, Esa, och EU:s rymdprogram, såsom data från satellitnavigering och jordobservationer, ska göras tillgängliga för svenska användare.

Svensk rymdverksamhet bör också bedrivas på ett långsiktigt hållbart sätt, och rymden ska hållas fri från konflikter. Detta bör bidra till att svensk tillgång till rymden säkras.

En annan viktig punkt är jämställdhet mellan män och kvinnor. Sverige är ett föregångsland när det gäller likvärdiga möjligheter för män och kvinnor att satsa på en karriär inom rymdverksamhet, vilket också kan göra att intresset för naturvetenskap ökar hos både unga män och unga kvinnor. Detta ska vi förstås uppmuntra på många olika områden.

Ytterligare en viktig punkt är vårt fortsatta miljöarbete. Rymdverksamheten binder samman världen och gör internationell samverkan nödvändig. Som vi alla vet ser miljöarbetet världen över inga gränser. Man måste arbeta globalt med detta.

Rymdindustrin gör rymden tillgänglig och hjälper oss att förstå jorden. Den kan också hjälpa oss att arbeta vidare med våra miljömål.

Fru talman! Listan kan göras ännu längre, men jag väljer att sluta här.

Jag yrkar återigen bifall till utskottets förslag.

(Applåder)

Anf. 63 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Fru talman! I dag ska riksdagen äntligen fatta beslut om en svensk rymdstrategi. Riksrevisionen kom år 2013 med en rapport där man pekade på att det skulle behövas tydligare politisk styrning inom svensk rymdverksamhet. Den dåvarande alliansregeringen tillsatte en utredning för att ta fram en svensk rymdstrategi. Den utredningen presenterades för tre år sedan, under den förra mandatperioden. Ända sedan dess har Centerpartiet och Alliansen varit pådrivande i riksdagen för att få till stånd en svensk rymdstrategi. Man kan inte anklaga regeringspartierna för att hasta fram i denna fråga.

Med tanke på den långa beredningstiden skulle man kunna förvänta sig större visioner och skarpare förslag. Men det är åtminstone en bra grund för svensk rymdverksamhet framöver att det kommer en strategi på plats.

Sverige har bedrivit rymdverksamhet i mer än 50 års tid. Vi har bland annat en stark rymdindustri i västra Sverige och Esrange i norra Sverige, och vår forskning på rymdsidan är i internationell toppklass i fråga om kvalitet. Det är något att ta fasta på för att stärka Sveriges position som rymdnation framöver.

Politiskt har vi ett stort ansvar att fortsätta ta plats som rymdnation, för det är en helt avgörande fråga för många sektorer. Rymden skapar förutsättningar för ny teknik och utveckling, och användningsområdena är många – allt från miljö och klimat till försvar och säkerhet till forskning och utbildning påverkas av det som sker på rymdområdet. Det handlar om såväl nationella satsningar som internationella satsningar, som är avgörande för att skapa nya tjänster som möter samhällets behov men också jobb och innovationer här i Sverige.

Rymdstrategin får inte bara bli ett politikerdokument med fina ord utan måste bli ett dokument som levererar handling. Då kan det här bli väldigt bra. Ett land i vår närhet, Storbritannien, har antagit en spännande rymd-

strategi med fokus på just att leverera handling. Storbritannien är ett framgångsland, där man just nu ser stark tillväxt på rymdsidan genom att det inte bara blev en strategi utan också blir handling därefter.

Därför tycker jag att det är glädjande att stora delar av utbildningsutskottet och riksdagen kommer att ställa sig bakom ett tillkännagivande till regeringen om att följa upp de strategiska mål som rymdstrategin pekar ut, kontinuerligt utvärdera rymdstrategin och ge riksdagen god insyn i detta. Det är helt avgörande för att vi ska kunna behålla vår position och se till att det blir politisk handling av det dokument som vi i dag diskuterar och debatterar.

Centerpartiet står bakom två reservationer i betänkandet.

Den ena reservationen lyfter fram vikten av teknikneutralitet i språket. Just nu sker det mycket i rymdsektorn runt om i Sverige och världen. Det handlar om stater som lägger stora resurser på att utveckla ny teknik och göra nya framsteg men också om en fantastisk framväxt av privata företag som investerar och vill vara med och utveckla på rymdområdet. Då är det viktigt att vi skapar förutsättningar för innovationer, jobb och konkurrenskraft genom att se på detta på ett mer teknik neutralt sätt.

Den andra reservationen som Centerpartiet står bakom lyfter fram frågeställningar om finansiering och Rymdstyrelsens beroende av växelkursen. En stor del av Rymdstyrelsens budget, två tredjedelar, går till internationella projekt. Att Sverige är med i internationella rymdprojekt är helt avgörande för svensk industri och teknisk utveckling. Men det påverkas mycket av fluktuerande valutakurser, och det måste man ta hänsyn till. Rymdstyrelsen får stora problem om kronan försvagas. Därför måste man se över konsekvenserna om så sker – hur det påverkar Rymdstyrelsens finansiering och möjligheter framöver.

Centerpartiet står givetvis bakom båda dessa reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 2.

Fru talman! Centerpartiet vill att vi tar nya grepp för att stärka Sverige som rymdnation framöver och skapa förutsättningar för att Sverige ska fortsätta vara framgångsrikt på området. Rymden är en strategisk tillgång för samhällets behov men också för svensk industri, då den ger många ytterligare effekter. Det ger positiva effekter på utbildning och forskning, på försvar och på miljö om detta sköts på rätt sätt. Det är viktigt att vara aktiv såväl nationellt som internationellt för att skapa bättre förutsättningar för innovationer och nya jobb.

Rymdstrategin som riksdagen i dag behandlar lägger en bra grund, men den måste också leverera handling. Det är viktigt för jobb, innovationer och nya tjänster i samhället.

(Applåder)

Anf. 64 DANIEL RIAZAT (V):

Fru talman! Ni får ursäkta min röst; jag låg sjuk hela förra veckan.

I betänkandet, som alltså heter *En strategi för svensk rymdverksamhet*, har det väckts sex följdmotioner. Ett antal av dessa är från Vänsterpartiet.

I skrivelsen presenterar regeringen en nationell strategi för svensk rymdverksamhet med långsiktiga strategiska mål för att stärka den och de insatser som regeringen avser att göra för att arbeta mot målen.

Jag vill framhäva det mest positiva i betänkandet. Regeringen framhåller att ”fördelningen mellan kvinnor och män bland forskare och anställda

inom svensk rymdverksamhet bör bli jämställd”. Jag menar att oavsett vilket område vi arbetar inom är det viktigt att vi tänker utifrån en jämställdhetsaspekt. I det här fallet går det in i forskningsfrågorna, som har varit aktuella tidigare. Vi har sett en snedfördelning av forskningsmedel till förmån för manliga forskare. Därför är detta ett positivt tecken, och vi vill betona denna positiva del av betänkandet.

Samtidigt har Vänsterpartiet ett antal förslag och motioner i betänkandet. I förslaget till strategi för svensk rymdverksamhet står det mycket om svensk rymdverksamhets betydelse för klimatforskningen, vilket också bör vara huvudsyftet med svensk rymdverksamhet.

Regeringen skriver bland annat följande: ”Svensk rymdverksamhet bör bedrivas på ett långsiktigt hållbart sätt ... Vidare bör rymdverksamhetens möjligheter att bidra till arbetet med Agenda 2030 och de globala målen främjas.”

Samtidigt nämns väldigt lite om den samlade rymdverksamhetens påverkan på klimatet. Till exempel är mycket av det raketbränsle som används runt om på jorden inte bara miljöfarligt; det kan också vara giftigt. Därför är det viktigt att en utbyggnad av exempelvis Esrange görs med klimatets bästa i åtanke.

De eventuella utsläppen från rymdrelaterad forskning för samhällets bästa är mer försvarbara än utsläpp och föroreningar från privat kommersiell rymdindustri. Jag och Vänsterpartiet anser därför att det i strategin bör betonas att verksamheten vid Esrange ska bedrivas i enlighet med de klimatpolitiska målen.

Ledordet för internationell rymdverksamhet har länge varit fred. Genom FN:s rymdfördrag har Sverige också förbundit sig att driva rymdverksamhet utifrån fredliga syften för mänsklighetens bästa. Trots detta sker i dag många militära insatser med hjälp av rymdteknik och rymddata med ursprung i Sverige.

Regeringen framhåller i betänkandet att rymden bör hållas fri från konflikter. Samtidigt vet vi att det pågår ett antal olika verksamheter inom rymdforskningen som kommer att leda till att inte heller rymden kommer att vara konfliktfri.

Man skriver i strategin att Sverige ska arbeta aktivt i internationella organ för att ta fram relevanta styrande dokument och andra överenskommelser som syftar till att rymden hålls tillgänglig för alla och fri från vapen. Detta bör vara en självklarhet. Jag menar dock att det finns behov av att vara tydlig med att Sverige står fast vid redan gjorda överenskommelser.

Sverige har, som jag tidigare nämnt, ratificerat FN:s rymdfördrag. I rymdfördraget slås fast att rymden ska användas enbart för fredliga syften. Varken kärnvapen eller andra massförstörelsevapen är tillåtna, och stater ska agera fredligt i rymden. Trots detta utvecklas i dagsläget vapen som är ämnade just för rymden.

Jag ser med oro på hur företag och stater inte respekterar rymdrätten och att vapen i rymden kan komma att bli verklighet, något som kommer att få förödande konsekvenser. Därför bör det i strategin för svensk rymdverksamhet förtydligas att Sverige ska verka för att alla nationer efterlever och respekterar rymdfördraget och övriga överenskommelser gjorda i FN i fråga om rymden.

Till sist vill jag säga att vi ändå i de flesta partier är överens om huvudragen i rymdstrategin. Det är positivt men samtidigt ganska sorgligt att vi

har lättare att komma överens om rymden än om det samhälle vi i dag själva lever i, dess grundläggande mänskliga rättigheter och människors rätt att söka asyl i vårt land.

Jag yrkar bifall till reservation 6.

Anf. 65 JIMMY LOORD (KD):

Fru talman! ”Allt som går att uppfinna är redan uppfunnet.” Detta är ett citat som har tillskrivits den i slutet av 1800-talet arbetande generaldirektören för USA:s patentverk, Charles H. Duell. Visserligen är det omtvistat om han verkligen uttryckte sig på det viset, men jag låter ändå citatet illustrera det faktum att forskning och utveckling i dag har fört oss längre fram än vad vi för 100 år sedan trodde var möjligt.

När vi blickar framåt kan vi bara konstatera att vi fortfarande kommer att slås med häpnad över vad vi kan åstadkomma. Jag läste att Kina nyligen visat upp en modell av sin nya rymdstation, Det himmelska palatset 2, och det finns ambitioner att år 2050 kolonisera månen. En månbas är också USA:s ambition, och slaget om månen är ett första steg för att sedan göra bemannade resor till planeten Mars.

Fru talman! Detta kan låta som science fiction för någon, men utvecklingen går snabbt framåt.

Rymdverksamheten blir allt viktigare för vårt moderna samhälle. I denna tid av utveckling är det viktigt och efterlängtat att vi nu antar en strategi för svensk rymdverksamhet. När utvecklingen som nu går snabbt framåt är det viktigt att vi som land inte missar chansen att hänga med i den.

Fru talman! Vi menar att det finns anledning att vara mer tydlig avseende Rymdstyrelsens uppdrag. Sverige bör sträva efter att vara agendasättande, och nationella initiativ bör prioriteras även om rymdpolitik i sig är internationell med samarbeten på både europeisk och global nivå. Men endast med god egen förmåga att genomföra och delta i rymdprojekt kan Sverige vara en efterfrågad samarbetspartner och utöva inflytande i internationell samverkan.

Därför är det viktigt att de anslag som ges till Rymdstyrelsen inte tas i anspråk endast för utvecklingen av Esrange och den planerade uppskjutningen av satelliter. I det sammanhanget vill Kristdemokraterna även poängtera vikten av ett nordiskt samarbete i rymdfrågor, då Norge exempelvis har liknande verksamhet på Andøya.

I skrivelsen beskrivs Esrange som en unik civil rymdbas för uppskjutningar av raketer och ballonger. Vi menar dock att det saknas en tydligt utstakad väg i strategin när det gäller om Esrange ska kunna bli en uppskjutningsplats för satelliter eller inte.

Kristdemokraternas syn på svenskt engagemang inom rymdpolitiken är att all verksamhet i rymden ska syfta till att generera användbara data för forskning och samhällsfunktioner. Forskning ska leda till samhällsnytta. Detta är viktigt, och därför bör en rymdstrategi visa på skapande av användbara rymddata och att detta sker på ett effektivt sätt till maximal nytta för användarna även i framtiden.

Kristdemokraterna har vid flera tillfällen efterfrågat en strategi för svensk rymdindustri och därmed också en långsiktig politik på området. Vi konstaterar att det som nu presenterats till sin form är mer en skrivelse och ett statement än en faktisk strategi, som tar sikte på hur vårt land på

både kort och lång sikt ska kunna behålla och utveckla de högteknologiska verksamheter som finns i olika delar av landet.

Det behövs exempelvis kontinuerliga mätningar av atmosfären, som kan ge tillförlitliga fakta för klimatforskarnas modeller. Att svensk rymdverksamhet bidrar till kunskapen om klimatförändringar borde vara en hörnsten i svensk rymdstrategi. I detta ligger också att det ofta är små och medelstora företag som står för innovation och tillväxt och att dessas betydelse för utvecklingen tydligt bör lyftas fram.

En nationell svensk rymdstrategi bör ta fasta på att maximera samhällsnytta för satsade medel. Då menar jag framstående forskning om klimategfeker, effektiva samhällsfunktioner och industriell tillväxt.

Kristdemokraterna vill också poängtera vikten av att Svenska rymdaktiebolaget, SSC, har en plan för finansieringen av de kommande behoven av investeringar om Eorange och svensk rymdverksamhet ska fortsätta att vara i framkant. En kommande regering, vilken det nu än blir, bör därför återkomma till riksdagen med kompletterande uppgifter om hur finansieringen av rymdstrategin ska gå till.

Vi menar att det också krävs en förändring av nuvarande rymdlag för att underlätta kommersiell rymdverksamhet i Sverige. Den tidigare regeringen har aviserat att man ska göra en översyn av rymdlagen, och jag vill poängtera vikten av att så blir fallet framöver.

Jag ställer mig såklart bakom samtliga av Kristdemokraternas reservationer men yrkar här bifall endast till vår reservation nr 5.
(Applåder)

Anf. 66 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Från Liberalernas sida välkomnar vi att riksdagen äntligen får diskutera och ta ställning till denna skrivelse. Min företrädare och kollega Mathias Sundin, som tyvärr inte sitter i riksdagen längre, var väldigt envis här i kammaren och ställde under jag vet inte hur lång tid frågor till regeringens statsråd om när vi skulle få fram en rymdstrategi.

Flera av mina kollegor har berört de sakpolitiska delarna, alltså varför det är viktigt att vi har en rymdstrategi. Dåvarande forskningsministern Jan Björklund tog också till sig den kritik som kom från Riksrevisionen 2013. I den kritiken framkom att vi egentligen inte har någon helhetsbild, att det inte finns någon samverkan, någon politisk insyn eller något bredare intresse för de här frågorna annat än på marginalen, och att vi borde göra något åt detta.

När man får vänta på ett så viktigt dokument i tre år väntar man sig också att det blir något av större tyngd – en kraftfull proposition som vi skulle kunna besluta om i dag, med konkreta satsningar, lagändringar och prioriteringar.

När jag satt och väntade på att få gå upp i talarstolen läste jag återigen i strategin. Den ger en allmän överblick. Den påminner om att vi är en litet land men en stor rymdnation, att vi satsar väldigt mycket på forskningsområdet och att vi har duktiga forskare. Det är ju sant, men vi kan inte leva på gamla meriter. Återkommande i analysen, i Riksrevisionens rapport och inte minst i Ingemar Skogös utredning – före landshövdingen i mitt län, Västmanland, utredde ju rymdpolitiken 2014 och 2015 – slås det fast att vi för att komma i kapp länder som USA måste agera mycket kraftfullare. Mot den bakgrunden har vi återkommande efterfrågat en skarp strategi,

och så sent som i april i år frågade vi regeringen om det över huvud taget skulle bli någon strategi. Det hade ju gått tre år sedan regeringen tog emot utredningen. I maj kom så den strategi som vi nu behandlar.

När det gäller själva innehållet har vi inga större inspel annat än ett generellt välkomnande, men från Liberalernas sida hade vi önskat mer konkreta förslag, till exempel det som nämndes om ambitionerna med anläggningen i Kiruna. Jag ser heller ingen tidsram för strategin. Jag har jobbat med andra strategier i politiken. Man brukar ju sätta upp lite mål om när man ska komma igång och ta fram konkreta förslag. Detta gör det än mer anmärkningsvärt att Vänsterpartiet reserverar sig mot det som vi i utskottsmajoriteten är överens om, nämligen att vi ständigt ska utvärdera strategin just för att få en systematisk uppföljning och agera påtryckande mot regeringen för att det ska hända saker.

Vi i Liberalerna står naturligtvis bakom samtliga våra reservationer, men jag vill särskilt yrka bifall till reservation 9, om övrigt innehåll i strategin för rymdverksamheten. Vi hade ju gärna velat gå lite längre. Det är ingen hemlighet. Vi har lagt fram ett par skarpa förslag i utbildningsutskottet och i riksdagen, till exempel om privat bemannad rymdfart från Sverige. Där finns det länder som har kommit mycket längre. Det handlar om ett stimulera företag och inte minst turism. Vi föreslår också en lag om asteroidbrytning. Även där finns det möjlighet till kommersialisering av vissa data, vilket man skulle kunna gå vidare med. Månbasdiskussionen i Europa pågår också. Hur ska Sverige positionera sig där, och vilken ambition har vi – ska vi vara med fullt ut?

Vi vill också se fler svenska astronauter. Det skrevs historia 2006, då Christer Fuglesang, den första och hittills enda svenska astronauten, gjorde sin färd från Cape Canaveral. Han får inte bli den sista. Nu har det gått tolv år, och ännu har det inte varit någon annan från Sverige som har åkt upp i rymden. Det tycker vi är jätteviktigt, inte minst kopplat till målet om att öka intresset för naturvetenskap och teknik. I skrivelsen är det väldigt mycket fokus på högskola och universitet. Det finns inte så mycket om gymnasiet och definitivt ingenting om grundskola och förskola. Ska man ha en strategi med långsiktighet och på riktigt öka intresset för teknikämnet måste man börja tidigt. Det är i alla fall min övertygelse.

Med dessa ord yrkar jag bifall till reservation 9.

(Applåder)

Anf. 67 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Aldrig känner jag mig så liten som när jag ställer mig själv i relation till evighet och oändlighet, eller för den delen till jordens och livets uppkomst. I tidsperspektivet miljarder år och rumspektivet miljarder ljusår, vad betyder egentligen sex minuter här i talarstolen? Men innan detta rinner iväg i något som blir filosofiskt vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Fru talman! Sverige är en av världens ledande rymdnationer. Vårt geografiska läge är inte utan betydelse, men viktigare är våra ambitioner som kunskapsnation och våra framgångar inom teknisk utveckling, forskning och innovation. Det är ett resultat av medvetna politiska ställningstaganden.

En stark offentlig finansiering av rymdverksamheten ger stabila villkor över tid och utgör en grundläggande förutsättning för verksamhetens utveckling och framsteg. Därför är det också så välbehövligt att i en strategi peka ut riktningen för framtidens rymdpolitik, så att vi kan behålla den styrkeposition vi har.

En grundläggande utgångspunkt för strategin är idén om rymden som en global allmänning. Alla stater har samma rätt att utforska och använda rymden för fredliga ändamål. Det gör att internationellt samarbete, fred och säkerhetspolitik är i tydligt fokus i strategin. I takt med teknikutvecklingen blir aktörerna i rymden fler och fler, och därför ökar också vikten av internationella samtal och överenskommelser om hur rymden ska kunna hållas tillgänglig och fri från konflikter. I strategin pekas FN, EU och Esa ut som särskilt viktiga internationella organ där vi i Sverige ska ha en aktiv roll för att få fram ändamålsenliga internationella överenskommelser.

Fru talman! Rymden är viktig för livet på jorden. Därför är samhällsnytta en övergripande utgångspunkt för strategin. Det finns tydligt utstakat att svensk rymdverksamhet ska bidra till förverkligandet av Agenda 2030. När jag frågade min dotter, som är fem år, om hon vet vad rymden är svarade hon: Ja, det vet jag. Det är det som finns ovanför himlen! Och när det gäller Agenda 2030 kan vi tänka på ungefär det sättet. Om vi kan titta på jorden i perspektiv från ”ovanför himlen” kan vi få syn på saker och platser på vår planet som kan säga oss något om hur det står till med den som vi annars inte skulle ha en aning om. Framst genom att observera klimat- och miljöpåverkan kan rymdverksamheten bidra till genomförandet av Agenda 2030.

Navigation, väderprognoser, kommunikation och mycket mer är helt beroende av fungerande rymdbaserade system. Med beroende följer också sårbarhet. Hoten kan vara solstormar, rymdskrotkollisioner eller riktade attacker. För att minska vår sårbarhet behöver vi få på plats ändamålsenliga skyddsåtgärder för att säkra våra system.

Rymdindustrin är bra för det svenska kunskapssamhället och för vår tillväxt och konkurrenskraft. Rymdindustrin innebär förutom arbetstillfällena, militär förmåga och avancerad forskning också stora möjligheter för andra sektorer. De höga kraven på rymdindustrins produkter att fungera i en extrem omgivning pressar gränserna för vad som kan tillverkas och konstrueras. Detta ger kunskap som också kan användas inom andra områden och bidrar till samhällets konkurrenskraft även utanför rymdindustrin. Teknik utvecklad för rymdsystem kan användas inom många andra områden, till exempel flyg- och fordonsindustrin, digitalisering, automatisering och så vidare. Därtill kan läggas rymdindustrins behov av att utveckla helt cirkulära system där alla beståndsdelar i avfall tas till vara. Detta behov kan driva kunskap om hur hållbar utveckling kan te sig också här på jorden.

Rymdverksamheten är en snabbt föränderlig bransch, och de svenska författningarna har kommit till för ganska många decennier sedan. Dessa behöver man se över och anpassa till dagens behov och framtidens möjligheter. Rymdlagen bör göra det möjligt för industrin att i större utsträckning och i snabbare takt attrahera privat kapital till svensk rymdverksamhet.

Fru talman! Rymdverksamheten måste bli mer jämställd. Trots att könsfördelningen av elever på natur- och teknikprogrammen på gymnasiet är rätt jämn är snedrekryteringen till männens favör ett faktum på natur- och teknikutbildningar på högskolan. Hela samhället och alla sektorer vinner på att både kvinnor och män har tillgång till dem. Kvinnors tillgång till högre utbildning inom naturvetenskap och teknik måste därför öka. Det skulle göra att urvalet kan höja nivån på studenter och forskare inom fältet. Därför slår strategin fast målet att Sverige ska vara ett föregångsland när det gäller likvärdiga möjligheter för både kvinnor och män att satsa på en karriär inom rymdverksamheten.

Fru talman! Tillåt mig också att bli lite regionalpatriotisk och berätta om mitt hemlän: Norrbotten. Norrbotten är länet som har den tunga basindustrin, det häftiga klimatet och det stora högteknologiska kunnandet som gör att Norrbotten är en av de starkaste tillväxtregionerna i Sverige.

I Norrbotten finns också rymdhuvudstaden – Kiruna. I Kiruna finns viktiga aktörer för svensk rymdverksamhet, som Institutet för rymdfysik, som har utvecklat instrument och andra möjningar som finns i snart sagt hela vårt solsystem. Där finns också Luleå tekniska universitets rymdcampus, som utbildar civilingenjörer i rymdteknik. Och så finns Esrange, som flera talare tidigare har nämnt, som är en viktig del i den infrastruktur som behövs för rymdindustrin, för datainsamling och för forskning och som strategin också pekar ut som värdefull för den svenska och internationella rymdverksamheten. Låt oss gemensamt arbeta vidare för att få på plats de investeringar som krävs för att Esrange också ska kunna bli uppskjutningsplats för små satelliter. Det vore bra för Kiruna, för Norrbotten, för Sverige och för Europa.

Rymdforskning handlar om att veta mer om oändligheten och evigheten. Men det handlar också om att veta mer om jorden, om att ta reda på mer om hur universum och världen är beskaffade och om att besvara några av våra existentiella frågor och utveckla sådant som vi har väldigt direkt nytta av. Rymdindustri kan leda till tillväxt och innovationer som vi annars skulle gå miste om. Närvaron i rymden bygger militär förmåga. Men rymdverksamheten är också en arena för internationellt samarbete och en global angelägenhet. Det finns många anledningar för oss att samla oss i bred uppslutning kring att rymdverksamheten är viktig. Sammantaget är det helt nödvändigt att vi nu får på plats en strategi för svensk rymdverksamhet och dess framtid.

(Applåder)

Anf. 68 ROBERT STENKVIST (SD):

Fru talman! När det gäller detta betänkande har vi inget yrkande. Jag tänkte prata om rymdstrategin och inte om de följdmotioner som behandlas i betänkandet.

Vi tycker väl i stort att rymdstrategin, som presenteras i form av ett strategiskt dokument, är ganska okej. Den största summan för rymdverksamhet från vårt land går till EU:s rymdprojekt. Det kan ändå falla sig naturligt, då denna verksamhet förutsätter en hög grad av samverkan.

Den rymdstrategi som den förra regeringen lade fram är inte anmärkningsvärd på något sätt och sticker inte ut. Snarare innehåller strategin en massa självklarheter som vi kan ställa oss bakom. Vi finner det svårt att peka på några direkta konstigheter i strategin, förutom en. En del talare har

varit inne på det, och det gäller den militära användningen av rymden. Där menar jag att det finns en klar diskrepans i strategidokumentet. Låt mig exemplifiera detta.

Det står att strategiska mål bör vara att ”förhindra utplacering av vapen i rymden och motverka att den blir en arena för konflikter” samt ”rymden och rymdtjänster används för fredliga ändamål på ett sätt som gynnar mänsklig välfärd och hållbar utveckling”.

Ja, vi håller naturligtvis med. Vi vill inte heller ha kärnvapen i rymden. Det är självklart. Och självklart ska vår verksamhet i rymden gynna både mänsklig välfärd och andra saker.

Vidare står det att insatser som bör göras är att Sverige ska arbeta aktivt i internationella organ och ta fram relevanta styrande dokument och andra överenskommelser som syftar till att rymden hålls tillgänglig för alla och är fri från vapen.

Det håller vi med om. Men samtidigt står det att ett strategiskt mål bör vara att civila och militära aktörer ska samverka om forskning och utveckling och användning av rymdsystem så att synergierna mellan civil och militär rymdverksamhet tas till vara.

Ett strategiskt mål bör också vara att statlig rymdverksamhet bidrar till att öka Sveriges säkerhet genom att bidra till att Sveriges utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska intressen uppfylls och att den nationella militära förmågan stärks.

Man vill alltså stärka den militära förmågan samtidigt som man håller rymden fri från vapen. Här kunde strategidokumentet faktiskt ha gjorts mycket tydligare i fråga om vad man menar med att stärka den militära förmågan samtidigt som rymden ska hållas fri från vapen och fri från konflikter. De två sakerna kan vara omöjliga att förena.

Som politiker vill man sitta på många stolar samtidigt, men man bör nog inte sitta på för många stolar samtidigt i samma dokument. Sannolikt vill alla stater använda rymden för att stärka sin militära förmåga, precis som den förra regeringen har föreslagit att vi ska göra. Men man måste mycket tydligare förklara vad man menar med dessa olika satser.

Vi yrkar inte på något här, fru talman, men vill ändå fästa uppmärksamhet på diskrepansen i dokumentet. Vi välkomnar för övrigt att det slås fast att vi ska värna vår militära förmåga och våra säkerhetspolitiska intressen. De formuleringarna borde bara ha gjorts ännu tydligare.
(Applåder)

Anf. 69 LINUS SKÖLD (S) replik:

Fru talman! Jag tänkte ta tillfället i akt att prata lite grann om skillnaden mellan militär förmåga och att placera ut vapen i rymden, eftersom Robert Stenkvist lyfte just den frågan i sitt anförande.

Jag tänker att vi har en ganska bred enighet i denna kammare om att vi vill bygga en svensk militär förmåga eftersom vi har ett osäkert omvärldsläge. Behovet av det har ökat de senaste decennierna, skulle man kunna säga. Vi är överens om att vi vill göra försvarsinvesteringar.

Försvaret använder rymden på ett sätt som tangerar civila ändamål, i ganska stor utsträckning. Det står också tydligt uttalat i strategin att det finns synergier mellan de system som är för civila ändamål och militär användning av samma information. Det handlar i första hand om navigering och om kommunikation, tänker jag mig.

Det finns en skillnad mellan att använda den information man kan samla in från rymden eller med rymdsystem och att placera ut vapen för att skjuta på varandra från rymden. Jag tänker: Det ena tycker vi är ett rimligt ändamål och, faktiskt, ett argument för att ha en stark rymdverksamhet. Det kan bygga vår försvarsförmåga och vår militära förmåga. Det andra tycker vi är ett förkastligt sätt att bedriva krig på. Krig är ju förkastliga på alla sätt.

Från vår horisont tänker vi att internationell samverkan för fred och säkerhet är nyckeln, och rymden ska inte vara en arena för några konflikter på jorden. Då skulle man kunna fråga Robert Stenkvist: Hur ställer du dig, som nationalist, till idén om internationell samverkan?

Anf. 70 ROBERT STENKVIST (SD) replik:

Fru talman! Som nationalist vill jag att vi ska samarbeta på alla de områden där vi tjänar på att samarbeta. Rymden är ett utmärkt exempel på ett område där vi måste samarbeta brett över hela Europa och Nordamerika, ja, över hela världen. Det vore löjligt att tro att Sverige kan bedriva enorma, dyra rymdprojekt utan att samarbeta. Det är inte seriöst att tro något sådant.

När det gäller den militära förmågan som jag tog upp kanske en del talare har rätt när de säger att dokumentet skulle ha varit tydligare och mer konkret. Om jag bara hade läst den andra halvan av dokumentet skulle jag ha fått en helt annan uppfattning än om jag hade läst den första halvan. Jag håller absolut med om att vi ska använda rymden också för att stärka vår säkerhet och vår militära förmåga, vilket jag också sa i talarstolen, och det kan man mycket väl, och som Sköld mycket riktigt sa, göra utan att direkt placera ut vapen där.

Detta borde som sagt ha framgått tydligare. Som det är nu läser man i den första delen av dokumentet att vi vill ha en jättefredlig rymd, där vi verkligen samarbetar över hela världen utan några militära ändamål alls, medan man i den sista delen av dokumentet får rakt motsatt uppfattning.

Jag håller med: Vi måste använda rymden på alla de sätt vi kan, också för att stärka vår nationella säkerhet.

Anf. 71 LINUS SKÖLD (S) replik:

Fru talman! Strategin pekar ju ut en styrning, en riktning, och en prioritering. Om man läser hela dokumentet, vilket man får anta att de som ska styras av dokumentet gör, kan man se de perspektiv som jag lyfte fram som utgångspunkt, det vill säga samhällsnytta, fred, internationellt samarbete, kunskap och innovation. Jag tänker att det ändå blir en ganska tydlig prioritering. Det är den riktningen som vi pekar ut.

Jag skulle vilja fortsätta att fråga Robert Stenkvist om samarbete. Ni vill ju lämna Europeiska unionen och är mycket mer intresserade av sådant som är nyttigt för Sverige än sådant som är nyttigt för alla. Då kan man fråga sig: Vem vill samarbeta med någon som bara vill samarbeta i sådant som gynnar deras egna intressen? Om vårt motiv för att samverka med någon annan hela tiden handlar om vår egennytt, vem kommer då att vilja inleda ett samarbete med en sådan nationalstat?

Här skulle jag vilja säga att nationalismen i Robert Stenkvis parti är rent kontraproduktiv när det kommer till vår möjlighet att vara en framstående rymdnation.

(Applåder)

Anf. 72 ROBERT STENKVIST (SD) replik:

Fru talman! Nej, det är helt fel. Innan vi gick med i EU handlade vi med hela Europa och hela världen och hade massvis med samarbeten. Det ska vi absolut fortsätta med. Dessutom vill vi lämna EU efter en folkomröstning. Det glöms ofta bort, men det är svenska folket som i slutändan ska få avgöra.

Det finns missuppfattningar som upprepas gång på gång. Vi vill handla ännu mer med Europa. Vi vill handla ännu mer med övriga världen. Om vi inte handlar med andra länder hamnar vi ju på en utvecklingsnivå som slutar i stenåldern. Vi är inte dummare än att vi förstår det.

Vi glider från ämnet här, men det kanske inte huvudsakligen är mitt fel att vi gör det.

Det är EU som organisation som vi inte tycker om. England är ett av de länder som har varit framträdande i världshandeln. Nu lämnar de EU, inte för att de vill sluta samarbeta och definitivt inte för att de vill sluta handla utan för att EU är behäftat med överstatlighet och en massa andra problem som kostar enorma summor. Vi tycker att Sverige betalar en för stor summa av EU:s budget, och jag fruktar att den kommer att bli ännu större. Jag är orolig för när vi går in i en lågkonjunktur och ska öka vår avgift till EU.

När det gäller teknikutveckling och innovation i dokumentet i övrigt tycker vi att det är okej, och det var därför vi inte väckte någon följdmotion. Vi tycker att det är bra, och vi håller med om det.

(Applåder)

Anf. 73 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Fru talman! Rymden är stor, och den intresserar även de minsta. Jag har för närvarande ledmotivet till det tecknade barnprogrammet *Rymdrekryterna* på hjärnan efter att ha sett otaliga avsnitt de senaste dagarna.

Fru talman! Sverige är en stark rymdnation, och det ska vi fortsätta att vara. Vi ska som samhälle ta vara på de möjligheter till utveckling som rymdindustrin ger oss. Det handlar om hur vi även på jorden kan använda oss av den teknik som vi utvecklat för de mest extrema förhållanden, och det handlar om att ta vara på de data som genereras inte minst genom det europeiska rymdsamarbetet.

Den information som vi får genom observationer från rymden är av stor betydelse i till exempel klimatövervakningen. Det här är viktigt för att Sverige och världen ska nå de globala klimat- och hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Det är viktigt att Sverige har en fortsatt framskjuten roll och att vi också fortsätter att utveckla metoder för att återanvända raketdelar och på andra sätt göra själva rymdverksamheten mer hållbar. Men rymdverksamheten i sig bidrar alltså på många sätt positivt till arbetet för ett hållbart klimat.

Att rymden förblir en fredlig plats är helt avgörande för mänsklighetens säkerhet. Där är det väldigt viktigt att Sverige fortsätter att arbeta för att alla länder respekterar dessa grundläggande principer. Det är också bra

att den här frågan på ett så centralt sätt finns med i regeringens rymdstrategi.

Fru talman! Flera har pratat om jämställdhet i rymdforskningen och rymdindustrin. Det här är ju en fråga som Miljöpartiet har bevakat vad gäller utbildning och forskning generellt, och vi tycker att det är viktigt att den finns med även här. Det gläder mig att så är fallet.

Avslutningsvis vill jag tacka de två praktikanter som har hjälpt mig att skriva fram det här anförandet. Hilda Immerstrand och Embla Monemar följde med mig några dagar i förra veckan. Det är två fantastiska tjejer som jag hoppas antingen tar sig ut i rymden eller kommer tillbaka som ledamöter i denna kammare – eller möjligtvis vinner något slags hästtävlingar, om man får utgå från de intressen som dessa tjejer har i dag.

Jag yrkar bifall till utbildningsutskottets förslag i betänkandet om en strategi för svensk rymdverksamhet.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 20.)

§ 17 En nationell strategi för ESS och den omgivande kunskapsmiljön

Utbildningsutskottets betänkande 2018/19:UbU4
En nationell strategi för ESS och den omgivande kunskapsmiljön (skr. 2017/18:262)
föredrogs.

Anf. 74 ERIK BENGTTZBOE (M):

Fru talman! I regeringens skrivelse *En nationell strategi för ESS och den omgivande kunskapsmiljön* presenteras en nationell strategi med övergripande målsättningar för det svenska deltagandet i och värdskapet för den internationella forskningsanläggningen European Spallation Source, som byggs utanför Lund.

Moderaterna välkomnar denna skrivelse, även om det hade varit önskvärt att regeringen ännu tidigare hade presenterat en nationell strategi på området. Som jämförelse kan man konstatera att den danska regeringen presenterade sin strategi för ESS redan i november 2015.

Om svensk utbildning och forskning ska kunna hävda sig i den globala konkurrensen, fru talman, finns det självfallet ett flertal faktorer som spelar in. Det internationella utbytet är dock en avgörande del för att ett litet land som Sverige ska kunna hävda sig i den internationella konkurrensen. Det gäller såväl förutsättningarna för att få internationella forskare att söka sig till Sverige och bidra med sin forskning som att se till att internationella studenter väljer att läsa hela eller delar av sin utbildning i just vårt land. Ska Sverige öka sin attraktionskraft, fru talman, behöver det göras förändringar som utökar den rörligheten.

Det handlar främst om att undanröja de problem och hinder som begränsar internationella studenter och forskares möjligheter att studera och forska i Sverige. För inresande studenter och forskare finns det i dag en rad hinder, som framför allt beror på långa handläggningstider hos svenska

Prot. 2018/19:19
21 november

*En strategi för svensk
rymdverksamhet*

*En nationell strategi
för ESS och den omgivande
kunskapsmiljön*

myndigheter och problem vid visumprocesser och ansökningar om uppehållstillstånd. Detta fördröjer och i viss utsträckning till och med omöjliggör för människor att delta i forskning i Sverige.

Detta är ett problem som måste åtgärdas om vi ska kunna rekrytera den expertis som krävs nu när Sverige har investerat så tungt i att etablera internationellt världsledande forskningsinfrastruktur i Sverige, fru talman. Det gäller inte bara ESS utan även exempelvis Sci Life Lab och Max IV-laboratoriet, som också det ligger i Lund. Det är anläggningar som väntas ta emot tusentals gästforskare.

Fru talman! Det behövs en nationell strategi för att vi ska lyckas dra hem fördelarna med de enorma, tunga investeringar som Sverige gör i detta. I dag tar Sverige alldeles för lite plats i planering, produktion och i slutändan även deltagande när det gäller de internationella forskningsinfrastrukturer vi redan deltar i. Det är ingenting som får fortgå nu när vi har den här infrastrukturen på plats i Sverige.

Fru talman! Med tanke på närheten till Danmark är det för ESS del viktigt att Sverige lyckas framstå som attraktivt inte bara när det gäller att rekrytera expertkompetens till landet utan också när det gäller att få dem att vilja bosätta sig i Sverige när de deltar i verksamheter vid ESS. Livsvillkor i form av tillgång till bostäder, barnomsorg och engelskspråkiga skolor samt jobb till medföljande partner är avgörande delar för detta.

För att kunna attrahera utländska forskare och även andra nyckelpersoner till svenskt arbetsliv, fru talman, har Sverige redan vidtagit ett antal åtgärder. Bland annat har vi en särskild skattelättnad för personer som kommer som experter från andra delar av världen, den så kallade expertskatten. Kriterierna för skatten varierar stort i olika länder – den är med andra ord ingenting Sverige är ensamt om – och utvärderingar visar att dessa variationer har effekt på hur många rekryteringar som möjliggörs. Öresundsinstitutet har i en studie följt upp och jämfört antalet nyckelrekryteringar till Sverige respektive Danmark, fru talman, för att kunna visa att det finns påtagliga skillnader till Danmarks fördel som gör att man som forskare hellre väljer att söka sig dit.

Ett av skälen är att inkomstgränsen för att få ansöka om expertskatt är högre i Sverige än i Danmark. Ett annat är att den danska expertskatten gäller i fem år, kontra den svenska som bara gäller i tre år för den som kommer till Sverige för att delta i ett projekt. En annan skillnad är att den danska expertskatten gäller även för danska medborgare som under lång tid har varit aktiva i andra länder men väljer att flytta tillbaka till Danmark för att delta i projekt och forskning i hemlandet, medan den svenska bara gäller för människor som inte har någon tidigare koppling till Sverige. Detta är några av de regler som i dag ställer upp onödiga, krångliga hinder som omöjliggör för experter och forskare att söka sig till just Sverige.

Ytterligare ett sådant hinder är att personer som vill arbeta i Sverige i dag måste ha en anställning innan de har möjlighet att ta sig hit för att arbeta. Det kan vara förenat med stora svårigheter att genomgå en anställningsprocess från ett annat land, även om det handlar om högkvalificerad arbetskraft som vill komma hit för att söka ett jobb. En möjlighet att underlätta detta vore att införa särskilda talangvisum för exempelvis högkvalificerade personer med särskild kompetens eller expertis som söker sig till Sverige. Detta finns till exempel i Kanada och Nederländerna.

Ska den strategi för ESS som nu ligger på bordet bära någon frukt, fru talman, behövs det också generella förbättrade åtgärder för att attrahera forskare att söka sig till just Sverige och delta i forskning här. Vi i Moderaterna välkomnar som sagt den strategi som ligger på bordet och tycker att det är bra att den äntligen finns på plats, men vi saknar dessa delar. Vi kan också konstatera att många av de mätbara mål som tydligt definieras i exempelvis den danska strategin uteblir i den svenska. Vår önskan är att även komplettera den svenska strategin med förslag på hur vi bättre kan rekrytera och bibehålla talanger i landet.

Fru talman! Mot den här bakgrunden kan jag avslutningsvis konstatera att vår uppfattning är att regeringen bör följa upp förutsättningarna att attrahera och behålla forskare vid ESS, samt vid behov återkomma med förslag på åtgärder för att förbättra forskningsklimatet generellt i Sverige. Det handlar om att göra det möjligt för strategin att bli framgångsrik.

Jag yrkar bifall till Moderaternas reservation.

(Applåder)

Anf. 75 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! I dag ska vi behandla regeringens skrivelse om en nationell strategi med övergripande målsättningar för det svenska deltagandet i och värdskapet för den internationella forskningsanläggningen European Spallation Source, ESS, som just nu byggs utanför Lund och som beräknas vara i full drift 2025.

ESS är en långsiktig satsning som har behandlats och beslutats om av flera olika regeringar och många olika konstellationer här i riksdagens kammare. Redan 2009 beslutade Europas forskningsministrar att konstruktionen och driften av forskningsinfrastrukturen ESS skulle förläggas just till Lund. Ägandeformen har förändrats under åren, och sedan 2013 består den av ett konsortium för europeisk forskningsinfrastruktur – det så kallade Eric-konsortiet – där 13 medlemsländer i EU ansvarar för styrning och finansiering av anläggningen. Det senast undertecknade avtalet är från mars 2016.

Sverige står alltså värd för två forskningsinfrastrukturer som kan användas för att med hjälp av neutroner och röntgenljus studera de allra minsta strukturerna i olika typer av material. Dels är vi värdar för ESS, dels är vi värdar för Max IV. Det är ett laboratorium som har världens ljusstarkaste synkrotron inom röntgenljusområdet och därmed tilldrar sig internationellt intresse.

Strategin vi diskuterar i dag anlägger ett brett perspektiv och omfattar i vissa delar såväl ESS och Max IV som den kunskapsmiljö som skapas runt dessa båda anläggningar. Många aktörer har också redan tagit olika initiativ, och dem vill regeringen självklart stötta med denna skrivelse. Strategin tar sin utgångspunkt i det övergripande forskningspolitiska målet att Sverige ska vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer och en ledande kunskapsnation.

Strategin ska också ha en flexibilitet för att kunna anpassas till snabba omvärldsförändringar. Därför är den inte tidssatt utan ska uppdateras vid behov. En första sådan justering kommer att ske när den operativa fasen av ESS har satts igång. Självklart ska också regelbundna uppföljningar göras så att regeringen och berörda intressenter får en bild av hur utvecklingen fortskrider och kan göra justeringar av insatserna. Områden som

nämns i strategin är till exempel kunskaps- och kompetensnivå, mötesplats och samordning. Man har också förhoppningar om att de båda forskningsmiljöerna ska bidra till ett ökat intresse för naturvetenskap och teknik.

I skrivelsen uttrycks också förhoppningar om att det nu finns ett avgörande tillfälle att etablera ett internationellt ledande centrum för material- och livsvetenskaper och att skapa en arena för genombrottsforskning samt att det är av stor betydelse att de båda anläggningarna utvecklas bra, så att forskare och företag väljer att förlägga verksamheten dit.

I skrivelsen sägs också att regeringen ska verka för att underlätta mobilitet och rekrytering av kompetent personal till ESS genom att skapa attraktiva villkor för utländsk arbetskraft.

I god tid före varje forskningspolitisk proposition tänker regeringen med hjälp av det ESS-kansli som föreslås i skrivelsen och det strategiska rådet ta fram en övergripande rapport om aktuell status för den nationella samordningen.

Avslutningsvis, fru talman: ESS är i dag ett av de största och mest hög-prioriterade forskningsinfrastrukturprojekten i Europa och kommer att bli den mest kraftfulla anläggningen i världen i sitt slag. Häromdagen kunde vi också se att kungen vid ett statsbesök från Italien tillsammans med forskningsminister Helene Hellmark Knutsson valde att besöka anläggningen och visa upp den.

Det känns väldigt spännande att vi som land är värdsnation för detta projekt. Jag tror inte att någon behöver tvivla på att vi, oavsett färg på regering och sammansättning i den här kammaren, kommer att göra vårt yttersta för att satsningen ska bli så bra som den bara kan bli och också dra till sig de mest excellenta forskarna från hela världen hit.

Med detta föreslår jag att skrivelsen läggs till handlingarna.
(Applåder)

Anf. 76 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Fru talman! ESS är en oerhört viktig forskningssatsning med stora potentiella fördelar för både Sverige och Skåne.

Att gå runt i anläggningar som ESS och grannen Max IV är nästan som att vandra runt i en vetenskapens katedral, där banbrytande forskning och kanske rent av nobelpriser kommer att skapas framöver. Jag kan absolut rekommendera ett besök i Lund för att göra just detta.

Att regeringen nu har tagit fram en strategi för att fullt ut nyttja möjligheterna med ESS är mycket positivt. Jag och Centerpartiet delar synen att en gemensam vision och nationella mål krävs för att skapa goda förutsättningar för aktörerna att känna ansvar och engagemang, se de möjligheter som anläggningarna erbjuder och driva utvecklingen framåt. Att det finns en tydlig ambition från regeringen att säkra samarbeten med de svenska lärosätena för att bygga upp landets kompetens inom området är särskilt viktigt i detta sammanhang, och det uppskattas att regeringen på denna punkt är tydlig. Däremot saknas i strategin en regional koppling och en fullgod syn på samarbetet över Sundet. Hur ska Sverige till exempel göra för att stärka samarbetet mellan Danmark och Sverige när internationella forskare i praktiken kommer att sitta i Danmark stora delar av tiden de är här?

Låt oss börja med den danska förbindelsen, så att säga. I strategin står det att samarbetet mellan Sverige och Danmark ska stärkas och utvecklas.

Det står även att Sverige och Danmark bör ha ett framtidsytande samarbete för att utveckla ett europeiskt stöd för nyttjande av ESS, och det är jättepositivt och bra. Men det står inget om hur regeringen faktiskt tänker sig att uppnå till exempel ett bättre samarbete med Danmark. Det framgår inte heller av punkterna som regeringen har beskrivit att den ska verka för. Detta är problematiskt.

Regeringen har de senaste åren hindrat samarbetet över Sundet snarare än att bygga upp det. Det hade behövts en idé om vad som faktiskt krävs för att utveckla samarbetet och för att kunna säkra att forskarna som kommer att sitta och databehandla i Danmark även har en kontinuerlig koppling kvar till Sverige och forskningen här. Det kan handla om möjligheter till forskning och boende men också om till exempel skattepolitiken, som andra talare redan har varit inne på, för vi måste säkra bra möjligheter till rekrytering av internationella forskare som kommer hit för att nyttja ESS.

Även i förhållande till den regionala nivån i Skåne saknas det tydliga tankar om samarbete. I strategin står det att den nationella strategin anlägger ett brett perspektiv och omfattar i vissa delar både ESS och Max IV samt den kunskapsmiljö som etableras runt dessa anläggningar. Men det står ingenting om hur man ska samarbeta med olika aktörer i Skåne för att faktiskt uppnå detta, och det är ett problem.

Att inte ta med det regionala perspektivet innebär att strategin i realiteten saknar det breda perspektiv man säger sig vilja uppnå. Att inte ta med det gränsöverskridande perspektivet innebär också att regeringen i realiteten bara ser på hälften av den kunskapsmiljö som faktiskt kommer att skapas runt anläggningarna.

Centerpartiet välkomnar strategin men vill även understryka att det saknas en del perspektiv för att vara heltäckande. Jag och Centerpartiet hoppas och förväntar oss att regeringen tar dessa perspektiv med sig i det vidare arbetet och gärna utvecklar dialogen med aktörer både i Skåne och i Danmark. Regeringen kan även utveckla tankarna om hur man vill utveckla det gränsöverskridande regionala samarbetet i den forskningspolitiska propositionen.

(Applåder)

Anf. 77 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Fru talman! Den nationella strategin för Sveriges arbete med ESS är viktig för att vi som nation ska kunna dra nytta av att anläggningen placeras just i Sverige. Vänsterpartiet instämmer i den strategi som vi nu har på vårt bord. Men vi behöver också se bortom strategin. 4 000–5 000 forskare och gästforskare beräknas arbeta eller utnyttja Max IV och ESS. Utvecklingen av ESS ställer stora krav på det omgivande samhället i form av bostäder, skolor och annan infrastruktur.

I strategin kan vi bland annat läsa att Science Village Scandinavia ska utvecklas till ett område med internationell och nationell lyskraft, som kan attrahera aktörer från universitet och högskolor, näringsliv och samhälle samt andra länder. Men det står ingenting om den infrastruktur som behövs för att ett sådant samhälle ska fungera. Barnen behöver skolor och fritidssysselsättning, kollektivtrafiken behöver byggas ut och så vidare. Vi vet ju att det omgivande samhället spelar en stor roll för huruvida man trivs och stannar eller om man snabbt väljer att flytta vidare.

För Vänsterpartiet är det önskvärt att de som kommer hit för att forska också deltar i samhället och kan tänka sig att stanna kvar. Det vore olyckligt om Science Village Scandinavia blir en stängd enklav.

Målsättningen att världsledande forskning och det omgivande samhället ska mötas är bra, men hur når vi dit? Det är ingenting som tas upp i strategin och ska kanske inte göra det, men det ställer stora krav på Region Skåne, Lunds kommun och Lunds universitet. Strategin saknar kopplingen till dessa viktiga aktörer.

Strategin nämner att regeringen ska verka för att underlätta mobilitet och rekrytering av kompetent personal till ESS, detta genom att skapa attraktiva villkor för utländsk arbetskraft. Här hoppas jag att regeringen eller den myndighet som regeringen ska verka för ser längre än till bara ESS och bidrar till utvecklingen av det omgivande samhället.

Fru talman! En av målsättningarna i strategin är att intresset för utbildningar inom naturvetenskap och teknik i Sverige ska öka. Här nämns bland annat informationsinsatser riktade till skolor och att berörda myndigheter ska inventera behoven av och fördela medel för kompetensutveckling av lärare, som med hjälp av ESS och Max IV ska kunna stimulera intresset för naturvetenskap och teknik i grund- och gymnasieskolorna. Det är naturligtvis en jättebra målsättning och strategi, men jämställdhetsperspektivet saknas. En viktig del måste ju vara att stimulera fler flickor att välja teknik och att säkerställa att natur- och teknikutbildningarna är jämställda.

Vi vet också att fördelningen av forskningsmedel inte är jämställd. Män får en större andel forskningsmedel, och män har lättare än kvinnor att göra karriär inom forskar- och högskolevärlden.

Andelen kvinnor bland landets professorer är 27 procent, enligt den senaste statistiken. Men på till exempel Chalmers är andelen kvinnor så låg som 14 procent och på KTH 17 procent. Statistiken visar tydligt att svensk forskning och svenska universitet inte är jämställda. ESS-anläggningen måste därför aktivt bidra till en jämställd forskningsmiljö och att kvinnor ges möjlighet att ta en större och mer aktiv del i den internationella forskningen.

”På ESS kommer forskarna att kunna studera olika typer av material, från plast och proteiner till mediciner och batterier, för att förstå hur de är uppbyggda och fungerar.” Här citerade jag Lunds universitet.

Forskningen vid ESS kommer inte bara att röra sig inom den rena tekniken och naturvetenskapen. ESS kan också bidra till framtida forskningsgenombrott inom medicin, miljövetenskap, klimat, kommunikation och transport. Vi behöver använda anläggningen och inrikta en stor del av forskningen på att göra vårt samhälle mer hållbart och utan fossilberoende. Det är en av vår tids största utmaningar.

Regeringen har aviserat flera utvecklingsområden och att strategin efter behov kommer att följas av uppdrag till berörda myndigheter för att målen i strategin ska nås. Strategin kommer också att utvärderas och justeras.

Därför, fru talman, ställer jag mig bakom skrivelsen och dess intentioner och återkommer till de frågor som jag har tagit upp i mitt anförande när ESS går in i ett skarpare läge.

Anf. 78 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Fru talman! Mer, fortare, bättre – så kan vi nog sammanfatta oppositionens kritik när partierna i det stora hela är överens i sak. Visst kan man alltid önska sig fler, snabbare och bättre förslag, men sammanfattningsvis kan man nog säga att den nationella strategin för ESS och den omgivande kunskapsmiljön har fått ett brett gillande i utbildningsutskottet.

Gunilla Svantorp har på ett mycket förtjänstfullt sätt redogjort för innehåll i betänkandet och strategin, så jag kommer inte att gå in i detaljerna. I stället ska jag fokusera på att bemöta några av de inspel som har kommit från Moderaterna, Centerpartiet och Vänsterpartiet.

Det är mycket glädjande att Moderaterna lyfter fram behovet av att underlätta visumprocesserna och överlag vill öppna upp för att internationella studenter och forskare ska kunna verka i Sverige. Gör vi det enkelt för människor som vill komma hit och bidra till en internationell kunskapsmiljö kommer fler att välja Sverige, och fler av dem som väljer Sverige kommer att vilja stanna här om de inte möts av en lång och osäker byråkratisk process utan smidiga strukturer och vänligt bemötande.

Miljöpartiet vill värna och utveckla de öppna regler för arbetskraftsinvandring som vi var med om att införa tillsammans med bland andra Moderaterna.

Flera har tagit upp behovet av att involvera den omgivande regionen i denna samverkan, och jag delar verkligen den uppfattningen och förutsätter att det också sker. Jag förutsätter att Lund med flera omgivande kommuner är aktivt engagerade i att se till att det blir attraktiva boendemiljöer för dem som kommer att arbeta och verka vid ESS och Max IV.

Jag instämmer i det som Vänsterpartiet sa om att jämställdhetsfrågorna behöver fortsätta att bevakas på dessa områden. Detta har genomsyrat den utbildnings- och forskningspolitik som den feministiska regeringen har drivit. Jag delar också uppfattningen att det inte krävs några reservationer eller ytterligare tillägg i just denna produkt men att det är ett mycket viktigt perspektiv.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 20.)

§ 18 Riksrevisionens rapport om återkrav av bostadsbidrag

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2018/19:SfU9
Riksrevisionens rapport om återkrav av bostadsbidrag (skr. 2017/18:289)
föredrogs.

Anf. 79 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Fru talman! Redan när bostadsbidraget infördes i sin nuvarande form på 90-talet fanns farhågor om att många skulle bli återbetalningsskyldiga, och faktum är att så har det verkligen blivit. Bostadsbidraget är så snårigt att många som är berättigade att söka det förmodligen avstår för att slippa betala tillbaka pengar.

Prot. 2018/19:19

21 november

*En nationell strategi
för ESS och den omgivande
kunskapsmiljön*

*Riksrevisionens
rapport om återkrav
av bostadsbidrag*

Bostadsbidrag ges främst till barnfamiljer med låg ekonomisk standard för att förhindra trångboddhet och oacceptabla bostadsförhållanden. Trots det blir i dag en tredjedel av alla bidragsmottagare återbetalningsskyldiga, och de som i störst utsträckning drabbas av återkrav tillhör den grupp som har lägst ekonomisk standard.

Återkraven kan i många fall motsvara en stor del av de pengar som en familj rör sig med på en månad, och det gör att många av dem som är återbetalningsskyldiga inte kan betala tillbaka. En undersökning från Försäkringskassan visar att upp till två tredjedelar av återkraven 2013 inte betalades i tid och därmed omvandlades till skulder.

Återkraven av bostadsbidrag har ökat kraftigt, från ca 650 miljoner kronor 2006 till 3,4 miljarder 2014, och hela syftet med förmånen, att skapa jämlika uppväxtvillkor för barn, hotas av detta. I stället riskerar barn att se sina föräldrar bli skuldsatta och fattiga.

I grunden beror detta på att bidraget över tid har försämrats rejält. Bostadsbidraget har inte följt med i den allmänna löneutvecklingen de senaste 20 åren. Det betyder att förmånen urholkas för varje år som går och att färre och färre personer kan använda den. Förra mandatperioden lyckades Vänsterpartiet pressa upp inkomstgränserna en bit för detta bidrag, men det kunde inte gottgöra 20 års eftersläpning.

Jag instämmer helt i regeringens bedömning att skulder kan förvärra psykisk och fysisk ohälsa, vilket även drabbar anhöriga, inte minst barn. Eftersom inkomstgränserna inte har höjts mer under vare sig socialdemokratiska eller borgerliga regeringar leder det till att denna ohälsa drabbar dem med de minsta marginalerna i hela vårt samhälle.

Jag menar att detta är orättvist eftersom vi inte sätter samma press på till exempel den som blir subventionerad genom avdrag. Vi lägger 4 miljarder kronor på bostadsbidrag, men 2015 lade vi 20 miljarder på en annan typ av bostadsbidrag som bara går till dem som har tillräckligt stora inkomster, nämligen det så kallade ROT-avdraget. Det är ett bidrag till hushåll med tillräckligt stora resurser att kunna göra dyra renoveringar.

Ränteavdraget är en annan typ av bostadsbidrag som tvärtom vad vi föreställer oss att bidrag ska syfta till *ökar* i takt med hushållets förmögenhet.

Vidare är RUT-avdraget ett bostadsbidrag som i princip bara kan användas av de familjer som äger mycket pengar.

De rikare hushållen som har råd tar därmed mycket större bidrag i anspråk än de som faktiskt skulle behöva det mest. Dessutom riskerar de hushåll som använder till exempel RUT- och ROT-bidrag väldigt sällan att bli återbetalningsskyldiga, såvida de inte har fuskat, fastän de har mycket större marginaler och använder upp till kanske tio gånger mer av statens resurser.

Det här är en politik som subventionerar personer som egentligen inte behöver det och pressar och försämrar för familjer som verkligen är i behov av ekonomisk lugn och ro. Jag menar att det är orimligt.

Om familjer och ensamstående med, med dagens mått mätt, mycket låga inkomster blir återbetalningsskyldiga kommer i längden förtroendet för socialförsäkringen att minska.

Det är möjligt och bra att man ändrar i administrationen av bostadsbidraget och att man kontinuerligt ägnar sig åt uppföljning av ansökan och

utbetalning av bidraget för att minska återbetalningskraven och skuldsättningen hos dessa familjer. I grund och botten är det dock helt centralt att inkomstgränserna för bostadsbidraget höjs till modernare nivåer.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 20.)

§ 19 Föräldrapenning för fler familjekonstellationer och reserverad grundnivå

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2018/19:SfU11
Föräldrapenning för fler familjekonstellationer och reserverad grundnivå
(prop. 2017/18:276)
föredrogs.

Anf. 80 KADIR KASIRGA (S):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till regeringens proposition. Jag yrkar bifall särskilt till vår reservation i utskottets betänkande.

Propositionen består av två viktiga delar, två viktiga förslag. Den första delen handlar om att modernisera föräldrapenningen genom att utvidga föräldrabegreppet och införa möjligheten att avstå föräldrapenningdagar även till förmån för en sambo, utan krav på tidigare äktenskap eller gemensamma barn.

Det är glädjande att se att det finns en majoritet i utskottet som välkomnar detta förslag, som också speglar dagens moderna familjekonstellationer. Alla är inte gifta som skaffar barn tillsammans, och många barn lever tillsammans med en vårdnadshavare och en ny bonusförälder. Det är många bonusföräldrar som i praktiken kan jämföras med en vårdnadshavare när det kommer till omtanke och omsorg om barnet. Det är därför viktigt att inom familjen kunna överlåta föräldradagar till en som lever tillsammans med barnet och som har en föräldraroll, även om hen inte är vårdnadshavare i laga mening. Med detta förslag vill vi synliggöra att det finns olika familjekonstellationer och underlätta för alla familjer.

Fru talman! Det andra förslaget handlar om att reservera 90 dagar i föräldraförsäkringen för vardera föräldern även på grundnivå. Detta förslag är en viktig del i kugghjulet för att bidra till ett mer jämställt uttag och öka incitamenten att dela föräldrapenningen mer lika mellan kvinnor och män. Självklart behöver det göras insatser på andra områden också, exempelvis att fortsätta arbetet med jämställda löner och en mer flexibel arbetsmarknad i Sverige. Detta förslag är ytterligare en del för att öka jämställdheten mellan kvinnor och män.

I den del som handlar om att reservera grundnivådagarna i föräldrapenningen beklagar jag att utskottet föreslår avslag. Vi i Socialdemokraterna tillsammans med V, MP och L delar regeringens åsikt att förslaget skulle öka incitamenten att dela föräldrapenningen mer lika mellan män och kvinnor.

Fru talman! Sverige har en generös föräldraförsäkring så att alla föräldrar kan ha råd att vara hemma på heltid när barnen är små. Föräldraförsäkringen och föräldraledighetslagen gör det möjligt att vara ledig för att ta hand om sina barn.

Prot. 2018/19:19
21 november

*Riksrevisionens
rapport om återkrav
av bostadsbidrag*

*Föräldrapenning för
fler familjekonstellationer
och reserverad
grundnivå*

För Socialdemokraterna handlar familjepolitiken om att alla barn ska få en bra start i livet, utvecklas och kunna förverkliga sina drömmar. Sverige är ett av världens bästa länder för barn att växa upp i. Detta är ingen slump. Det är en konsekvens av ett hårt arbete och politisk vilja. Det är resultatet av en progressiv, jämställd och utjämnande familjepolitik. En generös föräldraförsäkring och en välutbyggd förskola av hög kvalitet som möter dagens behov har tillsammans med kostnadsfri mödra- och barnhälsovård och generella barnbidrag alltid varit bra, även för barnen.

Propositionen är inte bara för föräldrarna, utan det är även en proposition för barnen – för alla barns rätt till en god start i livet och för rätten till båda sina föräldrar, om båda finns med i bilden. Det är tydligt – vi har alla sett det – att jämställdheten ökar genom politisk vilja och att de steg som vi har sett inom jämställdheten har kommit till genom politiskt mod.

Samma mod och politiska vilja behövs för att vidareutveckla och modernisera familjepolitiken av i dag, inte försvåra den genom att exempelvis korta föräldraledigheten eller införa en karensdag vid vård av barn, som vissa moderater föreslog i en debattartikel i helgen. Det skulle slå hårt mot låginkomsttagare och ensamstående föräldrar.

Fru talman! Det är viktigt att fortsätta att bygga ut föräldraförsäkringen så att den fungerar för alla familjekonstellationer, för barnens rätt till sina föräldrar men också för föräldrarnas rätt att kunna ta hand om sina barn. För att fortsätta att öka jämställdheten är det viktigt att föräldraförsäkringen individualiseras med 90 dagar vardera – detta för att jämna ut möjligheten för båda föräldrar att vara hemma med barnet.

Vi ser i dag att fler kvinnor än män är hemma med barn, under föräldraledighet men också vid vab när barnet är sjukt. Detta leder till att många kvinnor i praktiken får en sämre löneutveckling, sämre karriärmöjligheter och lägre pension än mannen. Detta kan vi inte acceptera. Därför är det viktigt att vi ger incitament som möjliggör jämställdhet i praktiken. Denna ojämställdhet för kvinnor slår olika hårt, och särskilt hårt slår den mot kvinnor som har svårt att komma in på arbetsmarknaden.

Sverige ligger i framkant när det kommer till föräldraförsäkringen, och vi är ett gott föredöme för många andra länder. En av orsakerna till detta är att vi vågar använda oss av de politiska instrument vi har, och vi är inte rädda för att modernisera och följa utvecklingen i samhället. Låt oss fortsätta att vara just detta föredöme, som står upp för barnens rätt till en rättvis, jämlik och god start i livet. För detta har vartenda barn rätt till.

(Applåder)

Anf. 81 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! Vi debatterar som sagt i dag socialförsäkringsutskottets betänkande 11 om föräldrapenning för fler familjekonstellationer och reserverad grundnivå. Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag under punkt 1 i betänkandet, om att avslå propositionen i denna del, och bifall till vår reservation 2 under punkt 2.

I betänkandet behandlar vi ett förslag från den tidigare regeringen, som numera är en övergångsregering, om att reservera och tvångskvotera även föräldradagarna på grundnivå till respektive förälder. I betänkandet behandlas även ett förslag om att förenkla regelverket för att kunna överföra föräldradagar till sambo.

Fru talman! För ett välmående samhälle menar Sverigedemokraterna att välmående familjer är en grundläggande förutsättning. Vardagen och livspusslet kan för många småbarnsföräldrar ibland vara tufft. Det är jag som trebarnsmamma fullt medveten om. Vi politiker behöver stötta familjer, med barnens bästa i centrum, och inte förstöra och ställa till problem för familjers vardag.

Med det förslag som den rödgröna regeringen har lagt på bordet är det återigen tydligt att de inte har familjens och barnens bästa för ögonen. Jag ser med stor oro på de rödgrönas fortsatta försök, med hjälp av Liberalerna, att med tvång underminera barnfamiljers möjlighet att själva, utifrån sina egna och barnens unika behov, forma sin vardag.

Fru talman! Jag är glad att vi i Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Centern här i dag sätter stopp för detta förslag om ytterligare kvotering. Det är faktiskt lite extra skoj att just dessa partier har en samsyn, med tanke på riksdagens komplicerade parlamentariska läge. Det gläder mig också att yrkanden i motioner från såväl Moderaterna och Kristdemokraterna som Sverigedemokraterna tillstyrks i betänkandet.

Den centrala utgångspunkten för Sverigedemokraternas familjepolitik är att barnens bästa ska beaktas i alla situationer inom familjepolitikens område.

Alltför ofta, menar jag, har familjepolitikens mål ett vuxenperspektiv. Socialdemokraterna beskriver alltför ofta familjebildning och barn som ett jämställdhetshinder. Alltför ofta hör vi att barn beskrivs som kvinnofällor, precis som att det skulle vara ett straff att spendera tid med sina egna barn. Självklart måste kvinnor *och* män ges bästa möjliga förutsättningar att kombinera arbetsliv och karriär med familjebildning, men det är inte rätt väg att göra detta genom tvång och att tala nedsättande om familjelivet medan yrkeslivet ska höjas till skyarna. I stället borde statusen när det gäller att ta ansvar för sina barn vara något som stärks. Detta kan också stärka jämställdheten.

Varje familj har olika förutsättningar, och varje barn är unikt. En del barn vill amma länge – upp till ett år – andra kortare, medan en del inte ammar alls. En del föräldrar har en arbetssituation där det är okomplicerat med föräldraledighet, och för andra är det mer komplicerat, som vid egenföretagande. Det finns en oändlig mängd faktorer som varierar från familj till familj och från barn till barn.

Vi i Sverigedemokraterna vill ge de bästa förutsättningarna till varje familj att forma sin vardag. Därför är Sverigedemokraterna emot all form av kvotering i föräldraförsäkringen. Däremot är vi positiva till ett delat föräldraansvar och menar att det är högst eftersträvänsvärt. Men det ska inte ske genom tvingande system. Därför yrkar jag, som sagt, bifall till utskottets förslag att avslå propositionen i denna del.

Fru talman! Regeringen föreslår även i propositionen att en förälders sambo ska kunna likställas med en förälder vid tillämpningen av bestämmelserna om föräldrapenningförmåner, också i de fall föräldern och sambon inte har varit gifta med varandra eller inte har eller har haft gemensamma barn. Vidare förslås att en förälders sambo ska ha rätt till ledighet från arbetet i dessa fall.

Vi från Sverigedemokraterna välkomnar varje förslag som vi bedömer kunna förbättra ett barns tillvaro och underlätta familjernas livspussel. I dessa förändringar är det alltid viktigt att ha barnens bästa i fokus. För en

del familjer kan det naturligtvis underlätta livspusslet om en sambo får möjlighet att vara föräldraledig i stället för föräldern, även i de fall som de inte har varit gifta eller har gemensamma barn. Jag har förståelse för det. Vi menar dock att detta kan röra mycket små barn och att utgångspunkten bör vara att de föräldrar som också är vårdnadshavare och har en stadigvarande relation till barnet i fråga i första hand ska vara de som erbjuds och fördelar de oreserverade föräldradagarna sinsemellan och att dessa dagar i andra hand ska kunna erbjudas sambo som enligt lag då kan likställas med en förälder.

Enligt regeringens förslag som det ser ut nu kan en vårdnadshavare ge bort sina egna oreserverade dagar till sin sambo utan att barnets andra vårdnadshavare, som är förälder till barnet och kanske både vill och kan vara hemma, först erbjudits dessa dagar. Man kan alltså ge bort dessa dagar mot den andra vårdnadshavarens vilja.

Vi vill naturligtvis även i detta sammanhang ge så stor handlingsfrihet som möjligt till föräldrarna, men vi vill försäkra oss om att små barn inte ska bli en bricka som kommer i kläm vid en separation. Därför menar vi att i de fall en vårdnadshavare avser att avstå dagar ska dessa dagar i första hand erbjudas den andra vårdnadshavaren. I de fall den vårdnadshavare som erbjuds dagar tackar nej ska det vara upp till den andra vårdnadshavaren att överlåta dagar till en sambo som enligt lag kan likställas med en förälder. I de fall som det bara finns en vårdnadshavare har vi absolut inga problem med att man själv bestämmer hur mycket eller hur lite man vill ge bort till sin sambo.

Jag vill avsluta med att säga att det i familjepolitiken är viktigt att vi skapar bästa möjliga förutsättningar för en fungerande vardag för familjerna med så stor flexibilitet som möjligt så länge vi alltid har barnens bästa i fokus.

Anf. 82 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Fru talman! Vi debatterar nu ett antal förbättringar i föräldraförsäkringen. I dag kan en förälder avstå dagar med föräldrapenning till förmån för sin sambo bara i de fall som de tidigare har varit gifta eller har barn tillsammans. Om man då inte uppfyller något av dessa kriterier kan en förälders sambo inte få föräldrapenning. Jag menar att det är ett gammaldags regelverk som behöver moderniseras och är därför positiv till regeringens förslag att ändra på detta, så att även sambon har rätt till föräldrapenning. Det kommer att bli betydelsefullt för ett antal familjer. Nu kan fler vuxna ta ett föräldraansvar, och de vuxna som finns runt omkring barnet kan på ett bättre sätt delta i barnets uppväxt. Det är bra att det också sker en anpassning i föräldraledighetslagen.

I propositionen föreslås att de reserverade dagarna för varje förälder även ska avse föräldrapenning på grundnivå. Vi tycker att det är en rimlig modernisering av regelverket att även viss tid med föräldrapenning på grundnivå reserveras. Det skulle göra det lättare att hemma kunna argumentera för att ansvaret för hem och barn är ett ansvar som behöver delas mellan personerna i hushållet. Vi vet att traditionen annars påbjuder att kvinnor ska ta hand om barn, hem, städning och packning av gymmapåsar. Jag menar att det är arbetsuppgifter som måste uppvärderas och delas på. Vi vet att män också är fullt kapabla att byta blöjor och städa både toaletter och hallar. Vi vet att det ojämna uttaget av föräldrapenningen även senare

i livet lägger grunden för att män och kvinnor inte gör lika mycket hemarbete i form av att tvätta och städa och inte får samma relation till sina barn.

Fortfarande 2018 ligger pappa långt ned på listan över personer som barn går till för att få tröst. När tidningen KP frågade barnen vem de skulle gå till för att få tröst när de var ledsna hamnade alternativet att inte få tröst från någon alls före att gå till pappa för att få tröst. Mamma låg naturligtvis på första plats.

En mer jämställd fördelning av föräldrapenningen skulle öka barns tillgång och tillit till båda sina föräldrar. På det sättet får båda föräldrarna samma möjlighet att få ett arbetsliv som ger goda inkomster åt båda, och alla i familjen kan klara sig bättre i livet till förmån för barnets uppväxt. Vi vet att ett ojämnt uttag av föräldrapenningen gör att kvinnors inkomster hamnar efter och att förväntningarna på arbetsmarknaden blir sådana att det är mammor och inte pappor som kommer att behöva vara hemma mycket under ett visst antal år. Det påverkar tyvärr hela lönesättningen på arbetsmarknaden.

Jag menar att det inte är rimligt att kvinnliga pensionärer ska bli fattiga eller att många kvinnor riskerar att få sina liv inskränkta därför att vi politiskt har konstruerat ett ersättningssystem som hela tiden låser in nya familjer i konservativa och gammaldags traditioner som leder till att det är kvinnorna som står lottlösa när barnen har flugit ut eller när skilsmässan sker och skapar en signal om att män inte skulle kunna klara av att ta hand om barnen.

Regeringens moderniseringar av föräldrapenningen är små, men de går i rätt riktning. Jag yrkar därför bifall till reservation 1.

Anf. 83 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Jag vill fråga varför Vänsterpartiet och Nooshi Dadgostar ytterligare vill försvåra för familjer att själva forma sin egen vardag. Varje barn är unikt. Varje barns behov kan vara unikt, till exempel hur länge man behöver amma eller vilken omsorg som passar barnet bäst. Varje familjs ekonomiska situation kan också vara mycket unik. Just en kvotering kan ställa till det ekonomiskt för en familj. Vi tycker att varje familj själv måste kunna avgöra hur den vill fördela dagarna. Jag tror att både kvinnor och män är fullt kapabla att fatta medvetna beslut. Även om det långsiktigt kanske ger konsekvenser ekonomiskt måste väl ändå föräldrarna vara så pass vuxna att de kan fatta dessa beslut själva. Varför ska politiker i Vänsterpartiet, Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Liberalerna bestämma hur föräldrarna fördelar sina dagar och inte föräldrarna själva?

Anf. 84 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Jag tackar Julia Kronlid för frågan. Alla våra ersättningssystem är offentligt finansierade och styrs av en rad regelverk. Det gäller sjukersättningen, a-kassan och alla ersättningstyper. Alla dessa ersättningssystem är knutna till individen. Detta är därför ingenting nytt. Vi likställer nu bara ersättningsnivån på grundnivå med det som man får på sjukpenningnivå.

Den generation flickor som kanske är i min ålder eller i Julia Kronlids ålder har kämpat hårt i skolan. Dessa flickor får mycket bättre betyg än pojkarna i samma klass. De kämpar hårt. Många av dem går på högskolan.

Prot. 2018/19:19
21 november

*Föräldrapenning för
fler familjekonstellationer
och reserverad
grundnivå*

När de kommer ut i arbetslivet får de samma lön som sina manliga kollegor. Men i 30-årsåldern tappar kvinnor plötsligt i löneutveckling. De får helt enkelt mycket mindre pengar i plånboken. Det gäller både den som väljer att skaffa barn, för föräldraförsäkringen är inte individualiserad och gör att kvinnor är hemma oftare, och den som väljer att inte skaffa barn, för vi skapar förväntningar på hela arbetsmarknaden att kvinnor inte får någon löneutveckling under ett visst antal år. Det leder i sin tur till att vi får kvinnliga fattigpensionärer som i genomsnitt får 70 procent av vad männen får under sin pension.

Jag menar att det är en orättvisa som vi politiskt måste ändra. Det är inte lätt att fatta den typen av beslut när det är så ojämnt också mellan kvinnors och mäns löner, vilket i sin tur beror på detta.

Till att börja med: Förändra lönestrukturen, och sedan kan man se vad som händer.

Anf. 85 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Givetvis är vi överens om att vi ska förändra lönestrukturen. Kvinnor och män ska få lika lön för samma arbete. Där är vi helt överens. Men jag tycker inte att just att tvångskvotera, att vi politiker ska bestämma hur familjerna bäst fördelar föräldradagarna, är den bästa vägen att gå. Ska vi göra någonting i det här avseendet är det kanske att stärka föräldraförsäkringen, att göra de ekonomiska förlusterna när man är hemma så små som möjligt, och att se över hur konsekvenserna kan bli så små som möjligt för pensionen. Det finns andra sätt att titta på det här än att just lägga sig i hur familjerna själva fördelar föräldraförsäkringen.

Jag tycker att till skillnad från andra former av bidrag som sjukpenning och sjukersättning måste vi här ha barnet i fokus, och vi måste också kunna se till familjen som en helhet. Det tycker jag är en skillnad mellan det här bidraget och andra bidrag.

Det lät lite grann i Nooshi Dadgostars anförande som att vi skulle vilja tvinga kvinnor att vara hemma om vi inte har kvotering av föräldraförsäkringen, men det är snarare tvärtom. Vi vill öka friheten. En kvinna som är egenföretagare har kanske väldigt svårt att vara hemma men kan lösa det tillsammans med sin man och olika flexibla lösningar så att hon kan återgå till arbetet ännu tidigare. Vi vill göra det ännu mer flexibelt både för mannen och för kvinnan. Men den här 90-dagarskvoteringen försvårar för det. Det är fortfarande fullt möjligt för kvinnor att återgå i arbetslivet när de vill. Vi vill inte försvåra det, utan vi vill göra det ännu mer flexibelt. Det är Vänsterpartiet som vill göra det ännu mer oflexibelt.

Anf. 86 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Det är för att vi ser till barnets bästa, barnets rätt till båda sina föräldrar, som vi vill göra det här. Jag tror på män, till skillnad från Julia Kronlid. Jag är helt säker på att män kan ta hand om sina egna barn, och vi förväntar oss av män som skaffar barn att de också ska kunna ta hand om dem.

Jag menar att det här handlar om värderingar och att det är konservativa värderingar som styr Sverigedemokraternas position när det gäller att aldrig ändra någonting som har funnits förr i tiden. Vi behöver modernisera samhället. Vi behöver se att kvinnor och män är lika mycket värda. Då kan vi inte vara kvar i idén om att när kvinnor blir pensionärer ska de bara få

70 procent av vad männen får i pension. Hur ska de någonsin kunna välja att skilja sig från sin man, till exempel, om de får så låga pensioner på grund av att hemarbetet och omhändertagandet av barnen om och om igen tillfaller kvinnorna – även om det är enskilt fattade beslut i varje familj – därför att vi har konstruerat hela förväntningssystemet även på arbetsmarknaden på att det är kvinnor som ska göra detta? Arbetsplatserna organiseras också på ett sådant sätt att kvinnorna ska gå ned i deltid i flera år när barnet är litet medan männen tvärtom jobbar mer när de har småbarn.

Det är något fel med detta, menar jag. Att ta hand om barn är en väldigt viktig sysselsättning, och det förväntar vi oss att både kvinnor och män ska syssla med. Vi vill se till att livsinkomsten för kvinnor inte ska vara kring 4 miljoner mindre än för män. Den ska vara precis lika stor, för kvinnor kämpar och sliter minst lika mycket. De är värda mer pengar i plånboken.

Anf. 87 PIA STEENSLAND (KD):

Fru talman! Familjen är samhällets viktigaste gemenskap och byggesten. Det är i familjen som kravlös kärlek tillsammans med kärleksfulla krav fostrar barn och unga till ansvarsfulla vuxna. Det är i familjen som vi lägger grunden för ett tryggt samhälle.

Därför är föräldraförsäkringen fantastisk, och vi kristdemokrater anser att den är en av de absolut viktigaste delarna av den svenska välfärden. Den är fantastisk eftersom den ökar barnens rätt till en lugn och trygg start i livet och innebär en chans att bygga en god anknytning till de viktigaste människorna i barnets liv, nämligen föräldrarna.

Att utveckla en trygg anknytning mellan förälder och barn tar tid och måste få ta tid. Genom föräldraförsäkringen kan föräldrar investera den tiden utan en alltför stor ekonomisk press och stress. Dessvärre vill många politiker använda föräldraförsäkringen som statens legolåda för att bygga två exakt lika höga torn: ett för mamman och ett för pappan.

I stället för att sätta barnets bästa i centrum har föräldraförsäkringen blivit ett redskap för tvångskvotering. Men priset för kvoteringen kan bli högt. Barn till föräldrar som av olika anledningar inte kan ta ut sina öronmärkta dagar skulle få mindre tid i hemmet och i stället långa dagar på förskolan. Detta trots att den andra föräldern kanske gärna skulle vilja vara hemma med barnet.

Den avsatta S- och MP-regeringen föreslår att föräldradagarna på grundnivå ska kvoterats i likhet med övriga dagar på annan ersättningsnivå. Vi kristdemokrater motsätter oss det förslaget eftersom det inskränker föräldrarnas möjlighet att själva bestämma utifrån vad som är bäst för just deras familj. Det är självklart glädjande för oss att utskottet har landat i samma ståndpunkt som vi, men vi vill gå längre. Vi motsätter oss all kvotering. Vi kristdemokrater vill ha en helt fri föräldraförsäkring där all makt ligger hos mamman och pappan.

Fru talman! Vi kristdemokrater vill självklart att fler pappor ska vara hemma mer tid med sina barn än vad som sker i dag. Det vore en vinst både för papporna och för barnen. Men det beslutet måste föräldrarna själva få fatta utifrån den livssituation som de befinner sig i här och nu.

Det finns mammor som vill vara hemma med sina barn så länge som möjligt, precis som det finns pappor som vill samma sak. För andra föräldrapar passar det bäst att dela lika, för det är det som de vill. Det är det som är grejen. Varje familj är unik, med alldeles egna önskemål, behov

Prot. 2018/19:19
21 november

*Föräldrapenning för
fler familjekonstellationer
och reserverad
grundnivå*

och förutsättningar. Att kvotera och sätta upp ett mål om att alla familjer ska passa in i samma mall tror inte vi kristdemokrater på.

Nej, politiken måste veta sina gränser. Med vilken rätt kan vi politiker underkänna mammors och pappors önskan om att själva få bestämma vad som passar bäst för just deras familj? Vi ska inte detaljstyra människors vardag. I den här frågan kapitulerar vi därför helt inför föräldrarnas egen förmåga att fatta kloka beslut hemma vid köksbordet.

Kristdemokraternas uppmaning till kvoteringsivrarna är att börja lyssna på föräldrarna. De flesta vill nämligen att politikens makt ska stanna utanför hemmets ytterdörr.

Fru talman! Tidigare i år visade en Sifo-undersökning att 76 procent av de tillfrågade svarade att föräldrarna ska få bestämma själva på frågan om föräldrarna eller riksdagen ska besluta om hur föräldraförsäkringen ska tas ut. Bland LO:s medlemmar var andelen så hög som 80 procent.

Det är tydligt att inte minst Socialdemokraterna är i otakt med sina väljare när de nu vill ta mer makt från föräldrarna och i stället ge den till oss politiker i riksdagen.

Det som vi politiker däremot ska göra är att öka föräldrarnas möjlighet att spendera tid med sina barn, stärka familjernas ekonomi och skapa bättre förutsättningar att kombinera familjeliv med arbete och karriär. Här har vi kristdemokrater flera förslag. Låt mig nämna några.

De populära så kallade dubbeldagarna, alltså dagarna när mammorna och papporna kan vara föräldralediga tillsammans, är ett kristdemokratiskt initiativ som har bidragit till att fler pappor är hemma med barnen. I dag får man ta ut max 30 dubbeldagar. Vi vill att alla dagar ska kunna vara dubbeldagar om föräldrarna så önskar.

Vi vill också att den sjukpenninggrundande och föräldrapenninggrundande inkomsten ska skyddas i tre år.

Vi vill stärka pensionsrätten för barnår och införa en automatiskt delad premiepension för föräldrar. Det skulle framför allt stärka kvinnornas pension.

Vi vill också sänka skatten för föräldrar och höja det barnrelaterade bostadsbidraget.

Som jag har sagt tidigare vill vi öka flexibiliteten i föräldraförsäkringen. Vi välkomnar därför förslaget om att låta föräldrar överlåta sina föräldrapenningdagar till en sambo, även om de inte har varit gifta tidigare eller har barn tillsammans. Det kommer att underlätta vardagen för många olika familjekonstellationer, exempelvis samkönade eller ombildade familjer.

Vi kristdemokrater vill dock, återigen, gå ett steg längre. Vi vill att föräldrar ska kunna överlåta dagar till andra närstående till familjen även om de inte lever i samma hushåll. Det kan vara far- och morföräldrar eller vuxna syskon till barnet. Det skulle underlätta vardagen, inte minst för ensamstående föräldrar.

Till landets alla mammor och pappor vill jag säga: Vi kristdemokrater litar på er. Vi litar på att ni själva vet bäst hur ni ska fördela föräldrardagarna så att det blir bra för just er familj.

Fru talman! Därför står vi kristdemokrater bakom utskottets förslag under punkt 1, då det innebär bifall till KD:s motion. Jag yrkar också bifall till vår reservation under punkt 2.

Anf. 88 MARIA FERM (MP):

Fru talman! Sverige behöver en mer modern föräldraförsäkring. I dag växer många barn upp i stjärnfamiljer, med vuxna i många olika konstellationer. Tyvärr är nuvarande lagstiftning fortfarande i stor utsträckning anpassad efter den traditionella kärnfamiljen. Lagen borde anpassas efter verklighetens familjer, inte tvärtom.

Ett steg tas i denna proposition genom att förenkla för sambor att vara föräldralediga. Miljöpartiet skulle också vilja öppna för att barn ska kunna ha fler än två vårdnadshavare. Vi vill öppna för att antalet dubbeldagar ska utökas och för att delar av föräldraförsäkringen ska kunna överlåtas till andra närstående vuxna.

En annan förbättring på området, som redan har genomförts, är att även ensamstående nu kan insemineras inom hälso- och sjukvården.

I propositionen föreslås att en förälders sambo kan likställas med en förälder vid tillämpningen av föräldrapenningförmåner, även om föräldern och sambon inte tidigare har varit gifta med varandra eller har barn tillsammans. Sambon kan alltså ha rätt till föräldraledighet ändå.

Dessutom föreslås att föräldradagarna på grundnivå ska ingå i den reserverade tiden och inte kunna överlåtas. Detta motsätter sig en majoritet i socialförsäkringsutskottet. Därför vill jag yrka bifall till reservation 1.

Det vore ett framsteg för jämställdheten om även viss tid med föräldrapenning på grundnivå reserveras. Det ökar incitamenten att dela föräldrapenningen mer lika mellan män och kvinnor. Det är viktigt för jämställdheten på arbetsmarknaden, för barns levnadsvillkor och för barns möjlighet att knyta an till föräldrarna.

Anf. 89 ANN-SOFIE ALM (M):

Fru talman! Det har varit mycket tal om jämställdhet här i dag – med all rätt. Det är viktigt. Men hur överens vi än är om att jämställdhet är viktigt är det synen på och tilltron till människans egenkraft i förhållande till övertron på systemens förträfflighet som skiljer oss åt.

Fru talman! Enligt fakta lever människor längre i jämställda länder. Jämställda företag har bättre lönsamhet och högre trivsel bland medarbetare. Jämställdhet gör oss nöjdare och friskare. Dessutom är jämställda parlament en god garant för en nations fredsbevarande. Det är alltså en mycket god idé att alltid vara nyfiken på, att fortsätta diskutera och att aldrig sluta ifrågasätta utvecklingen av jämställdhet som en framtidsfråga.

Jämställdhet är ett ord som är unikt för Sverige då det avser jämlikheten mellan kvinnor och män. Jämlikhet innebär att det ska vara lika för alla. Man ska ha samma rättigheter, samma skyldigheter och samma möjligheter – oavsett vem man är.

Sverige är ett av världens mest jämställda länder. Men det har inte bara kommit till oss. Generationer före oss har kämpat för att det ska bli på det här viset. Väl utbyggd barnomsorg, tillgänglig förskola, avskaffad sambeskattning, införande av föräldraförsäkring och lagar mot könsdiskriminering har alla varit reformer som gjort gott för jämställdheten.

Gemensamt för dessa reformer är att de har öppnat upp arbetsmarknaden för kvinnor. Svenska kvinnor arbetar i dag i hög grad under småbarnsåren. Arbete är grundstenen i ett jämställt samhälle där man åtnjuter lika stor frihet och har lika stor kontroll över sin gemensamma vardag.

Alliansregeringen var lyckosam i sitt jämställdhetsarbete med reformer som ytterligare bidrog till ekonomisk jämställdhet. Att fortsätta öka viljan och drivkraften till arbete är rätt väg. Att fortsätta sänka skatterna för de som har lägst inkomster kommer att stärka kvinnors ekonomi. En modernt utformad föräldraförsäkring med fokuserade ekonomiska algoritmer kommer att stärka den ekonomiska jämställdheten och stänga igen de kvinnofällor som våra numera pensionerade mödrar har hamnat i.

Vi moderater välkomnar den flexibilitet som regeringen föreslår. Att en förälders sambo ska kunna få föräldrapenning och vara föräldraledig utan krav på äktenskap eller gemensamma barn välkomnar vi. Att kretsen som kan få föräldrapenningförmåner utvidgas ställer vi oss helhjärtat bakom. Lagar och regler måste följa den samtid vi lever i och måste ständigt moderniseras.

Dagens familjekonstellationer ser annorlunda ut jämfört med när lagen kom till. Däremot har barnens grundläggande behov av närhet, trygghet och samhörighet under de första sköra åren inte förändrats alls och behöver naturligtvis fortsätta värnas. Det här är ett steg i rätt riktning.

Fru talman! Riktig jämställdhet handlar om människors frihet och vår inneboende egenkraft. Därför ska inte staten beslagta människors självbestämmanderätt över familjens egen tid. Därför ska vi inte använda oss av tvång och kvotering. Vi ska i stället ge människor lika rättigheter, lika skyldigheter och lika möjligheter.

Föräldraförsäkringen ska ge utrymme för familjens egna fria val och för tid tillsammans. Det är därför rätt att avslå den del i propositionen som avser utökning av antalet reserverade dagar per förälder inom föräldraförsäkringen, helt i enlighet med utskottets förslag i betänkandet.

Fru talman! Jag vill därför yrka bifall till detsamma och avslag på reservationerna.

Anf. 90 KADIR KASIRGA (S) replik:

Fru talman! Det var intressant att lyssna när Moderaterna relaterade historietvecklingen och hur våra föregångare har kämpat för dessa rättigheter och infört de förbättringar som vi har i dag.

Jag beklagar verkligen att Moderaterna inte vill bifalla förslaget i propositionen om att reservera grundnivådagarna. Vi tror att det är rätt riktning att gå för att öka jämställdheten. Ledamoten var ju inne på att jämställdheten och jämlikheten ska öka.

Jag har en fråga. Det var därför jag begärde replik på Ann-Sofie Alms anförande.

Ibland blir jag förvirrad över Moderaternas ställningstagande i dessa frågor. För två år sedan talade Moderatkvinnorna om att införa fler pappamånader. I helgen skrev några moderater i en debattartikel i DN att de vill korta föräldraförsäkringen och införa en karensdag vid vab, vård av barn. Och här i kammaren hör vi att man är för jämställdhet och att man vill att föräldrarna själva ska få bestämma.

Allt det som hörs från olika håll inom Moderaterna skapar förvirring. Vem ska vi tro och lita på? Är det moderaterna i riksdagen, moderaterna i kvinnoförbundet eller moderaterna i ungdomsförbundet? Står ni bakom de förslag som kom från Moderata ungdomsförbundet om att införa en karensdag och förkorta föräldraförsäkringen?

Anf. 91 ANN-SOFIE ALM (M) replik:

Fru talman! Tack, Kadir Kasirga, för frågan!

Det är förvånande att man i dag från socialdemokratiskt håll tar upp hur man som parti ställer sig till ett ungdomsförbunds utspel. Jag tänker inte minst på vad som till exempel händer i Malmö.

Moderaterna har inte diskuterat de förslag som enskilda företrädare för Moderata ungdomsförbundet och Moderatkvinnorna har presenterat tillsammans med en utredare i en tidningsartikel. För mig låter detta ganska främmande. Men allt är som sagt värt att diskutera.

När Kadir Kasirga ställde sin fråga till mig inledde han med att säga att jag hade en intressant inledning på mitt anförande. Detta är ett typexempel på hur man kan se Socialdemokraterna sätta statens förträfflighet före tron på människans inneboende kraft att kunna bestämma över sitt eget liv och att kunna ta ansvar för de egna handlingarna. Det går en tydlig skiljelinje där.

Jag tror på människan. Jag tror att föräldrar gör det absolut bästa val de kan för sitt barn, och jag tycker inte att staten ska lägga sig i det. (Applåder)

Anf. 92 KADIR KASIRGA (S) replik:

Fru talman! När det handlar om att tro på människan tror Socialdemokraterna absolut också på människors förmåga att bestämma. Genom historien har arbetarrörelsen kämpat för många av de rättigheter som vi i dag har och som vi nyttjar.

Men vi ser också hur jämställdhet och jämlikhet ökar genom de politiska beslut som fattas. När vi har politiska instrument till förfogande och vi politiker inte visar förmåga att använda dem för att öka jämställdheten kapitulerar vi inför de utmaningar som finns.

Vi tror på att man kan öka jämställdhet och jämlikhet genom att använda politiska instrument. Det betyder inte att staten lägger sig i familjernas angelägenhet. Det handlar inte om det, utan det handlar om att kvinnor och män ska ha ett lika stort uttag och att leva jämställt i verkligheten, inte bara på papperet.

Anf. 93 ANN-SOFIE ALM (M) replik:

Fru talman! Jag tror att kvinnors ställning bäst stärks genom en jämställd arbetsmarknad. Låt familjerna bestämma över den egna vardagen! Låt dem bestämma över hur de ska ta hand om sina barn! Jag tror att man blir nöjdare, lyckligare och får mer kraft som människa om man får göra det.

Jag tror också att det finns många alternativa vägar och konkreta reformer för att nå äkta jämställdhet. Det handlar bland annat om ekonomisk jämställdhet. Man kan exempelvis utöka karriärmöjligheterna för kvinnor. Genom fler jobbskatteavdrag kan man få fler i arbete. Man kan få fler och mer RUT-avdrag för att möjliggöra fler jobb. Och man kan på riktigt slänga Reepalus utredning och allt därkring i papperskorgen. Där har vi definitivt något som stänger ute kvinnor från arbetsmarknaden.

Vi ska slutligen inte peta i föräldraförsäkringen genom att kvotera vad människor vill. Det är fel väg att gå. Vi behöver mer flexibilitet. (Applåder)

Anf. 94 SOLVEIG ZANDER (C):

Fru talman! Det betänkande vi nu debatterar behandlar föräldrapenning för fler familjekonstellationer. Det är väldigt bra, för barn behöver känna trygghet med fler vuxna i deras närhet. Det är bra för barnen. De ska inte vara förknippade med bara några av dem som står barnen nära. Om man bor tillsammans med någon helt eller delvis är det viktigt att kunna känna att de tar ett likartat ansvar. Just detta innebär förslaget om att kunna dela föräldrapenningen med fler vuxna i barnets närhet.

Detta är inte bara bra för barnen. Eller? Jo, det är det. Om de vuxna känner sig trygga och har flexibilitet och möjligheter i sin vardag blir barnen tack vare det också trygga. Det är alltid barnens bästa vi ska tänka på.

Däremot är Centerpartiet emot att kvotera garantidagarna. Man ska inte kvotera och bestämma över hur föräldrar ska ta ut föräldradagarna på grundnivå. Det är vi starkt emot. Därför ställer vi oss bakom det som bland annat Moderaterna har skrivit i sin motion. Detta står även i vårt särskilda yttrande. Detta vill jag tydliggöra.

Man kan undra hur man uppnår jämställdhet om man inte kvoterar. Det gör vi naturligtvis genom positiva morötter till föräldrarna. Därför är det viktigt med en jämställdhetsbonus så att man inte förlorar något ekonomiskt. Detta har den förra regeringen och den nuvarande, tillfälliga regeringen varit emot oerhört mycket. Man tog bort den jämställdhetsbonus som alliansregeringen införde.

Regeringen har förändrat väldigt mycket i föräldraförsäkringen under de senaste åren. Det har inneburit att föräldrar har svårt att förstå vilka regler som gäller och vad man ska rätta sig efter. Bland annat har förändringar gjorts angående när och hur man ska ta ut sina dagar. Om barnet är fött före eller efter 2014 gäller olika delar. Om man ska ta ut vab-dagar måste man göra det på olika sätt beroende på om den ordinarie vårdnadshavaren som är hemma är sjuk eller inte. Man kan spara ett visst antal dagar upp till dess att barnet är åtta år eller till dess att det är tolv år. Väldigt mycket har alltså förändrats. Under den senaste mandatperioden har dessutom ytterligare en månad kvoterats.

Jag vill därför än en gång påpeka hur otroligt viktigt det är att vi ser över föräldraförsäkringen och förändrar den i grunden för att underlätta för föräldrar att ha ett jämställt yrkesliv och på jämställda villkor ta ansvar för sina barn.

I dag är det omöjligt att göra det på ett enkelt sätt, som vi från Centerpartiet ser det. Det kan inte förutses hur föräldraskapet kommer att se ut, eftersom det ändras. Därför föreslog Centerpartiet en parlamentarisk utredning om föräldraförsäkringen. Men det har den tidigare regeringen inte gått med på. I stället har man lappat och lagat, förändrat och krångliggjort föräldrarnas möjligheter att ta ut föräldraledighet på det allra bästa sättet utifrån familjens och barnets bästa. Man tillsatte en utredning som lämnade betänkandet *Jämställt föräldraskap och goda uppväxtvillkor för barn – en ny modell för föräldraförsäkringen*. Det är den vi i dag får en liten del av. Vi har fått små delar under den senaste tiden, och det ska komma mer, står det i utskottets betänkande.

Jag vill åter framhålla att det är viktigt att vi får en parlamentarisk föräldraförsäkringsutredning som i grunden tittar över och förenklar föräldraförsäkringen för föräldrarna och andra som står barnet nära och för barnets bästa. Därmed yrkar jag som sagt bifall till att dela föräldraledigheten med

flera andra vuxna i närheten och avslag på att man ska kvotera garanti-
dagarna.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 20.)

Prot. 2018/19:19
21 november

*Föräldrapenning för
fler familjekonstella-
tioner och reserverad
grundnivå*

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 14.01 på förslag av andre vice talmannen att
ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 20 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens samman- träde

KU8 Några frågor om tillämpning av offentlighetsprincipen

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU9 Ändringar i regleringen av Sametinget och sametingsvalet

Punkt 1 (Lagförslag om ändringar i regleringen för Sametinget och same-
tingsvalet)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

260 för utskottet

61 för res. 1

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 64 M, 27 C, 25 V, 20 KD, 18 L, 16 MP

För res. 1: 61 SD

Frånvarande: 10 S, 6 M, 1 SD, 4 C, 3 V, 2 KD, 2 L

Punkt 2 (Förordnande av Sametingets ordförande)

1. utskottet

2. res. 2 (V)

Votering:

295 för utskottet

25 för res. 2

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2018/19:19
21 november

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 64 M, 61 SD, 27 C, 20 KD, 18 L, 15 MP

För res. 2: 25 V

Frånvarande: 10 S, 6 M, 1 SD, 4 C, 3 V, 2 KD, 2 L, 1 MP

Jonas Eriksson (MP) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

KU12 Stärkt skydd för valhemligheten

Punkt 1 (Skärpta krav på sättet att tillhandahålla valsedlar)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

260 för utskottet

61 för res. 1

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 64 M, 27 C, 25 V, 20 KD, 18 L, 16 MP

För res. 1: 61 SD

Frånvarande: 10 S, 6 M, 1 SD, 4 C, 3 V, 2 KD, 2 L

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 3 (Gemensamma valsedlar)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

260 för utskottet

61 för res. 2

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 64 M, 27 C, 25 V, 20 KD, 18 L, 16 MP

För res. 2: 61 SD

Frånvarande: 10 S, 6 M, 1 SD, 4 C, 3 V, 2 KD, 2 L

FiU12 Riksrevisionens rapport om finansiell stabilitet

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU13 Riksrevisionens rapport om regeringens styrning av affärsverken

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU16 Förbättrade förutsättningar för effektiv resolution av banker

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU28 Prövning av ärenden enligt EU:s förordning om värdepappersering samt volatilitetsjustering för försäkringsföretag

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU6 En modernisering av lagen om skiljeförfarande
Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU7 Återinförande av direktförverkande i samband med föreläggande av ordningsbot
Kammaren biföll utskottets förslag.

CU4 Förbud mot erkännande av utländska barnäktenskap

Punkt 2 (Ytterligare åtgärder mot barnäktenskap)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

260 för utskottet

61 för res. 1

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 64 M, 27 C, 25 V, 20 KD, 18 L, 16 MP

För res. 1: 61 SD

Frånvarande: 10 S, 6 M, 1 SD, 4 C, 3 V, 2 KD, 2 L

Punkt 4 (Myndigheternas prövning)

1. utskottet

2. res. 3 (KD, L)

3. res. 4 (C)

Förberedande votering:

37 för res. 3

29 för res. 4

255 avstod

28 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Gulan Avci (L) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Huvudvotering:

256 för utskottet

38 för res. 3

27 avstod

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 64 M, 61 SD, 25 V, 16 MP

För res. 3: 20 KD, 18 L

Avstod: 27 C

Frånvarande: 10 S, 6 M, 1 SD, 4 C, 3 V, 2 KD, 2 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU5 EU:s nya ungdomsstrategi

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. (SD)

Votering:

260 för utskottet

61 för res.

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 64 M, 27 C, 25 V, 20 KD, 18 L, 16 MP

För res.: 61 SD

Frånvarande: 10 S, 6 M, 1 SD, 4 C, 3 V, 2 KD, 2 L

UbU5 Behandling av personuppgifter för forskningsändamål

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU3 En strategi för svensk rymdverksamhet

Punkt 3 (Teknikneutralt språk i strategin)

1. utskottet
2. res. 2 (M, C, KD, L)

Votering:

192 för utskottet

129 för res. 2

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 61 SD, 25 V, 16 MP

För res. 2: 64 M, 27 C, 20 KD, 18 L

Frånvarande: 10 S, 6 M, 1 SD, 4 C, 3 V, 2 KD, 2 L

Punkt 4 (Rymdstyrelsens finansiering och uppdrag)

1. utskottet
2. res. 5 (KD)

Votering:

230 för utskottet

20 för res. 5

70 avstod

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 64 M, 60 SD, 16 MP

För res. 5: 20 KD

Avstod: 27 C, 25 V, 18 L

Frånvarande: 10 S, 6 M, 2 SD, 4 C, 3 V, 2 KD, 2 L

Punkt 5 (Esrange)

1. utskottet
2. res. 6 (V)

Votering:

280 för utskottet

25 för res. 6

16 avstod

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 64 M, 61 SD, 27 C, 4 KD, 18 L, 16 MP

För res. 6: 25 V

Avstod: 16 KD

Frånvarande: 10 S, 6 M, 1 SD, 4 C, 3 V, 2 KD, 2 L

Acko Ankarberg Johansson, Camilla Brodin och Pia Steensland (alla KD) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 7 (Övrigt innehåll i strategin för svensk rymdverksamhet)

1. utskottet
2. res. 9 (L)

Votering:

302 för utskottet

18 för res. 9

1 avstod

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 64 M, 61 SD, 27 C, 25 V, 19 KD, 16 MP

För res. 9: 18 L

Avstod: 1 KD

Frånvarande: 10 S, 6 M, 1 SD, 4 C, 3 V, 2 KD, 2 L

Jimmy Loord (KD) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU4 En nationell strategi för ESS och den omgivande kunskapsmiljön

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Forskare och forskningsklimatet i Sverige)

1. utskottet

2. res. (M)

Votering:

257 för utskottet

64 för res.

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2018/19:19
21 november

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 90 S, 61 SD, 27 C, 25 V, 20 KD, 18 L, 16 MP
För res.: 64 M
Frånvarande: 10 S, 6 M, 1 SD, 4 C, 3 V, 2 KD, 2 L

SfU9 Riksrevisionens rapport om återkrav av bostadsbidrag
Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU11 Föräldrapenning för fler familjekonstellationer och reserverad grundnivå

Punkt 1 (Föräldrapenning för fler familjekonstellationer och reserverad grundnivå)

1. utskottet
2. res. 1 (S, V, L, MP)

Votering:

173 för utskottet
149 för res. 1
27 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 65 M, 61 SD, 27 C, 20 KD
För res. 1: 90 S, 25 V, 18 L, 16 MP
Frånvarande: 10 S, 5 M, 1 SD, 4 C, 3 V, 2 KD, 2 L

Punkt 2 (Överföring av föräldrapenningsförmåner)

1. utskottet
2. res. 2 (SD)
3. res. 3 (KD)

Förberedande votering:

61 för res. 2
21 för res. 3
240 avstod
27 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

242 för utskottet
60 för res. 2
20 avstod
27 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 65 M, 1 SD, 27 C, 25 V, 18 L, 16 MP
För res. 2: 60 SD
Avstod: 20 KD
Frånvarande: 10 S, 5 M, 1 SD, 4 C, 3 V, 2 KD, 2 L

§ 21 Kammaren åtskildes kl. 16.18.

Prot. 2018/19:19
21 november

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med § 13 anf. 48 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 17 anf. 78 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 14.01 och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

JOHAN WELANDER

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Ärende för hänvisning till utskott	1
§ 2 Ärenden för bordläggning	1
§ 3 Några frågor om tillämpning av offentlighetsprincipen	1
Konstitutionsutskottets betänkande 2018/19:KU8	1
(Beslut fattades under § 20.)	1
§ 4 Ändringar i regleringen av Sametinget och sametingsvalet	1
Konstitutionsutskottets betänkande 2018/19:KU9	1
Anf. 1 MIKAEL STRANDMAN (SD)	1
Anf. 2 JESSICA WETTERLING (V)	3
Anf. 3 IDA KARKIAINEN (S).....	4
Anf. 4 LOUISE MEIJER (M)	5
Anf. 5 BENGT ELIASSON (L).....	6
Anf. 6 JONAS ERIKSSON (MP)	7
(Beslut fattades under § 20.)	8
§ 5 Stärkt skydd för valhemligheten	8
Konstitutionsutskottets betänkande 2018/19:KU12	8
Anf. 7 FREDRIK LINDAHL (SD)	8
Anf. 8 JOHN WIDEGREN (M).....	9
Anf. 9 BENGT ELIASSON (L).....	10
Anf. 10 HANS EKSTRÖM (S).....	11
Anf. 11 JONAS MILLARD (SD)	12
(Beslut fattades under § 20.)	12
§ 6 Riksrevisionens rapport om finansiell stabilitet	12
Finansutskottets betänkande 2018/19:FiU12	12
(Beslut fattades under § 20.)	12
§ 7 Riksrevisionens rapport om regeringens styrning av affärsverken	13
Finansutskottets betänkande 2018/19:FiU13	13
(Beslut fattades under § 20.)	13
§ 8 Förbättrade förutsättningar för effektiv resolution av banker	13
Finansutskottets betänkande 2018/19:FiU16	13
(Beslut fattades under § 20.)	13
§ 9 Prövning av ärenden enligt EU:s förordning om värdepapperisering samt volatilitetsjustering för försäkringsföretag	13
Finansutskottets betänkande 2018/19:FiU28	13
(Beslut fattades under § 20.)	13
§ 10 Stärkt rättssäkerhet i de allmänna förvaltningsdomstolarna	13
Justitieutskottets betänkande 2018/19:JuU5.....	13
(Beslut fattades under § 20.)	13
§ 11 En modernisering av lagen om skiljeförfarande.....	14
Justitieutskottets betänkande 2018/19:JuU6.....	14
(Beslut fattades under § 20.)	14

§ 12 Återinförande av direktförverkande i samband med föreläggande av ordningsbot.....	14
Justitiekontorets betänkande 2018/19:JuU7	14
(Beslut fattades under § 20.).....	14
§ 13 Förbud mot erkännande av utländska barnäktenskap	14
Civilrättskontorets betänkande 2018/19:CU4	14
Anf. 12 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD).....	14
Anf. 13 MARTINA JOHANSSON (C).....	15
Anf. 14 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	17
Anf. 15 MARTINA JOHANSSON (C) replik.....	17
Anf. 16 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	17
Anf. 17 MARTINA JOHANSSON (C) replik.....	17
Anf. 18 LARRY SÖDER (KD).....	18
Anf. 19 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	19
Anf. 20 LARRY SÖDER (KD) replik.....	19
Anf. 21 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	19
Anf. 22 LARRY SÖDER (KD) replik.....	20
Anf. 23 ROBERT HANNAH (L).....	20
Anf. 24 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	23
Anf. 25 ROBERT HANNAH (L) replik.....	23
Anf. 26 ANDRE VICE TALMANNEN.....	24
Anf. 27 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	24
Anf. 28 ROBERT HANNAH (L) replik.....	24
Anf. 29 ELIN LUNDGREN (S).....	25
Anf. 30 ROBERT HANNAH (L) replik.....	26
Anf. 31 ELIN LUNDGREN (S) replik.....	27
Anf. 32 ROBERT HANNAH (L) replik.....	27
Anf. 33 ELIN LUNDGREN (S) replik.....	28
Anf. 34 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	28
Anf. 35 ELIN LUNDGREN (S) replik.....	28
Anf. 36 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	28
Anf. 37 ELIN LUNDGREN (S) replik.....	29
Anf. 38 MARIA STOCKHAUS (M).....	29
Anf. 39 JON THORBJÖRNSSON (V).....	31
Anf. 40 ROBERT HANNAH (L) replik.....	32
Anf. 41 JON THORBJÖRNSSON (V) replik	32
Anf. 42 ROBERT HANNAH (L) replik.....	32
Anf. 43 JON THORBJÖRNSSON (V) replik	33
Anf. 44 LARRY SÖDER (KD) replik.....	33
Anf. 45 JON THORBJÖRNSSON (V) replik	33
Anf. 46 LARRY SÖDER (KD) replik.....	33
Anf. 47 JON THORBJÖRNSSON (V) replik	33
Anf. 48 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP).....	34
Anf. 49 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	35
Anf. 50 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	35
Anf. 51 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	35
Anf. 52 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	36
Anf. 53 ANGELICA LUNDBERG (SD)	36
Anf. 54 JUNO BLOM (L)	38
Anf. 55 OLA JOHANSSON (C)	40

Anf. 56 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	41
Anf. 57 OLA JOHANSSON (C) replik.....	42
Anf. 58 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik.....	42
Anf. 59 OLA JOHANSSON (C) replik.....	43
Anf. 60 MARIA STOCKHAUS (M)	43
(Beslut fattades under § 20.)	43
§ 14 EU:s nya ungdomsstrategi	44
Kulturutskottets utlåtande 2018/19:KrU5	44
Anf. 61 JONAS ANDERSSON i Linköping (SD).....	44
(Beslut fattades under § 20.)	44
§ 15 Behandling av personuppgifter för forskningsändamål	45
Utbildningsutskottets betänkande 2018/19:UbU5.....	45
(Beslut fattades under § 20.)	45
§ 16 En strategi för svensk rymdverksamhet.....	45
Utbildningsutskottets betänkande 2018/19:UbU3.....	45
Anf. 62 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M)	45
Anf. 63 FREDRIK CHRISTENSSON (C).....	46
Anf. 64 DANIEL RIAZAT (V).....	47
Anf. 65 JIMMY LOORD (KD).....	49
Anf. 66 ROGER HADDAD (L).....	50
Anf. 67 LINUS SKÖLD (S).....	51
Anf. 68 ROBERT STENKVIST (SD)	53
Anf. 69 LINUS SKÖLD (S) replik	54
Anf. 70 ROBERT STENKVIST (SD) replik	55
Anf. 71 LINUS SKÖLD (S) replik	55
Anf. 72 ROBERT STENKVIST (SD) replik	56
Anf. 73 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP)	56
(Beslut fattades under § 20.)	57
§ 17 En nationell strategi för ESS och den omgivande	
kunskapsmiljön	57
Utbildningsutskottets betänkande 2018/19:UbU4.....	57
Anf. 74 ERIK BENGTZBOE (M)	57
Anf. 75 GUNILLA SVANTORP (S).....	59
Anf. 76 NIELS PAARUP-PETERSEN (C)	60
Anf. 77 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	61
Anf. 78 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP)	63
(Beslut fattades under § 20.)	63
§ 18 Riksrevisionens rapport om återkrav av bostadsbidrag	63
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2018/19:SfU9	63
Anf. 79 NOOSHI DADGOSTAR (V)	63
(Beslut fattades under § 20.)	65
§ 19 Föräldrapenning för fler familjekonstellationer och	
reserverad grundnivå	65
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2018/19:SfU11	65
Anf. 80 KADIR KASIRGA (S)	65
Anf. 81 JULIA KRONLID (SD).....	66
Anf. 82 NOOSHI DADGOSTAR (V)	68
Anf. 83 JULIA KRONLID (SD) replik.....	69
Anf. 84 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	69
Anf. 85 JULIA KRONLID (SD) replik.....	70

Anf. 86 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	70	Prot. 2018/19:19
Anf. 87 PIA STEENSLAND (KD)	71	21 november
Anf. 88 MARIA FERM (MP)	73	-----
Anf. 89 ANN-SOFIE ALM (M).....	73	
Anf. 90 KADIR KASIRGA (S) replik	74	
Anf. 91 ANN-SOFIE ALM (M) replik.....	75	
Anf. 92 KADIR KASIRGA (S) replik	75	
Anf. 93 ANN-SOFIE ALM (M) replik.....	75	
Anf. 94 SOLVEIG ZANDER (C)	76	
(Beslut fattades under § 20.).....	77	
Ajournering.....	77	
Återupptaget sammanträde	77	
§ 20 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens		
 sammanträde	77	
KU8 Några frågor om tillämpning av		
offentlighetsprincipen.....	77	
KU9 Ändringar i regleringen av Sametinget och		
sametingsvalet	77	
KU12 Stärkt skydd för valhemligheten	78	
FiU12 Riksrevisionens rapport om finansiell stabilitet	78	
FiU13 Riksrevisionens rapport om regeringens styrning av		
affärsverken	78	
FiU16 Förbättrade förutsättningar för effektiv resolution av		
banker	78	
FiU28 Prövning av ärenden enligt EU:s förordning om		
värdepapperisering samt volatilitetsjustering för		
försäkringsföretag.....	78	
JuU5 Stärkt rättssäkerhet i de allmänna		
förvaltningsdomstolarna	79	
JuU6 En modernisering av lagen om skiljeförfarande.....	79	
JuU7 Återinförande av direktförverkande i samband med		
föreläggande av ordningsbot	79	
CU4 Förbud mot erkännande av utländska barnäktenskap.....	79	
KrU5 EU:s nya ungdomsstrategi	80	
UbU5 Behandling av personuppgifter för		
forskningsändamål.....	80	
UbU3 En strategi för svensk rymdverksamhet	80	
UbU4 En nationell strategi för ESS och den omgivande		
kunskapsmiljön.....	81	
SfU9 Riksrevisionens rapport om återkrav av		
bostadsbidrag	82	
SfU11 Föräldrapenning för fler familjekonstellationer och		
reserverad grundnivå	82	
§ 21 Kammaren åtskildes kl. 16.18.....	83	